

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI**

V

**YARGITAY'IN ONAMA KARARI
VE TASHİH-İ KARAR**

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI
V**

**YARGITAY'IN ONAMA KARARI
VE TASHİH-İ KARAR**

YURT KİTAP-YAYIN: 59
İSMAİL BEŞİKÇİ BÜTÜN ESERLER: 11-5
Birinci Baskı: Temmuz 1992

Dizgi : Yurt Kitap-Yayın
Baskı : Aydınlar Matbaacılık
Montaj : Mehmet Aydın

YURT KİTAP-YAYIN

GMK Bulvarı Onur İşhanı Kat: 7 No: 176
Tel, fax: 417 35 49 KIZILAY ANKARA

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI**

V

**YARGITAY'IN ONAMA KARARI
VE TASHİH-İ KARAR**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
YAYINCININ NOTU.....	9
ASKERİ YARGITAY BAŞSAVCILIĞI'NIN BİRİNCİ TEBLİĞNAME'Sİ.....	11
ASKERİ YARGITAY BAŞSAVCILIĞI'NIN İKİNCİ TEBLİĞNAME'Sİ	14
ASKERİ YARGITAY'IN ONAMA KARARI	18
TASHİH-İ KARAR İSTEMİ.....	133
TASHİH-İ KARAR İSTEMİNİN REDDİ	165
EKLER	167
DİZİN	175

ÖNSÖZ

Bu kitap, “Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerklığı ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından İSMİL BEŞİKÇİ DAVASI” isimli dizinin beşinci kitabıdır.

Bu kitapta, Askeri Yargıtay Başsavcılığı tarafından verilmiş iki ayrı tebliğname vardır. Bu tebliğnamelerden ilki hükmün bozulmasını, ikincisi ise onaylanmasını istemektedir. İkincisi birincisinden iki ay kadar sonra verilmiştir. İkinci tebliğnameyi veren başka bir başsavcıdır. Bu zaman süresi içinde, Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nda bir değişiklik olduğu anlaşılmaktadır... Birinci tebliğname hazırlandıktan sonra, dosya, Üçüncü Daire'ye veriliyor. Dosya Üçüncü Daire'de incelenmekteyken, Başsavcılık, dosyayı geri istiyor, İkinci tebliğnameyi hazırlıyor. Dosyayı Üçüncü Daire'ye tekrar gönderiyor. Birbiri ardına gelen ve zıt istekler ileri süren iki tebliğname hazırlanması bu davanın önemli yönlerinden biridir.

Bu kitapta yer alan üçüncü önemli belge Askeri Yargıtay'ın Onama Kararı'dır. Burada Kürtlerin ve Kürt dilinin inkârına yönelik iddialar, Kürtlerin Türklüğünü, Kürtçe'nin Türkçe'nin bir şubesi olduğunu ispatlama çabaları dikkatle ve sabırla üzerinde durulması gereken konulardır.

Tashih-i Karar (Kararın düzeltilmesi) istemi bu kitapta yer alan dördüncü belgedir. Beşinci belgeyse, tashih-i karar isteminin reddine ilişkindir.

Kararın düzeltilmesi istemini içeren dilekçe el yazısıyla yazılmıştır. Kitabın son tarafına konulan Ek 1, 2, 3 ve 4'de, dilekçelerin yazıldığı ortama, sıkıyönetim tutukevlerinin genel durumuna... ilişkin küçük bazı açıklamalar ve ipuçları vardır.

Bu kitabın yayına hazırlanmasında Yurt Kitap-Yayın'ın çok büyük emeği geçti. Sevgiyle anıyorum...

Haziran 1992
Ankara

İsmail Beşikçi

YAYINCININ NOTU

5 cilt halinde yayınlamaya başladığımız **İSMAIL BEŞİKÇİ DAVASI** dizisinin üst başlığı "**Billmsel Yöntem, Üniversite Özerklığı ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından**"dır. Bu üst başlığın her kelimesine dikkat etmek, her kelimesi üzerinde titizce düşünmek gerekmektedir. Okur, yayınladığımız bu diziyi burjuva demokratik hak ve özgürlüklerin yaygınlaşması ve kalıcılığına bakış açısından dikkatlice izlemeli, kavramaya çalışmalıdır.

İsmail Beşikçi verdiği derslerden, imtihanlarda sorduğu sorulardan, bazı gazete ve dergilerde yayınladığı yazılardan, imtihan kağıtlarına verdiği notlardan yargılanmıştır. Yıllarca cezaevlerinde kalmıştır. İhbarcı profesörlerin, asistanların, öğrencilerin "aleni duruşma" dedikleri duruşmalarda neler söylediklerini okur ibretle okuyacaktır.

Elinizdeki kitap bu dizinin beşinci kitabıdır. Özelliği yargılamada en üst kurumlardan biri olan Askeri Yargıtay'ın Tebliğnamelerinin yer almasıdır. Düzenin tümünden çürüklüğünü, demokratik hak ve özgürlüklerin kısıntısının bile olmadığını; üniversitelerde bilimin üretilmediğini, özerklikten asla bahsedilemeyeceğini adım adım izlemekteyiz bu kitapta...

Türk Devletinin bilime, gerçeğe yaklaşmaya çalışan düşünceye tahammülü yoktur. Ona saldırır. Yok etmeye çalışır. Bunu öyle yöntemlerle gerçekleştirir ki insanın kanı donar.

Bilimle ilgilenmeye çalışan bir kişi eğer devlet yanlısı değilse, resmi ideolojiden kopuş içindeyse görevine son verilir, Polis baskınlarına uğrar, gözüne alınır, işkence görür, hakkında uyduruk davalar açılır. İmha etmeye çalışılır. Defteri, kağıdı, daktilosu gazete küpürleri suç aletleri olarak gösterilir. MİT her yerde onu izler, duruşmalara bile ses cihazı yerleştirilir.

İsmail Beşikçi Davalarında bu kara tablo, ilk duruşmadan Askeri Yargıtay safhasına kadar açıkça görülmektedir.

İsmail Beşikçi cezanın onaylandığını hücrede öğrenmiştir. 40'a yakın ilericiyle hücelere atılmışlardır. Ellerinden her şeyleri alınmıştır. Gasp edilen eşyalarının ve dökümanlarının geri verilmesi için defalarca dilekçe yazmıştır. Bu girişimler sonucu bir-iki belge iade edilmiştir. Sonraki yazılan dilekçeye ise verilen yanıt "353 sayılı kanuna göre savunmaların daktilo ile yazılması mecburiyeti yoktur. Aramalar sırasında suç unsuru matbualar, el yazıları, daktilo edilmiş yazılar bulunmuştur. Daktilolar suç unsuru bir matbuayı çoğaltmakta kullandıkları için müsadere edilmiştir" olmuştur

İşte Türk Devletinin bilim düşmanı, düşünce düşmanı olduğunun belgesi. Aramalarda suç unsuru matbualar, el yazıları bulunmuş! Bu yüzden de daktiloya, matbuaya, el yazılarına el konmuş. Tabii karbon kağıtlarına da...

Yukarıda anlattıklarımız son yıllarda Türkiye'de ve Kürdistan'da milyonlarca insanın başına gelmiştir. Yargılamalar utanç verici boyutlarda sürdürülmüştür.

İsmail Beşikçi Davaları ayrı bir inceleme konusu yapılabilir. "**Bilim Yöntemi, Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İnkeleri Açısından**" bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Ve bu yapılmalıdır da. Araştırmacılar, bilimle ilgilenenler, özellikle Üniversite Özerkliğini savunan örgütler bu davaları kendilerine konu yapabilirler.

Biz bu davaları yayınlamakla önemli bir görevi yerine gitirmekteyiz. Düşünce özgürlüğüne, basın özgürlüğüne, el yazılarına düşman bir silsileyi deşifre ediyoruz. İhbarcı profesörleri; inkârcı, bilim düşmanı profesörleri deşifre ediyoruz....

Beşikçiye saygı, okura dostlukla...

Haziran 1992

Yurt Kitap-Yayın

Ankara

ASKERİ YARGITAY BAŞSAVCILIĞI'NIN BİRİNCİ TEBLİĞNAMESİ

Yargıtay Başsavcılığı

Tebliğname

Nizamlı Evrak No : 972/2016

Tebliğname No : 972/1464

3. Daire No : 972/445

Tarih : 23.11.1972

...

3- Gerek sanık gerekse vekilleri tarafından görev ve yetki itirazları konusunda ileri sürülen hususlar mahkemece yasaya uygun, geniş ve doyurucu gerekçeler gösterilmek suretiyle karara bağlandığından ve duruşmaların usul ve kanuna aykırı olarak yönetildiğine, bazı tanıkların dinlenilmediğine ve hükmün birçok usul hataları ile muallel bulunduğuna ilişkin itirazlar, hükmün gerekçesi ve duruşma tutanaklarının incelenmesi karşısında tutarlı görülmediğinden ve esasen hükmün sonucunu etkileyici nitelikte bulunmadığından reddine,

4- T.C.K. 142/1'de öngörülen suçun oluşabilmesi için Türkiye'de Anayasa ile kurulu meşru nizam yerine Marksist (komünist) bir idare getirmek, yada meşru sınıfları ortadan kaldıracak veya topyekun yok edici mahiyetteki fiil ve hareketlerle ilgili fıkırları, taraftar kazanmak amacı ile birden

fazla kimseye yaymak demektir. Başka bir deyişle, yasal yönden suç sayılabilecek propaganda, yıkıcı ve bölücü bir fikrin toplum içinde yaygınlaşmasını, kökleşmesini ve amacın gerçekleşmesini sağlamak için maddi ve manevi her türlü vasıtaya başvurmak sureti ile telkin, teşvik ve etkide bulunmaktır.

Yine sanığa yüklenen T.C.K.nun 142/3. maddesinde öngörülen suçun oluşumu içinde yapılacak propagandanın Türk milliyetçiliğini yok etmek bir bütün olan ve bütün haklardan eşit olarak yararlanan Türk milletine ve bu milleti teşkil eden fertleri ayrı ırk, dil yada mezhep mülahazası ile bir biri aleyhine kin ve adavete tahrik etmek suretiyle parçalamak ve Türk milletinin bütünlüğünü ortadan kaldırmak amacına yönelmiş olması zorunludur.

Bilimsel bakımdan komünistlik, anarşistlik gibi yıkıcı görüşlerin incelenmesi, anlatılması suç niteliğini taşımaz ise de, bir kimse muhataplarını bu fikre kaptırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla hareket etmiş ise, sözü edilen suçları işlemiş sayılacağı tabiidir. (**Gözübüyük, T.C.K.nun şerhi**, Cilt: 2, sahife 77) Bu bilgilerin ışığı altında dosya incelendikten, sanığın sosyoloji yazılı imtihanlarında öğrencilere sorduğu **"Batıcılık gericiliktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız"**, **"İleri Asya geri Avrupa sözünü çağımızın sosyal akımlarını göz önünde bulundurarak açıklayınız"**, **"Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim sözünü az gelişmiş ülkelerle, hakim ekonomilerin ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız"** gibi sözlerin yine sanık tarafından Ankara D.D.K.O. lokalinde verdiği konferans metninde ve ANT DERGİSİ'nde yayınlattığı makalede ileri sürülen görüşlerin açıklık kazanabilmesi ve T.C.K.nun 142/1, 3. maddelerinde öngörülen yıkıcı ve bölücü amaçlara yönelmiş olup olmadığının, muhataplarına komünizmi sevdirtip benimsetmek suretile düşünce saptırmasına uğratmak özel kastının bulunup bulunmadığının ilmi inceleme, öğretme ve araştırma metodları sınırları içerisinde hazırlanıp hazırlanmadığının bilim açısından değerlendirilmesi için konu ile ilgili dallarda uzmanlık kazanmış kişilerin görüşlerine başvurulması zorunluluk arzetmektedir.

Bu bakımdan sanık ve vekillerinin ilim adamlarından kurulacak bir bilirkişi kuruluna dosyasını incelettirilmeden ve ilmi görüşleri alınmadan noksan soruşturma ile hükme varılmasının yolsuzluğuna değinen ve kabule değeri görülen itirazlara atfen hükmün BOZULMASINA,

Anılan bozma nedeni karşısında sanık ve vekilleri ile komutanın diğeri temyiz sebeplerinin incelenmesine yer olmadığına karar verilmesi mütalaası ile ilgili daireye havalesi için dava dosyası başkanlığa sunulur.

Sabri Kirişoğlu
Hakim Tuğ. Gn.
Askeri Yargıtay Başsavcısı

ASKERİ YARGITAY BAŞSAVCILIĞI'NIN İKİNCİ TEBLİĞNAMESİ

Genel Evrak No : 972/2106-973/111

Tebliğname No : 972/1464

Tarihi : 25.1.1973

Bundan önceki tebliğnamede ileri sürülen noksan so-
ruşturmaya ilişkin bozma nedeni dairece kabul edilmediği
takdirde, aşağıda açıklanan esasa ilişkin görüşlerin göz
önünde bulundurulması gereği ve zorunluluğu hasıl olmuş-
tur.

Şöyleki:

Gerekçeli hükümde de geniş ve doyurucu bir şekilde
açıklamalar yapıldığı üzere,

**1. Sanık İsmail Beşikçi'nin yazılı imtihanlarda öğrenci-
lere (Batıcılık gericiliktir, sözünü toplumsal yönden açık-
layınız) şeklinde sorduğu, bundan da amacının Marksist ve
Leninist fikir sistemine uygun cevap almak olduğu, çünkü
kapitalist gelişmenin Batı'da vuku bulması nedeni ile bugün
artık Batı'ya örnek olmanın gericilik olarak nitelendirilmek
istendiği,**

**2. (İleri Asya geri Avrupa) biçiminde sorduğu soru ile
de aynı amacı güttüğü, çünkü sosyalizm anlayışına göre,
kapitalist temeller üzerine oturan Avrupa'nın çağımızın siya-**

sal akımlarına karşı geri durumda olduğunun anlatılmak istendiği, Asya'da ise kapitalizmden sonraki devreye işaret eden sosyalizm hakim olduğundan Asya'nın ileri olduğu fikrinin empoze edilmeye çalışıldığı,

3. (Osmanlı tarihinde Tanzimat gerici bir harekettir) sorusu ile yine aynı görüşü yansıttığı,

4. (Sosyal Değişme) ile ilgili ders notları bölümünde sanığın sınıf yapısının niteliğine değinerek sosyal değişme ile birlikte hakim sosyal sınıflara ve emperyalist ilişkilere karşı direnmenin başladığının anlatıldığı ve bugünkü direnme şeklinin kurtuluş savaşları olduğu görüşünü savunduğu, bu suretle sanığın aynı ekonomik düzeyde bulunmayan toplumların sosyalist devrimi gerçekleştirebilecekleri ve bu devrimin sosyalist bilince erişmiş önderlerin yönetiminde, kurtuluş savaşı biçiminde olabileceği, tezini ileri sürerek bilimsel sosyalist yöntemin Türkiye'de kurulması gerektiği görüşünü savunduğu, böylece TCK 142/1 maddesi hükmünü ihlal ettiği,

5. (Doğu Mitinglerinin Analizi) başlıklı yazısında, özetle Doğu-Batı arasında büyük bir sosyal adalet dengesizliği olduğu, Doğulu halkın elverişsiz bir bölgede bulunduğu, Kürtlerin sayısının Türkiye'de 2,5 milyona ulaştığı, Irak'taki Kürt'lerin bugün bir siyasi kudret haline gelmeye başladığı, görüşlerini savunmak,

6. Yine (Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme) başlıklı metinde de Türkler ve Kürtler ile ilgili konulara değinerek, etnik bir ayrılık olarak ele alınıp incelediği, böylece vatan üzerinde eşit koşullar altında yaşamakta olan fertler arasında ırk farkı bulunduğunu söyleyerek kamu haklarını ortadan kaldırmak ve millî duyguları yok etmek ya da zayıflatmak amacı ile propaganda yaptığı,

7. (ANT) dergisinin 10. sayısında yayınlanan (Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu) başlıklı makalesinde özetle, Doğu sorunu ve bunun unsurunu teşkil eden Kürt halkının etnik bakımdan ayrılığına işaret etmek, Türkiye Cumhuriyeti idaresi altında yaşayan ve Kürt diye isimlen-

dirilen insan topluluklarına kötü muameleler yapıldığını ileri sürmek sureti ile yine aynı şekilde TCK 142/3 maddesinde öngörülen kamu haklarını ırk mülahazası ile ortadan kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok etmeye yönelik propaganda yaptığı,

8. 12 Mart 1970 tarihinde Ankara DDKO lokalinde verdiği konferans sırasında siyasal bir mücadelede bulunmak gereğine işaret etmek, mücadelenin Doğu Anadolu'daki egemen yani feodal hakim sınıfa karşı, onların gücünü kırarak şekilde yapılması zorunluluğuna değinmek, toplumların tarihi gelişimi ile ilgili olarak feodalizmden kapitalizme geçişin kaçınılmazlığını iddia ederek uluslaşmanın bu değişim sonucu vuku bulacağını ve kaçınılmaz yolun sosyalizm olduğunu savunmak sureti ile sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek suretiyle propaganda yaptığı,

Mahkemece dinlenen tanıkların birbirlerini tamamlayan ve doğrulayan yeminli anlatımları, incelenen kitap ve makaleler, öğrencilere ait not defterleri ve imtihan kağıtları, MİT raporları vs. yazı ve belgeler kapsamı ile açıklığa kavuştuğundan ve hükümde bozmayı gerektirir nitelikte usul yada esasa ilişkin noksan ya da hata görülmediğinden sanık ve vekillerinin hükmün usul hataları ile malul bulunduğuna subuta, delillerin değerlendirilmesine ve uygulamaya ilişkin bütün temyiz itirazlarının reddine,

Nezinde askeri mahkeme bulunan komutanlığın temyiz tasarisında özetle sanık hakkında sekiz yıl dört ay süre ile ağır hapis cezasına hükmolunması sonucu olarak müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanmasına karar vermek gerekirken, kısa kararda hükmolunan cezaya eşit süre kamu hizmetlerinden yasaklanmasına hükmedilmesinin, ancak, bu hususun gerekçeli kararda düzeltilmesi cihetine gidilmesinin çelişiklik yarattığı ileri sürülmekte ise de, TCK'nun 31. maddesine göre, uygulanması zorunlu olan müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanma ferî cezası mahkemece hükmolunmasa ya da yanlış uygulanırsa bile, cezanın kanuni sonucu olduğundan ve uygulanması esasen zorunlu olduğundan anılan temyiz itirazının reddi ile bozma sebebi sayıl-

maması ve sonuç olarak usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına karar verilmesi mütalaası ile ilgili daireye havalesi için dava dosyası Başkanlığa sunulur.

Numan Özdalga
Hakım Tuğ. Amiral
As. Yargıtay Başsavcısı,

ASKERİ YARGITAY'IN ONAMA KARARI

T.C.
ANKARA YARGITAY
ESAS NO : 1973/18
KARAR NO: 1973/40
İLAM

Türk milleti adına adalet dağıtan Askeri Yargıtay 3. Dairesi: Askeri Yargıtay'ın Kuruluşuna dair 1600 sayılı kanunun 5. maddesi gereğince:

Başkan : Hakim Alb. A. AYRAL
Üye : Hak. Alb. A. ÜLGENER
Üye : Hak. Alb. A. AKÇA
Üye : Hak. Alb. H. TAVUKÇUOĞLU
Üye : Hak. Alb. H. YAVUZEL

lerden müteşekkıl olarak: Ankara Askeri Yargıtay Mahkeme salonunda toplandı.

Raportör Hak. Alb. A. ÜLGENER dinlendi.

ASKERİ YARGITAY KARARI:

İDDİA: Sanık ve tutuklu Sosyoloji Asistanı Dr. **İsmail BEŞİKÇİ** hakkında Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim K.lığı askeri savcılığının:

1. 22.7.1971 gün ve 1971/104-70 sayılı iddianamesiyle Sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek ve sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak ve ayrıca anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülhazası ile kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok etmek için propaganda yapmak suçlarından dolayı T.C.K.nun 142/1, 80, 142/3, 80 ve 71inci maddeleri gereğince:

2. 31.12.1971 gün ve 1971/259-160 sayılı iddianamesiyle sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırarak memleket içinde siyasi, iktisadi ve sosyal temel nizamlarının herhangi birini devirmek devletin siyasi ve hukuki nizamlarını yoketmek maksadına matuf olarak cemiyet teşkil etmek suçundan dolayı T.C.K.nun 141/1, 31, 33, ve 173/3üncü maddelerine göre:

3. 24. 5.1972 gün ve 1972/104-51 sayılı iddianamesiyle de ANT sosyalist teori ve eylem dergisinin Şubat 1971 sayısında (**Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**) başlıklı yazıda Kürtçülük propagandası yaptığından dolayı T.C.K.nun 142/3üncü maddelerini tevfiken tecziyesi istenmiş:

25 Ocak 1972 ve 3 Haziran 1972 tarihlerinde verilen ara kararlar ile davaları birleştirilerek yapılan duruşmada delillerin ikamesini müteakip serdedilen ve 140 sayfa tutan esas hakkındaki mütalaada ise de:

Sanığın ideolojisi ve yöntemi, çok yönlü ideolojik faaliyetleri, çeşitli örgütler içerisinde yer alan çalışmaları, basın-yayın faaliyetleri, şahsi münasebetler halinde yürüttüğü ideolojik eylemleri, fiillerinin ceza yasası açısından tahlil ve değerlendirilmesi geniş ve tafsilatlı bir şekilde açıklandıktan sonra netice ve talep bölümünde:

1. Sanığın ders verme olanaklarından ve üniversite çevresinden yararlanarak giriştiği ve sürdürdüğü Komünist ve

Kürtçülük propagandası niteliğindeki faaliyetleri sebebiyle: Filine uyan 1402 sayılı kanununun 13 ve 15/A maddesi delaletiyle T.C.K. 142/1 ve 142/3 maddeleri gereğince cezalandırılması ve aynı kanununun 142/5 maddesi uyarınca verilecek cezanın kanunen artırılması; fiilini aynı kastın icrası cümlesinden olarak sürdürmüş bulunduğundan T.C.K.nun 80. maddesinin tayin olunacak temel cezaya uygulanması ve keza T.C.K.nun 31, 33 ve 173/3 maddelerinin uygulanması,

2. Örgütlere konuk olarak sürdürdüğü ve ders verme faaliyetlerinin dışında ve fakat örgütler çevresinde bütünlük arzeden Komünistlik ve Kürtçülük propagandası sebebiyle filine uyan 1402 sayılı kanununun 13 ve 15/4 maddesi delaletiyle, T.C.K.nun 142/1 ve 142/3 maddeleri gereğince tecziyesi ve fiilini aynı kastın icrası cümlesinden olarak sürdürmüş olduğundan T.C.K.nun 80. maddesinin tayin olunacak temel cezaya uygulanması ve keza uygulanacak ceza maddelerinin sonucu olarak T.C.K.nun 31, 33 ve 173/4. maddelerinin tatbiki,

3. Ant dergisinde yayınlamış olduğu yazısı sebebiyle filine uyan 1402 sayılı kanununun 13 ve 15/4. maddesi ve 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 11. maddesi delaletiyle T.C.K. 141/1, 142/3 maddeleri gereğince ve T.C.K.nun 70. maddesinin göz önüne alınarak cezaiandırılması ve yine kanununun 142/6 maddesi uyarınca verilecek cezanın kanunen artırılması ve keza uygulanacak ceza maddelerinin sonucu olarak T.C.K.nun 31, 33 ve 173/3 maddelerinin tatbiki ile tecziye olunarak verilecek aynı nevideki cezaların T.C.K.nun 71. maddesi uyarınca içtimai ve sanığın göz altında ve tutuklu kaldığı sürelerinin T.C.K.nun 40ıncı maddesi gereğince mahkûmiyetinden mahsubu mütalaa ve talep olunmuştur.

HÜKÜM: Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim K.lığı I. Numaralı Askeri Mahkemesi'nin 129 sayfa tutan 14 Ağustos 1972 gün ve 1972/6-34 sayılı Gerekçeli Hükümde iddia tekrar edildikten sonra sanık ve sanık vekillerinin askeri mahkemelerin bağımsız olmadıklarına, mahkeme üyelerinin teminattan yoksun bulunduğuna, davaların tabii hakim prensibine aykırı düştüğüne, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevsiz-

liğine, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığı askeri mahkemelerinin görevsizliğine, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığı Askeri Mahkemelerinin yetersiz olduğuna ve davaların usulsüz açıldığına dair savunmalarına itibar olmamasının nedenleri açıklanmış, sorgu safhası, yazılı ve sözlü deliller, esas hakkındaki mütalaa, sanık ve sanık vekillerinin müdafalarına yer verilip delillerin takdir ve tahlili bölümünde, olaylar üniversitedeki öğretim faaliyetleri, sanığın üniversite yöneticileri ile ilişkileri yazılı ve sözlü delillerin subiyeti etrafı bir şekilde anlatılmış, Devrimci Doğu Kültür Ocağı'ndaki Konferans ile ANT dergisindeki makale izah edilmiş, bilimsel sosyalizmin ne olduğu, sosyalist görüş açısından Türkiye'nin durumu, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Atatürkçülükten ne anlaşılması gerektiği, Anayasamız karşısında Komünizm ve bölücülük ve T.C.K.nun ilgili hükümlerine yer verildikten sonra sanığın öğretim görevlisi bulunduğu devredeki:

a) Komünist Faaliyetleri Meyanında Özetle:

Sanığın Nisan 1967 tarihinden itibaren Atatürk Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi'nde, öğretim üyesi yokluğu nedeniyle, öğretim üyesi bir doçentin denetimi altında SOSYOLOJİ dersini okutmakla görevlendirildiği, kendisine **Hans Freyer'in (Sosyolojiye Giriş)** isimli kitabının esas alınması yolunda direktif verildiği, fakat sanığın sosyoloji biliminin konusunu, metodunu, tarihini, sosyal hayatın ana şekillerini, sosyal hareketliliği öğrenmemiş ve bu konularda yeterli bilgiye sahip kılınmamış topluluğa Türkiye'nin toplumsal yapısı konusunu ele alıp hiçbir yazılı metne bağlı olmaksızın ve esinlendiği kaynaklardan kendi görüşü yönünde derlediği bilgileri öğrencilere intikal ettirdiği,

Filhakika: Toplumsal yapının üretim araçları ile insan arasındaki münasebete göre değerlendirileceğini söylemek suretiyle Marksist Diyalektiğe verdiği önemi ortaya koyduğu, insan topluluklarının ilkel, köleci, feodal ve kapitalist aşamalarından geçtiğini ve son şeklinin sosyalizm olduğunu ifade ile Marksist-Leninist görüşün tartışmasız kabulünü sağlamaya çalıştığı, Marksizmin tarihi maddesi görüşünü, tek ilmi hakikatmiş gibi anlatıp toplumsal gelişmenin tabiat-insan ve üretim biçimi ilişkileri ile bağlantısını kurduğu,

Marks ve Lenin gibi toplumsal gelişmenin belirli bir devresinde gelişmenin karışıklığa dönüşerek, bunun devrimci bir biçimde çözüleceğini ileri sürdüğü, kapitalist aşamasından ve sömürü olarak nitelediği bağlantılardan kurtulmanın, kurtuluş harpleri ile mümkün olacağını ifade ederek Komünizmin Küba'da yerleşmesi için **Fidel Castro** ile beraber mücadele eden ve Komünist sisteme hakim olması yolunda anarşik faaliyetlerin ve gerilla savaşlarının bayraktarlığını yapan **Che Guavera'nın** (Kurtuluş harpleri diğer harplerden tamamen farklıdır) sözüne özel bir önem verip, öğrencilerin de bunu böyle bilmelerini arzuladığı, **Engels'in** (Toplumsal Kanunlar fizik kanunları gibidir) sözünü her türlü deneyden geçmiş bir gerçek olarak ele aldığı, parlamentoda yapılan konuların hiçbir zaman toplumsal bünyeyi aksettiremez diyerek muhataplarını anayasanın öngördüğü demokratik parlamenter yönetimi, toplumun sorunlarına bir çözüm getiremeyeceğine inandırmak istediği, sınavlarda öğrencilere yönelttiği (**Batıcılık gericiliktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız**), (**İleri Asya, geri Avrupa sözünü çağımızın siyasal akımlarını göz önünde bulundurarak açıklayınız**), (**Osmanlı tarihinde Tanzimat Fermanı gerici bir harekettir**) ve (**Batı Anadolu'dakinin aksine Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmayışının nedenleri ve çeşitli faktörleri**) ile ilgili sorular sorup fikirlerine uygun gelen cevapları güzel diye yazmak ve tam not vermek suretiyle Marksist-Leninist fikir sistemleri ve ideolojisine göre olayları değerlendirdiği, bilim adamında mevcudiyeti zorunlu tarafsızlık, objektiflik ilkelerinden napsiz anlatımlarla malum ideolojiyi yayma faaliyetlerini sürdürdüğü, kapitalizmin Türk toplumunun değerlerine uygun olmadığı, bu nedenle neodinamik sosyolojinin dediği gibi ihtiyaçları ve yenilikleri toplum değerlerine uydurmanın şart olduğu, Türk toplumunun kapitalist düzenden sosyalist düzene geçmesi gerektiği, feodal yapıdan ve Asya Tipi Üretim Tarzından sosyalist yapıya geçilebileceği, bu değişimde esas unsurun önder olduğu, sosyal değişimi ile beraber hakim sosyal sınıflara ve emperyalist ilişkilere karşı direnmenin başladığı ve direnmenin kurtuluş savaşları olduğu üzerinde durduğu, bilimsel diye ifade ettiği sosyalist yani Komünist yönetimin Türkiye'de tez elden kurulmasının tek çıkar yol olarak gördüğü ve bu görüşlerinin propagandasını yaptığı,

b) Bölücü Faaliyetler Meyanında Özetle:

Sanığın Eylül 1967-Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun bazı il ve ilçelerinde TİP tarafından düzenlenen mitingleri tetkik konusu yaparak (**Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından Bölgenin Sosyo Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitinglerinin Analizi**) isimdeki bir metni Aralık 1967'de çoğaltarak öğrencilere dağıttığı, 95 sayfalık bu metinde Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da köklü şekilde Türk-Kürt karşılaşması bulunduğu, Kürtlerin Türkiye'deki sayıları hakkında kesin rakam mevcut olmadığı, Irak'taki Kürtlerin büyük bir siyasi kudret haline geldiği, Türkiye'deki hududa yakın aşiretlerin bu bağımsızlık mücadelesini her yönden desteklediği, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'nun feodal yapıya sahip olduğu ve yapılacak fevkalade köklü müdahaleler ile kapitalist aşamaya lüzüm kalmadan, sosyal muhtevalı ve geniş halk yığınları lehine işleyen bir yapıya varılabilme olanağının bulunduğu ve Kürt toplumunun bağımsızlığı yönünde ifasını zorunlu gördüğü davranışları ortaya koyduğu,

Ocak 1968 tarihinde çoğaltarak bazı kişilere ve öğrencilere dağıttığı ve derslerinde kaynak olarak ele alıp işlediği (**Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme**) isimli metinde, konuyu, Kürt nedir? meselesine getirip Kürt dilinin ne olduğu, nasıl oluştuğu ve özelliklerine değinerek bu mevzularda ciddi eserlerin bulunmamasından yakındığı,

7.10.1970 tarihinde Üniversite Rektörlüğüne gönderdiği ihbarnamede (kendilerine Kürt diyen çok büyük bir ihtimalle asılları katıksız Türk olan ve dolayısıyla büyük bir ihtimalle, Kürt kardeşlerimiz kök itibariyle Turanıdır) şeklindeki fikirlere kargaların bile güldüğü, Kürt halkı ile bir arada yaşama yolunun asimilasyon değil, ulusların eşitliği ve kardeşliği temel doğrultusunda oturtulması olduğunu, Doğu Anadolu'da feodal yapılar yıkılıp, kapitalist üretim ilişkileri gelişirken ulus ve ulusçuluk akımlarının da meydana gelmesinin kaçınılmaz olduğunu, 4,5-5 milyon Kürt halkının ana diline saygı duymayan ve asimileye çalışan bir zihniyetin, halkın mutluluğu için çalışıyoruz iddiasının gülünç bulunduğunu, açıklamak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti anayasa-

sının Türk tanımını bir kenara iterek vatan üzerinde bütün halklar bakımından tam bir eşitlik içerisinde yaşamakta olan fertler arasında ırk farkı bulunduğunu söyleyerek bu farkın varlığını ispatlamak yönünden özel gayret sarf edip, milli duyguları yoketmek için propaganda yaptığı.

D.D.K. Ocakları lokalinde 12 Mart 1970 günü verdiğı konferansta Marksist-Leninist görüşler doğrultusunda toplumların tarihi gelişimini tekrarlayarak, feodal yapıdan kapitalizme geçişin kaçınılmazlığını ve uluslaşmanın bu değişim sonunda mümkün olacağını, bu hedefe varabilmek için Doğulu ve Batılı emekçilerin müşterek davranışlarının lüzumlu bulunduğı ve kaçınılmaz yolun sosyalizm olduğunu, Doğu sorununa etnik açıdan bakılmaması gerektiğini, meselenin sınıfsal mücadele ile müsbet sonucuna bağlanacağını, bütün direnmelerin Türk bürokrasisi tarafından kanlı şekilde bastırılmasına rağmen etnik ayrılığın yine ortada olduğunu ve feodaliteden kapitalizme dönüştüğü gibi çözümün gürültüsüz, patırtısız olmayacağını, Doğulu egemen sınıfları Batılı egemen sınıflarla merkezi otoritenin arzusu vechile işbirliği yapıp bütünleşmesi sonunda Doğu'da yaratılan artık değer Batı'ya aktarıldığını, bunun çeşitli dalaverelerle sağlandığını, söylemek suretiyle burjuva-proletarya mücadelesini zaruri gördüğünü ortaya koyduğunu ve sosyalizm ilkeleri arasına katılan birlikte, beraber yaşama sloganının geçerli olacağını izah ile ideolojisine uygun şekilde sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü sağlamak için propaganda yaptığı,

ANT dergisinin Şubat 1971 tarihli sayısında yayınladığı, **"Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu"** başlıklı makalede Türkiye Cumhuriyeti idaresi altında bulunan topraklar üzerinde yaşayan insanlar arasında ırk ayrılığına dayanan farklar olduğunu, Kürt diye isimlendirilen topluluğun haklarının verilmeyip kendilerine ezici mahiyette kötü muamele yapıldığını, bu davranışın Osmanlı idaresinden başlayarak Atatürk zamanında ve Cumhuriyet idaresi süresince devam ettiğini, bu topluluğun kurtuluşu ve uluslaşması için bazı aşamalardan geçmesi gerektiğini, Doğu Anadolu'yu Türk göçmeninin Türkleştirmeye çalışmasının başarısız kalmaya mahkûm olduğunu belirtmek suretiyle milli duyguları yok etmek için propaganda yaptığı sabit görülmüş,

Sanığın Yönetim Kurulu üyesi olduğu ÜNAS Erzurum Şubesinin faaliyetleriyle alakalı soruşturmanın tamamlanmamış olması ve dolayısıyla sanığın bu örgüte dönük eylemlerinin tam olarak ortaya konulmamış bulunması müvacehesinde sanığın bu konudaki fiillerinin bahis geçen örgüt ile ilgili olarak yapılacak hazırlık soruşturması neticesinde tezahur edeceği tabii bulunduğundan bahsi geçen soruşturma dosyasının tefrik edilerek gereği için Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığı Askeri Savcılığına gönderilmesi uygun mütalaa edilmiş ve bilirkişi konusu, teselsül hükümleri, temel ceza, kanuni artırma, cezanın kanuni neticeleri, takdiri tahfif sebebi ve bazı suçlar ile ilgili ihbar konularında gerekli açıklamalar yapılarak sonuç ve hüküm bölümünde:

I- a) Sanığın Üniversite İçinde Ve Öğretim Görevini Yerine Getirme Sırasında Ve Bundan Yargılanarak:

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak ve memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nizamları devirmek için propaganda yaptığı,

Ankara D.D.K.O lokalinde verdiği Konferans sebebiyle yine aynı fiili ika ettiği, serahatla anlaşıldığından:

Hareketine uyan T.C.K.nun 142/1, 142/5, 80, 59/2, 173/3, 31, 33üncü maddeleri uyarınca neticeden sekiz yıl dört ay süre ile ağır hapsine, takdiren üç yıl süre ile Çanakkale ilinde ikametle genel gözetim altında bulundurulmasına, müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanmasına ve ceza süresince kanuni mahçuriyet altında bulundurulmasına,

b) Sanığın Yine Aynı Devrede Üniversite İçinde Öğretim Görevini Yerine Getirme Sırasında Ve Bundan Yargılanarak:

Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan, milli duyguları yok etmeye matuf propaganda yaptığı, ANT dergisinde yayınladığı makalesinde yer alan sözlerle, yine aynı fiili işlediği,

Serahatla anlaşıldığından,

Hareketine uyan T.C.K.nun 142/3, 142/6, 80, 39/2nci maddeleri gereğince ve neticeden dört yıl sekiz ay yedi gün süre ile hapsine,

Sanık hakkında uygulanması istenilen T.C.K.nun 141/1 maddesi ile ilgili esas mütalaada T.C.K.nun 142/1 maddesinden ayrı olarak T.C.K.nun 142/3 maddesinin de ihlali söz konusu edilmiş ise de:

İş bu istemin dayanağını teşkil eden maddi olay, sanık hakkındaki diğer iddianameler ile de dava mevzuu yapılmış ve mahkemece bunlar, bütün içerisinde değerlendirmeye tabii tutulmuş olmakla ve ayrıca yeni bir suçun ortaya çıktığı şeklinde herhangi bir beyan bulunmamakla: Bahsi geçen istemin, hata veya zuhule dayandığı görüşü ile:

353 sayılı kanununun 167 maddesinin tatbikine mahal bulunmadığına,

T.C.K.nun 74. maddesi gereğince, sanık hakkında tayin edilmiş bulunan cezaların toplanması ile:

Sanık İsmail Beşikçi'nin neticeten:

Sekiz yıl dört ay ağır hapsine ve dört yıl sekiz ay yedi gün hapsine,

T.C.K.nun 173/3. maddesi uyarınca takdiren üç yıl Çanakkale ilinde ikametle, genel gözetim altında bulundurulmasına,

T.C.K.nun 31. maddesine göre, müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanmasına,

T.C.K.nun 33. maddesi vechile, ceza süresinde kanuni mahçuriyet altında bulundurulmasına,

T.C.K.nun 42. maddesi mucibince, bu fillerinden ötürü nezaret ve tutuklulukta geçen ve geçecek olan günlerinin tertip olunan cezasından mahsubuna,

Suçlarının niteliği ve tayin edilen cezaların miktarı nazara alınarak: Salıverilme istemlerinin reddi ile tutukluluk halinin devamına,

2. ÜNAS Erzurum Şubesi yönetim kurulu üyesi bulunan sanığın bu örgüte dönük faaliyetlerinin tam olarak bilinmemesi ve ayrıca bu husustaki değerlendirmenin, bu ör-

güt mensubu diğer sanıklar meyanında ve örgüt bütünü içinde yapılması gerektiğinden:

Sanık **İsmail Beşikçi** de dahil olduğu halde, **Naci Gürşin, Hayri Özen, İnyet Berkman, Necdet Sözer, Özdemir Akmut, Turgay Budak, Halil Seyidoğlu, Niyazi Akı, Ayhan Toraman, Rahmi Dirican, Sorguç Kandemir, Şerif Şimşek, Tahir Ekmekyapan** ve **Hasan Yüksel**'e ait soruşturma dosyasının tefrik edilerek, gereği yapılmak üzere Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim K.lığı Askeri Savcılığına gönderilmesine,

Oybirliği ile karar verilmiştir.

TEMYİZ SAFHASI: İşbu hüküm süresi içinde sanık ve-killlerinden **Avukat Şerafettin Kaya, Avukat Ruşen Aslan ve Avukat Gülfer Taşer** ile nezdinde askeri mahkeme kurulan Komutan tarafından temyiz edilmiş ve sanık ile sanık ve-killeri tetkikatın duruşmalı olarak yapılmasını istemişlerdir.

Sanık İsmail Beşikçi, 364 sayfa tutan temyiz layihasında:

A. Usule aykırı bozma sebepleri (genel olarak özetle):

1. Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim K.lığı Askeri Mahkemesi'nin davaya bakmaya görevli olmadığı,

2. Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim K.lığı Askeri mahkemesinin bu davaya bakmaya yetkili bulunmadığı,

3. 353 numaralı kanununun 123 ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 210uncu maddelerine:

353. K.nun 159 ve C.M.U.K.nun 259uncu maddelerine

353. S. K.nunun 127 ve C.M.U.K.nunun 217 maddelerine

353. S. K.nunun 145 ve C.M.U.K.nunun 233 maddelerine

353. S. K.nunun 125 ve C.M.U.K.nunun 215. maddelerine

353 S. K.nunun 124,147 ve C.M.U.K.nunun 214, 237 maddelerine

353 S. K.nunun 160 ve C.M.U.K.nunun 251 maddelerine

353 S. K.nunun 47 ve C.M.U. K.nunun 31 maddelerine
353 S. K.nunun 180/1 ve C.M.U.K.nunun 268 maddelerine

353 S. K.nunun 152 ve C.M.U.K.nunun 24 maddelerine

353 S. K.nunun 50. maddesine

353 S. K.nunun 131. maddesine

353 S. K.nunun 174. maddesine

353 S. K.nunun 180. maddesine

353 S. K.nunun 207/4. maddesine

C.M.U.K.nun 54. maddesine,

C.M.U.K.nun 91 ve 92. maddelerine

Anayasanın 20.nci maddesine,

Aykın hareket edildiği,

4. Duruşmadan çekilme talebine rağmen duruşmaya devam edildiği ve Adliyeden Görevsizlik ile gelen dosya hakkında soruşturma yapılmadan iddianame düzenlendiği,

5. Tutanak Katibi kısmında As. Kd. Bş. Çvş. **Mehmet Ölçmen**'in adı yazıldığı halde imzanın sivil memur **Şehmuz Ayla**'ya ait olduğu,

B. Esasa Alt Bozma Sebepleri (Genel Olarak Özetle),

1. Askeri savcının 353 sayılı kanununun 56. maddesinde belirtilen askeri savcı olmadığı ve yargılamanın hukuki dayanaktan yoksun, kanunsuz ve usulsüz olarak yürütüldüğü,

2. Somut olaylar yönünden tanık beyanlarının tanık ve muhbir tanık şeklinde ayrımı yapılmadan ve tanıkların ifadeleri sırasındaki çelişkiler ve bunlara karşı savunmalar ve sorulması gereken sorular dikkate alınmadan yalan beyanlara istinaden hüküm tesis edildiği,

3. Askeri savcının taleplerine uyulmasına ve re'sen lüzum görülen deliller toplanmış olmasına rağmen delillerin toplanması ile ilgili kendisinin ve vekillerinin isteklerinin red edilmesi suretiyle noksan soruşturma ile karar verildiği,

4. Bilirkişi tetkikatı yapılması taleplerinin usul ve kanununa aykırı olarak red olunduğu ve noksan bilirkişi beyanları ile yetinildiği,

5. Komünizm propagandası suçunun maddi unsurunun oluşmadığı ve genel olarak imtihanlarda sorulan suallerin ve alınan cevapların soyut ve indi bir görüşle tahlil edildiği ve art niyetle hareket olunarak değerlendirildiği,

6. Suçun manevi unsurunun bulunmadığı,

7. Irkçılık propagandası iddiasının maddi unsurunun olmadığı ve Türkiye'de dili, tarihi, geleceği ve kültürü farklı olan Kürt halkının bulunduğu ve bu varlığın gereği olan Kürt kültüründen söz etmenin, Kürt olarak kalmak ve Kürt toplumu olarak özelliklerini kaybetmemekten söz etmenin suç sayılmayacağı,

8. Bu suça ait manevi unsur olan suç kastının olmadığı,

9. Hükümde delillerin gereği gibi tartışılmadığı, gerekçeli kararın son derece eksik yazıldığı, halbuki hükmün sadece bir kabul olmadığı,

C. Uygulamaya Ait Bozma Sebepleri (Genel olarak özetle)

1. T.C.K.nun 79uncu maddesinin uygulanmadığı,

2. Suçun kanuni şiddet sebeplerinin aşağı haddenden uzaklaşmak için takdiri teşdit sebebi olarak gösterildiği,

3. T.C.K.nun 50nci maddesinin uygulandığı ve bu uygulama sırasında takdir hakkının aleyhe kullanıldığı,

4. T.C.K.nun 31.nci maddesinin kısa kararda başka, gerekçeli hükümde başka şekilde tatbik edildiği,

İleri sürülmüş ve hükmün usul, esas ve uygulama yönlerinden bozulması talep olunmuştur.

Sanık vekillerinden **Avukat Şerafettin Kaya** ile **Avukat Ruşen Aslan** tarafından müştereken hazırlanan temyiz layihasında ise, özetle:

Askeri mahkemenin kuruluşunun anayasaya aykırı ol-

duğuna dair ve işin Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesi ile ilgili isteği gereksiz red edilmesi,

Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim K.lığı Askeri Mahkemesi'nin yetkisiz olduğu iddiasının red olunması,

Görevsiz olduğu halde davaya bakması,

Mahkemenin delillerin toplanmasında tarafsız davranmaması ve bu konudaki taleplerin ve soruşturmanın genişliği ve tanık dinlenmeleri isteklerinin red edilmesi,

Bilirkişi tetkikatı yaptırılması hususundaki taleplerin reddi ve **Billirkişi Profesör Hamide Topçuoğlu**'nun sözlü beyanına rağmen durumun açıklığa kavuşturulmaması,

Ders notları ve sınıf notlarında isnat olunan suçlar oluşmadığı halde kişinin düşünce ve görüşlerinden dolayı cezalandırılması,

Ankara D.D.K. Ocağı'nda yaptığı konuşmada açıklık ve delil olmadığı halde cezalandırılması cihetine gidilmesi,

Doğu Mitinglerinin Analizi isimli araştırmanın teksir ve tab edilmiş bir yayın olması nedeniyle Basın Kanunu hükümlerine göre dava konusu yapılamayacağına nazara alınmaması,

7.10.1970 tarihinde Üniversite Rektörlüğüne keşide edilen ihtarnamenin dava konusu edilmesi,

İddiaya göre dava konusu yapılan fiillerde T.C.K.nun 142/1 ve 142/3 maddelerinde tadat olunan suçların unsurlarının bulunmadığı halde ters yorumlarla uygulama yapılması,

Unsurları olmadığı halde T.C.K.nun 69uncu maddesine istinaden cezanın artırılması ve aşağı haddenden uzaklaşılması,

Usul ve kanuna aykırı görülerek hükmün bu sebeplerle ve duruşma sırasında getirilecek veya layihada gerekeceği diğer nedenlerle bozulması istenmiştir.

Yapılan duruşmalı tetkikat sırasında sanık vekilleri aralarında işbölümü yaptıklarını beyan ile **Avukat Ziya Acar**, 6 sayfa tutan Temyiz Layihasında 353 sayılı kanunun İnci, 357 sayılı kanunun 16 ve 1402 sayılı kanunun II maddelerinin anayasa ilkelerine ve açık hükümlerine aykırı bulunduğu yolundaki isteklerinin ciddi sayılarak işin öncelikle Ana-

yasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmesini talep etmiş,

Avukat Şerafettin Kaya 41 sayfa tutan Ek Temyiz Layihasında;

Hüküm Mahkemesinin davaya bakmaya yetkisiz ve görevsiz olduğunu, lüzumu mahkeme kararı alınmadan davanın açıldığını ve yürütüldüğünü, duruşmanın aleniyeti prensibine riayet edilmediğini, savunmanın kısıtlandığını, noksan soruşturma ile karar verildiğini, gerekli bilirkişi tetkikatı yaptırılmadığını ve iddianamede dava konusu yapılmayan eylemlerin hüküm konusu yapıldığını, ileri sürmüştü;

Diğer **Avukat Mükerrerem Erdoğan** da 37 sayfalık Ek Temyiz Layihasında,

Maddi olayı, T.C.K.nun 141/142nci maddelerinin hukuki niteliğini, mahkemenin ceza hukuku sahası dışında kalan olayları araştırmakla baştan yanılığa düştüğünü, şahadet müessesesinin bünyesinde mevcut zaafıtan yararlanma yoluna gidildiğini, T.C.K.nun 142.nci maddesinin yanlış uygulandığını ve Anayasa Mahkemesi'nin kararına rağmen Hüküm Mahkemesinin hatada ısrar eylediğini açıklayarak hükmün bu nedenlerle ya re'sen bulunacak usuli ve kanuni sebeplerle bozulması ve tahliyeye karar verilmesi talep olunmuştur.

Nezdinde Askeri Mahkeme kurulan Komutanın Temyiz Layihasında;

Hükmün Komutanlıkça temyiz edilmesini gerektiren hukuki bir sebep müşahade edilmemekle beraber kısa kararda kanuni fer'i ceza niteliğinde cezaya eşit süre kanuni hizmetlerden yasaklanmasına karar verildiği halde gerekçeli hükmünde ağır hapis cezasının beş seneyi tecavüz ettiği dikkate alınarak müebbeden amme hizmetlerinden yasaklanmasına karar verilmesi şeklindeki çelişki yönünden hükmün temyiz edildiği açıklanmıştır.

TEBLİĞNAMEDE:

Askeri Yargıtay Başsavcılığının 25.11.1972 gün ve 1972/1464 sayılı tebliğnamesinde Temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılması istenmiş ve görevsizlik, yetkisizlik

bazı tanıkların dinlenmemiş olması, hükmün birçok usul hataları ile muallfel bulunduğuna dair Temyiz itirazlarının reddi, dava dosyasının ilim adamlarından kurulacak bir bilirkişiye incelettirilmeden karar verilmesi yönünden bozulması talep olunmuş ve 25.1.1973 gün ve 1972/1464 sayılı ek tebliğnamesinde de bilirkişi yönünden noksan soruşturmaya ilişkin bozma nedeninin dairece kabul edilmemesi halinde sanık ve sanık vekillerinin usule, subuta, delillerin değerlendirilmesine ve uygulamaya ilişkin bütün temyiz sebeplerinin reddine,

Nezinde askeri mahkeme kurulan Komutanın Temyiz itirazlarının bozma sebebi sayılmasına ve sonuç olarak hükmün onanmasına karar verilmesi istenmiştir.

Sanık hakkında Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim K.lığı Askeri Mahkemesince ittihaz olunan hükmün ağır cezalı işlere ilişkin bu unsuru nedeniyle Temyiz tetkikatının duruşmalı olarak yapılmasına dair sanığın ve sanık vekillerinin talepleri kabul edilip, usul hükümlerine göre yapılan duruşmalı incelemede sanığın, sanık vekillerinin ve komutanın temyiz sebepleri, sanık vekillerinin soruşturma sırasında sözlü izahatları ve ek Temyiz layihaları tebliğnameler mahkemenin hükmü ve bu hüküm dayanağı olan dava dosyasındaki deliller tek tek tetkik edilmiş olmakla:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Genel Olarak Anayasaya Aykırılık İddiası:

Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri Türk ulusu adına yargı görevi yapan ve bağımsızlığı ile teminatını Türkiye Cumhuriyeti Anayasasından, bu Anayasa doğrultusunda çıkartılan kanunlardan ve hakimlerin vicdanından alan birer mahkemedir.

Anayasamızın 7nci maddesinde yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız mahkemeler tarafından kullanılacağı önerilmiştir.

Bu yetki: yargılara konusunun niteliğine göre Askeri Yargı, genel (adli) yargı ve idari yargı organlarınca yürütülmektedir.

Yine Anayasa'nın 32nci maddesinde hiç kimsenin tabii

hakiminden başka bir merci önüne çıkarılmayacağını ve bir kimseyi tabii hakiminden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip, olağanüstü mercilerin kurulamayacağı açıklanmıştır.

Bir kimsenin tabii hakimi ile bir kimsenin kanunen tabii olduğu mahkeme deyiimi arasında hiçbir fark görülmemekle beraber sırf kavram karışıklığını önlemek için 1488 sayılı Kanun ile Anayasanın 32nci maddesinde değişiklik yapılmış ve "tabii hakim" yerine kanunun tabii olduğu mahkeme deyiimi kullanılmamıştır.

Anayasamızın 32nci maddesindeki (olağanüstü merci)lerden maksat, hukuki ve kanuni mesnedi bulunan ve bir iktidarın veya iş bölümünün veya hizmet gereklerinin icap ettirdiği çeşitli ve değişik kuruluştaki mahkemeler olmayıp, anayasanın hazırlanmasında gözönünde bulundurulan insan hakları evrensel beyannamesinin de red eylediği (arbitraire-keyfi, indi, zalımane) hükümler verebilen merci ve müesseselerdir. (As. Yargıtay Daireler Kurulunun 24 Ocak 1964 gün ve yasa 12 Karar sayılı ilamı (Sh-3)

Sıkıyönetim rejimi ise her memleketin anayasasında zaruri olarak kabul edilen hukuki ve kanuni bir rejim olup, anayasanın üstünlüğü esasına dayanır. Keyfi bir rejim olmayıp, birtakım sınırlamalara tabidir.

T.C.K. Anayasasının 124üncü maddesinin son fıkrasında "Sıkıyönetim halinde hangi hükümlerin uygulanacağı, işlemlerin nasıl yürütüleceği ve hürriyetlerin nasıl kısıtlanacağı veya durdurulacağı kanunla gösterilir?" Ve Anayasanın 138inci maddesinin üçüncü fıkrasında "Askeri Mahkemelerin savaş ve sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğu kanunla gösterilir" demek suretiyle yetkiler sınırlandırılmış ve fakat bu sınırlamanın düzenlemesini kendisi yapmayarak, sıkıyönetim gereklerine uygun hükümler koymak yetkisini kanun koyucuya bırakmıştır.

Nitekim 1402 sayılı Sıkıyönetim K.nun 11inci maddesinin sıkıyönetim bölgelerinde 25.10.1963 gün ve 353 sayılı K.nuna göre milli savunma bakanlığınca lüzum görülen yerlerde yeteri kadar askeri mahkeme kurulacağı, bunların buldukları yerin sıkıyönetim As. Mahkemesi olarak adlandı-

rılacakları ve birden fazla olması halinde numaralandırılacakları,

Keza, 13, 14 ve 15inci maddelerinde Sıkıyönetim As. Mahkemelerinde yargılanacak hususlar açıklanmıştır.

Sıkıyönetim bölgesinde kurulan mahkemelerde askeri mahkeme olduğuna nazaran bunların kurulmasında 353 sayılı kanun hükümlerinin uygulanması olağandır.

Askeri Mahkemelerin 353 numaralı kanunun 1.nci maddesine göre genellikle tümen, kolordu, ordu (Deniz ve Havada eşidi) ve kuvvet K.lıkları ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kuruldukları, yetkilerinin özellikle kuruluş ve kadro ile sınırlı bulunduğu, nezdinde kurulduğu birliği takip edip muayyen bir yer veya bölge mahkemesi niteliği taşımadığı, askeri gereklere göre her zaman için yer değiştirmesi veya lağvı mümkün olduğuna nazaran sıkıyönetim veya savaş hali düşünülerek bu mahkemelerin daha önceden ihdam edilerek hakimlerinin belli edilmesine vs. yetki sahalarının tespitine imkân olmadığı gibi, bizatihi bu hal anayasasının 124 ve 138/3üncü maddelerine de aykırı düşer.

Netice olarak Anayasanın 124 ve 138/3üncü maddeleri ile 1402 sayılı Sıkıyönetim K.nun 11, 12, 13, 14, 15 ve 18.nci maddelerinin bir arada tetkik edilmesi halinde Sıkıyönetim As. Mahkemelerinin Anayasaya uygun şekilde kuruldukları, kanuni yargı yolu dışında olağanüstü bir merci saymaya olanak bulunmadığı ve sıkıyönetim ilan edilmesi halinde kimin, ne gibi suçlardan dolayı ve hangi sıkıyönetim K.lığı As. Mahkemesi huzuruna çıkacağıнын belli edildiği anlaşılmaktadır.

Nitekim; Türkiye İşçi Partisi tarafından 1402 sayılı Sıkıyönetim K.nun bir kısım maddelerinin iptali için açılan dava ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi'ne ittihaz olunan 15/16 Şubat 1972 gün ve 1971/32 esas, 1972/5 karar sayılı kararında Sıkıyönetim Kanunu'nun 11inci maddesinin birinci fıkrasının anayasaya aykırı olmadığı kabul edilmiştir.

Bu karara karşı oy verenlerin ileri sürdüğü düşünceler ise şahsi görüşler niteliğindedir.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin "Bağımsız olmadıkları" iddiasına gelince;

Mahkemelerin bağımsızlığı ve hakim teminatı ile ilgili esas ve prensipler genel olarak T.C. Anayasasının 7, 132, 133üncü maddelerinde açıklanmış ve 138.nci maddesinin son fıkrasında da askeri yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askeri hakimlerin özlük ilişkilerinin mahkemelerin bağımsızlığı, hakimlik teminatı ve askeri hizmetlerin gereklerine göre kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

Hakimlik mesleği ile ilgili 134üncü maddesinde sadece mahkemelerin bağımsızlığından ve Danıştay ile ilgili 140.nci maddesinde mahkemelerin bağımsızlığı vs. hakimlik teminatından bahsedilmiş olmasına rağmen askeri yargı ile ilgili 138inci maddesinde ayrıca askerlik hizmetlerinin gereklerinin önerilmesi ve yüksek hakimler kuruluna benzer bir organın getirilmemiş bulunması karşısında kanun koyucunun bu sahayı düzenlerken, Anayasada önerilen genel prensiplerden birini, diğerine tevcih etmemesi ve tam bir ahenk sağlaması gerekmektedir.

353, 357 ve 1402 sayılı kanunlarda yer alan hükümler bu nedenle mahkemelerin bağımsızlığı ve hakim teminatı ilkelerine sadık kalınarak ve yine bu ilkeler zedelenmeden ve fakat Türk Silahlı Kuvvetlerinin disiplin ve hizmet gerekleri göz önünde bulundurularak tanzim ve tedvin olunmuştur. Hatta 1402 sayılı sıkıyönetim K.nununun 11.nci maddesinin ikinci fıkrasının düzenlenmesinde 357 sayılı K.nununun 16.nci maddesinde bulunmayan teminat sağlayıcı yeni bir hüküm getirilmiş ve aynı zamanda görülen hizmetin önemi ve ağırlığı gözönünde tutularak buralara seçkin personelin gönderilmesine inkân tanınmıştır.

Mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatının ilk koşullarından biri şüphesiz mahkemelerin kuruluşu ve hakimlerin özlük işlerinin yürütmenin etkisi dışında tutulmasıdır.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin kuruluşu ve kaldırılması, bu mahkemelere atanacak askeri hakim subayların gerek atanma şekilleri ve gerek yükselme, emekliye sevk gibi işlemlerde mesleki ve idari hiyerarşi içine sokulmuş olmaları vatandaşlar üzerinde askeri mahkemelerin bağımsız olmadığı ve yürütmenin etkisi içinde bulunduğu intibasını yaratmakta ve bilhassa 2556 sayılı Hakimler Kanununun 3467

sayılı kanunla değiştirilmiş 63üncü maddesi ile 45 sayılı Yüksek Hakimler Kurulu Kanununun 77nci maddesinin birinci ve son fıkralarının iptali ile ilgili Anayasa Mahkemesinin 18.12.1967 gün ve 1966/31 esas, 1967/45 karar sayılı kararında ve 2556 sayılı hakimler kanununun birinci fıkrasının (4.) bendinin iptaline mütedair Anayasa Mahkemesinin 3/4 Kasım 1966 gün ve 1966/81 esas, 1966/48 karar sayılı kararında ileri sürülen görüşler bu kaniya kuvvet kazandırmakta ise de;

Sıkıyönetim As. Mahkemelerinde çoğunluğun askeri hakimlerde oluşu, yükselmelerde idari sicil yanında ve aynı derece ve kuvvette mesleki sicil notunun esas alınması, atamalarda adli yargıda dahi bulunmayan görev ve görev yeri değişmezliği (sürelî) teminatının tanınması ve nihayet atamaların Milli Savunma Bakanı ile Başbakanın müşterek kararname ve Cumhurbaşkanının onayı ile yapılmasının şekle teallük edip, esası etkilememesi; askeri hakimlerle bağımlı olmadıklarının ve askeri gereklerin verdiği imkân nispetinde hakimlik teminatlarının bulunduğunu göstermektedir.

Hakimlik teminatı ile askeri hizmet gereklerinin daha uygun bir biçimde teminat ilkelerine ağırlık verecek ve halk nazarında kuşku yaratmayacak şekilde telif edilmesi istikametinde ileri sürülen görüşler iyi birer temenni olarak değer taşımakla beraber 353 sayılı kanunun 1inci 357 sayılı kanunun 16ncı ve 1402 sayılı kanunun 11inci maddelerinde yer alan hükümlerin, anayasanın kabul ettiği temel kurallara, mahkemenin bağımsızlığı ve hakim teminatı ilkelerine aykırı düştüğü iddialarının inandırıcı ve ikna edici olduğunu göstermekten uzaktır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda sözü edilen 15/16 Şubat 1972 tarihli kararında da 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 11.nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının açıklanan nitelikleri ile anayasaya aykırı bir yönü ve anayasanın askeri yargıya ilişkin 138. maddesinin son fıkrasındaki deyimle mahkemelerin bağımsızlığı, hakimlik teminatı ve askeri hizmetlerin gerekleri arasında herhangi bir dengesizliği kendi başına oluşturacak etkenliğinin bulunmadığı belirtilmiştir.

Bu nedenlerle Mahal Mahkemesince anayasaya aykırılık

iddiasının ciddi olduğu kanısına varılmamasında ve bu hususta gösterdiği hukuki ve doyurucu gerekçede usul ve kanuna aykırı bir cihet müşahade edilmemiştir.

Esasen belirtilen hususların ilgili olarak ileri sürülen anayasaya aykırılık iddialarına ait temyiz sebepleri daha önceden çeşitli dava vesileleri ile Askeri Yargıtay Dairelerinde derinliğine ve etraflı bir şekilde incelenmiş ve tesis edilen kararlarla konu vuzube kavuşturulmuş bulunmaktadır.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin Görevsizliğine Yöneltilen Temyiz Sebepleri:

Görev, bir mahkemenin madde itibariyle bir işe bakabilip, bakamamasıdır. Görev'e taalük eden bütün hükümler şahıs itibariyle yetki konusunda da geçerlidir. Mahkemele-
rin görevleri kanunlarda gösterilmiş ve hiçbir mahkemenin görevi dışında kalan işlere bakması tecyiz edilmemiştir. Bu itibarla görev meselesi kamu düzenine taalük eder ve görevsizlik itirazı ceza davasının her hal ve derecesinde ileri sürebileceği gibi re'sen dikkat nazara alınır.

T.C. Anayasasının 124üncü maddesinde sıkıyönetim halinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği kanunla düzenlenir ve yine 138inci maddesinde üçüncü fıkrasında "askeri mahkemelerin... sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğunu kanunla gösterilir" hükümleri yer almıştır.

Bu nedenle kanun koyucu 1402 sayılı Sıkıyönetim K.nununun 15inci maddesinde genel olarak Sıkıyönetim Mahkemelerinin görev ve yetkilerini, 14üncü maddesinde Sıkıyönetim K.lığı emrine girenlerin hangi suçların Sıkıyönetim Mahkemelerinde bakılacağını göstermiş ve 13. maddesinde sıkıyönetim ilanına sebep olan suçları sıkıyönetim ilanından evvel işlenmiş olanlarla, "Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi Sıkıyönetim As. Mah.de bakılır" hükmü getirilmiştir.

Kanununun 14 ve 15.nci maddelerinin uygulanma sahalarının tespitinde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

13üncü maddeye göre Sıkıyönetim As. Mahkemesinin görevli olabilmesi için:

Suçun sıkıyönetim bölgesi dışında veya sıkıyönetim ilanından evvel işlenmesine rağmen:

Sıkıyönetim ilanına sebep olan suçlardan bulunması veya sıkıyönetim mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatı olması gerekmektedir.

Sanağa isnad olunan suçlarda sıkıyönetim ilanından önce işlendiğinden görev konusunun bu maddeye göre tespiti icap edecektir.

26.4.1971 gün ve 7/2302 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre:

"Memleketimizde uzun süreden beri gözlemlenen çıkarıcı çevrelerin tutumu ile anarşik nitelikteki eylem ve davranışların sadece kamu düzeni ve güvenliğini bozucu amaçlara yönelmiş olmayıp, aslında ideolojik maksatlarla devletin temel nizamını, yurt bütünlüğüne, vatana ve laik cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma mahiyeti aldığını gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması" nedenleri ile sıkıyönetim ilan edildiği anlaşılmaktadır.

Burada sadece kuvvetli ve eylemli bir kalkışma hali değil, eylemli kalkışmanın belirtilerinin de meydana çıkması, sıkıyönetim ilanı için sebep gösterilmektedir.

T.B.M. Meclisi birleşik toplantısında hükümet adına İçişleri Bakanı tarafından yapılan açıklamada aşırı sol ve bölücülük faaliyetleri hakkında geniş izahat verilmiştir.

Filhakika:

1961 Anayasasının birçok konularda olduğu gibi düşünce ve inanç, bilim ve sanat, basın ve yayın hürriyetleri konusunda getirmiş olduğu özgürlükler türlü bölücü faaliyetlere göz yummak, devlet otoritesinin gerektirdiği işlemleri yapmamak şeklinde değerlendirilmiş ve üniversitelerde bir kısım öğretim üyeleri tarafından çok taraflı düşünce alışkanlığı ve bu suretle doğruları gösterme niteliğini öğretme yerine tek taraflı şartlandırmaya değer verilmiş, Türkiye'de tatbiki istenen komünist teori; **Karl Marx, Engels, Lenin, Mao Tse Toung, Ho Şi Minh, Castro, Carlos Maraguella** ve daha birçok kişilerin eserlerinden yararlanılarak açıklığa ka-

vuşturulmuş ve proletarya diktatörlüğü'nün methiyesini yapan eserlerin okunması sağlanmıştır.

Birçok üniversitemizde legal olarak kurulan fikir klüpleri, 1965 yılında F.K. Federasyonu şeklini almış, tüzüğünde açıklanan gaye ve niteliklere rağmen ilk amaçlarının kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmle mücadele olduğu, bunun için halkı bilinçlendirerek ve örgütlenmenin gerektiği, bu gaye için bilimsel sosyalizmin gereklerine uygun olarak hareket edilmesi saptanmış, milli demokratik devrim aşaması için harekete geçilirken sosyalist örgütlenme ve bilinçlendirme işlerinin de hızla yürütülmesi önerilmiş ve bu örgüt 10.10.1969 tarihinde Dev-Genç adını almıştır.

Milli demokratik devrim veya evrim aşaması denen devrede memleketimizde müteaddit anarşik olaylar yaratılmış, Türk Halk Kurtuluş Ordusu, Türk Halk Kurtuluş Cephesi gibi örgütler şekillenerek memleketimizde ideolojik maksatlarla devletin temel nizamına, yurt bütünlüğüne vatan ve laik cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmaya girişilmiştir.

Milli demokratik devrim aşaması sırasında proletarya sınıf partisi olmadığı bir devrede Lenin "devrimci çalışmanın" "propaganda ve bilinçlendirme, bilinçlendirme ve propaganda" siyasi yayın, ayaklanmanın sosyal ve psikolojik şartlarının hazırlanması olduğunu önermiştir.

Keza; Aydınlık grubu tarafından çıkarılan eğitim notları I adlı kitapta da (... devrimci mücadelenin bir yanı da devrimci eğitimidir. Devrimci eğitimin amacı, devrim hareketinin militanına, emekçi sınıfların öncülerine, devrimci teoriyi kavratmaktadır. Devrimci ideolojiyi devrimci sınıfların elinde maddi bir güç haline getirmeden devrim yapılamaz... devrimci teori olmadan, devrimci eylem olmaz demektedir. Bu öneriler ile ilgili misalleri daha da çoğaltmak mümkündür.

Bu itibarla memleketimizde anayasal düzeni değiştirip, yerine Marksist-Leninist düşünceye uygun bir düzenin kurulması bilinçlendirme ve memleketimizi bölücü eylem ve propagandalar vatan ve laik cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın hazırlıkları safhasını teşkil etmiş ve bu hazırlıkların yeterli olduğu ve "eylem içinde teori" prensibinden hareket ile eyleme geçilmiştir.

Bu nedenlerle sanığın fiili sıkıyönetim ilanını gerektiren suçlar arasında yer almaktadır.

Binaenaleyh sanığın eylemleri "memleketin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi buhranı, halkın ekonomik durumunu inceleyerek dile getirmekten ibaret bir ilim adamının görevi" şeklinde değerlendirmeye ve öğrencilere en çok özlemi çekilen, kendi memleketinin toplumsal yapısını (Türkiye'nin toplumsal yapısını) öğretmeye, tanıtmaya çalışma olarak düşünülemez.

Bu konu sanığa isnad olunan suçların maddi ve manevi unsurlarının tahlilinde daha da çok açıklığa kavuşturulacaktır.

Sanığa isnat olunan suçların Sıkıyönetim As. Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatı bulunup bulunmadığı keyfiyetine gelince:

353 sayılı K.nun 18 ve C.M.U.K.nun 3üncü maddesinde irtibat hali bir kimsenin birkaç suçla maznun olması veya bir suçla her ne suretle olursa olsun birkaç maznun bulunması şeklinde şahsi ve fiili olmak üzere ikiye ayrılmakla beraber bu maddeyi maksut manada kabul etmemek icabeder. Davaların birleştirilmesini veya ayrılmasını hükme bağlayan 353 sayılı K.nun 137nci ve C.M.U.K.nun 230uncu maddeleri de bu anlayışı teyid etmektedir.

Nitekim **Ord. Prof. M. Tahır TANER** Ceza Hukuku kitabında aynen bu hallerden başka fiiller ayrı, failer de ayrı olmakla beraber, fiiller arasında alaka münasebetler mevcut ise yine irtibat var sayılır. Örneğin birçok şahıslar ayrı ayrı yerlerde ve aynı veya muhtelif zamanlarda, birbirleriyle önce anlaşarak veya hatta anlaşmamış olsalar bile umumi ve müşterek bir gaye için suç işlerler, bu suçlar murtabit olur, hükümete karşı isyan için memleketin muhtelif noktalarında suç teşkil eden fiillerin işlenmesi bu kabildendir... Bu hallerde umumi ve manevi irtibat mevcuttur... denilmektedir.

Prof. Dr. Faruk EREM de irtibatın geniş bir kavram olduğunu, suçlar arasında çeşitli irtibat olabileceğini, bunlardan birine kanuni irtibat, diğerine takdirli irtibat denildiğini izah etmek suretiyle irtibatın mahiyet ve cumulünü izah etmektedir.

Sanığın fiilleri ile Sıkıyönetim As. Mahkemelerinin el koyduğu suçlar arasında bu bakımdan irtibat bulunduğu-ndan davaya bakmak Sıkıyönetim As. Mahkemelerinin görevi- ne girmektedir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun muhtelif kararları ve bu arada 31 Mart 1972 ve 1972/21-21 sayılı ilamı ile de bu konu tereddüde yer bırakmayacak şekilde açıklığa ka- vuşturulmuştur.

Bu nedenlerle görevli mahkemenin suçun işlendiği yere göre İstanbul-Ankara Adli Mahkemeleri olduğuna dair ileri sürülen iddia varit ve kabule değer değildir.

Diğer taraftan Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin görev ve yetkilerini saptayan 1402 sayılı K.nun 15inci maddesinin tümü ile anayasaya aykırı olduğu ve Anayasa Mahkeme- si'nin 15/16.Şubat 1972 gün ve 1971/31 esas, 1972/5 ka- rar sayılı kararı ile iptal edildiği bilinen bir keyfiyet ise de;

Yine aynı kararda 15inci maddeye ilişkin iptal hükmü- nün, kararın resmi gazetede yayınlandığı tarihten başlaya- rak altı ay sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır.

Anayasanın 152nci maddesinin gerekçesinde de açık- landığı veçhile bir kanunun derhal ve umuma şamil olarak ortadan kalkmasından doğabilecek mevzuları bertaraf et- mek ve yasama organının gereken tedbirleri almasını sağla- mak için, Anayasa Mahkemesine böyle bir yetkinin tanın- masında zorunluk duyulmuştur.

Adı geçen karar 14 Ekim 1972 tarihli Resmi Gazete'de yayınlandığına göre bu tarihi takip eden altı aylık süre için- de 15inci maddenin yürürlükte bulunduğu, uygulanması icap edeceği ve mahkemelerin bu mahil ile bağlı oldukları, bu gayeye ters düşen bir yolun kabulünün ise bizzatıhi ana- yasaya aykırılık teşkil edeceği her türlü izahtan varestedir.

Anayasa Mahkemesinin 28.6.1966 gün ve esas 1965/ 42, karar 1966/30 ve 30.9.1969 gün, esas 1969/17, karar 1969/49 sayılı kararlarındaki "Anayasanın 152nci maddesi uyarınca, Anayasa Mahkemesinin iptal kararları... eğer ayrı- ca yürürlük günü belirtilmiş ise o günde iptal edilen hü- kümleri yürürlükten kaldırır. Bu yolda yürürlükten kaldırıl- mış olan hükümlerin de Anayasa Mahkemesince yeniden incelenmesi düşünülemez" şeklindeki görüş de bu kabulü zorunlu kılmaktadır.

Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinin Davaya Bakmaya Yetkili Olmadığı İddiası:

Yetkiden maksat, sadece yer itibariyle bir mahkemenin bir işe bakıp bakamayacağını, tayin etmektir. Yetki konusu kamu düzenine teallük etmediğinden, yetkisizlik iddiasının ilk tahkikat yapılmayan hallerde duruşmanın başlangıcında ve iddianamenin okunmasından önce dermeyan edilmesi lazımdır.

Bu süre geçtikten sonra yetkisizlik iddiası dikkate alınmayacağı gibi mahkemece de re'sen yetkisizlik kararı verilemez.

Yetki sahası genel olarak coğrafi ve mülki bakımdan ayrılmış ve tayin olunmuştur.

Yetkide dikkat nazara alınan esaslar ve yer itibariyle yetkili mercilerin tespiti muhtelif devletlerin usul kanunlarında birbirlerinden farklı şekilde düzenlenmiştir. Mesela Fransa'da cürümlerde suçun işlendiği, failin ikamet ettiği ve yakalandığı her üç yer mahkemesi yetkili kılınmıştır.

C.M.U. Kanununun 8inci maddesinin ilk fıkrasında da "Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir" şeklinde genel prensip vazolunduktan sonra diğer fıkralarında ve müteakip maddelerinde yetki konusu açıklığa kavuşturulmuştur.

353 numaralı kanunda ise yetki hususunun tespitinde "Askeri Mahkemelerin kurulmasındaki düşünce ve amaçlara uygun olarak coğrafi ve mülki ayırım yerine kuruluş ve kadro bağlantısı esas alınmış ve 21inci maddesinde "Askeri Mahkemelerin yetkisi, nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amirinin kadro ve kuruluş itibariyle emirleri altında bulunan kişiler ile adli bakımdan kendilerine bağlanmış birlik veya askeri kurum mensupları hakkında caridir" denmiş ve müteakip maddelerinde özel yetki konusunda hükümler getirilmiştir.

T.C. Anayasasının 124üncü maddesine göre sıkıyönetim yurdu bir veya birden fazla Bölge'sinde ilan edilebileceğini dikkate alan kanun koyucu 1402 sayılı Kanunun vazında karma bir sistem uygulamış ve 14üncü maddesinde hizmet

ve görev yapılması sırasında veya görevle ilgili olarak işlenen suçlarda emir ve komuta bağlantısını ve 15inci maddesinde ise (Sıkıyönetim altına alınan yerlerde) demek suretiyle coğrafi ve mülki ayırımı esas almıştır. Nitekim Milli Savunma Bakanlığınca yayınlanan emirlerde de yetki sahaları coğrafi ve mülki esaslara göre tayin ve tespit edilmiştir.

1402 sayılı K.nun 15inci maddesine göre Sıkıyönetim K.lığı nezdinde kurulan As. Mahkemelerin yetki sahasının tespitinde tereddüt edilecek bir cihet olmamak lazım gelir.

Ancak 1402 sayılı K.nun 13üncü maddesine göre sıkıyönetim ilanına sebep olan suçların, sıkıyönetim ilanından evvel ve özellikle sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmesi halinde görevli mahkeme, Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri olduğu halde, hangi sıkıyönetim askeri mahkemesinin yetkili bulunacağı belli edilmemiştir.

Bu nedenle yetki hususunun 1402 sayılı Sıkıyönetim K.nunun 18inci maddesinin atıfta bulunduğu 353 sayılı K.nunun yetki'ye ait hükümlerine göre halli lazım gelir.

353 sayılı Kanununun 22nci maddesinde "Bir Askeri Mahkemenin yetkisine tabi olup da kadro ve kuruluş itibariyle hangi askeri mahkemenin yetkisine girdikleri belli olmayan kişiler bölgesinde buldukları veya suçu işledikleri yerdeki askeri birlik veya kurumun bağlı bulunduğu askeri mahkemenin yetkisine tabidir. Yetkili askeri mahkemeler birden fazla olduğu takdirde sanığı yakalayan veya soruşturma yapılmasını daha önce isteyen kıt'a komutanı veya askeri kurum amirinin nezdinde kurulan askeri mahkeme yetkili ve görevlidir" hükmü yer almaktadır.

Sanık **İsmail BEŞİKÇİ** hakkındaki 27.7.1971 gün ve 1971/104 esas, 1971/70 karar sayılı ilk iddianameye konu suçlar, sıkıyönetim ilanından evvel ve sıkıyönetim bölgeleri dışında bulunan Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Kürsüsünde Dr. Asistan olarak öğretim görevini yaptığı sırada işlenmiştir.

Sanık, görev ile ilgili bölümünde açıklanan nedenlerle Sıkıyönetim As. Mahkemelerinin görevine tabi ise de kuruluş ve kadro bağlantısı bulunmadığından ve Erzurum bölgesinde Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi de olmadığından yetki meselesinin 353 sayılı K.nunun 22nci maddesine göre tayininde zorunluk vardır.

Sanık hakkında muhtelif ihbar ve şikayetlere istinaden Erzurum Valiliğince ve Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığı Adli Müşavirliğince düzenlenen dosyaların Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığına arzedilmesi üzerine, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığına 22.6.1971 tarihinde soruşturma emri verildiğine, (D. 3, Sh. 122) Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin 24.6.1971 tarihli gıyabi tutuklama kararına istinaden Ankara Emniyet Müdürlüğünce yakalanıp Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü aracılığı ile Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığına teslim edildiğine (D. 3, Sh. 124, 131) ve 25.6.1971 tarihinde nezarete, 26.6.1971 günü de Askeri Ceza ve Tutukevine kapatıldığına nazaran (D. 3, Sh. 128, 132) bu Komutanlık nezdinde kurulan Askeri Mahkemenin yetkili olması lazım gelmektedir.

Gerek İstanbul ve gerekse Ankara Sıkıyönetim K.lığı Askeri Savcılıklarının cevabi yazılarından da sanık hakkında müsnet suçlardan dolayı herhangi bir soruşturmaya tevassül olunmadığı tespit edilmektedir. (D. 3, Sh. 27, 90-91)

Bu nedenlerle 22.7.1971 tarihli iddianameye istinaden 30.7.1971 günü yapılan duruşma sırasında görevsizlik ile birlikte ileri sürülen yetkisizlik iddiasının mahal mahkemesince red edilmesinde usul ve kanuna aykırı bir cihet müşahade edilmediği gibi sanık müdafii **Avukat Şerafettin KAYA** tarafından 24.8.1971 tarihli duruşmada ileri sürülen yetkisizlik itirazı da kanunda öngörülen zamandan sonra yapıldığından mahkemece kabul olunmamasında bir hata görülmemiştir.

Keza sanık hakkında 31.12.1971 tarih ve 1971/250 sayılı iddianameye istinaden 25.1.1972 tarihinde yapılan duruşma sırasında iddianamenin okunmasından önce sanık tarafından yetkisizlik iddiasında bulunulmuş ise de:

İddianameye konu suçun esas itibariyle Erzurum'da işlendiği anlaşıldığından yukarıda açıklanan nedenlerle ve 25.1.1972 tarihli ara kararında gösterilen gerekçe müvacehesinde bu itirazın red edilmesinde de usul kanunlarına aykırılık müşahade olunmamıştır.

Sanık hakkında düzenlenen 24.5.1972 tarih ve 1972/104 sayılı iddianame üzerine yapılan duruşma esnasında ve

iddianamenin okunmasından evvel sanık tarafından dermeyan olunan yetkisizlik iddiasına gelince;

Sanığın 10.2.1971 tarihli ANT sosyalist teori ve eylem dergisinde yayınlanan "**Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu**" başlıklı yazının incelenmesi hususunun Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 23.2.1971 tarihli yazısı ile İstanbul C. Savcılığında istenmesi ve Erzurum Valiliğinin aynı mahalde Erzurum C. Savcılığına yazdığı 11.1.1971 tarihli yazının da İstanbul C. Savcılığına havale edilmesi üzerine İstanbul C. Savcılığınca soruşturma yapılarak sanık hakkında komünizm propagandası yapmak suçundan dolayı 25.5.1971 gün ve 1971/197 sayılı iddianamenin düzenlendiği (D. 3, Sh. 156, 187) İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan duruşma sırasında söz alan C. Savcısının **İsmail BEŞİKÇİ**'nin aynı mahiyetteki bir suçtan dolayı Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde mevkuף cereyan eden derdest bir davası bulunduğuunun anlaşıldığını (ki bu hususlar sanık müdafinin belirttiği gibi bilinmeyen nedenlere değil, Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim K.lığının 13.1.1972 tarihli yazısı ile Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim K.lığı As. Mahkeme Kd. Hakimliğinin 15.3.1972 ve 24.4.1972 tarihli yazılarına dayanmaktadır.) (D. 3, Sh. 212, 226, 227) ve 1402 sayılı Kanunun 13üncü maddesi hükmü nazara alınarak aralarındaki irtibat'a binaen işbu davanın birleştirilmek üzere adı geçen Askeri Mahkemeye gönderilmesinin istendiği (D. 3, Sh. 231) Mahkemeye bir iki davada şahsi ve fiili irtibat bulunduğu gerekçesiyle 1402 sayılı K.nun 13üncü maddesi hükmü de dikkat nazara alınarak davaların birleştirilmesi için 3.5.1972 tarihinde dosyanın Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim K.lığı Askeri Mahkemesine gönderilmesine karar verildiği (D. 3, Sh. 224)

Dava dosyasının Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim K.lığı As. Savcılığına intikalini müteakip (D. 3, Sh. 237) sanık hakkında 24.5.1972 gün ve 1972/104-51 sayılı iddianame ile kamu davası açıldığı (D. 3, Sh. 154) ve 5.6.1972 tarihli ara kararı ile de bakılmakta olan 1972/6 esasa kayıtlı dosya ile birleştirilmesine karar verildiği (S. 7, Sh. 4/6) sabit olduğuna göre ve özellikle Sıkıyönetim Kanununun 13üncü maddesi muvacehesinde Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim

Askeri Mahkemesinin bu davada da kendisini yetkili görmesi usul ve kanuna uygun bulunmuştur. Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi ile İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesinin gördükleri davalardan daha önce haberdar olmaları ve basın davasının son safhaya gelmiş bulunması davaların Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim As. Mahkemesinde birleştirilerek bakılmasına engel teşkil etmediği gibi konunun politik ölçüler içerisinde değerlendirilmesi için de makul ve mantıklı bir sebep görülmemiştir.

Ayrıca: Muhtelif Sıkıyönetim K.lığı As. Savcıları tarafından yetki konusunda bir iddia ve aralarında ihtilaf zuhur etmediğinden 353 sayılı K.nunun 27 ve 28inci maddelerine istinaden yetki açısından As. Savcılar arasında düzenlenmiş anlaşma ile ilgili müşterek bir kararın dosyada bulunmasına lüzum ve zaruret olmadığı gibi 26ncı maddesine göre yetki genişletilmesi de söz konusu değildir.

İDDİANAMEDE DAVA KONUSU YAPILMAYAN EYLEMLERİN MAHKEMECE DAVA VE HÜKÜM KONUSU YAPILMASI

353 Numaralı Kanununun 165inci maddesinde; hükmün konusunun, duruşmanın sonucuna göre iddianamede gösterilen eylemden ibaret bulunduğu ve eylemin değerlendirilmesinde, Askeri Mahkemenin iddianame, iddia ve savunmalarla bağlı olmadığı ve 166nci maddesinde,

Sanığın, suçun hukuki mahiyetinin değişmesinden önce haber verilip de, savunmasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça, iddianamede kanuni unsurları gösterilen suça ilişkin kanun hükmünden başkası ile mahkûm edilemeyeceği, cezanın artırılmasını gerektirecek sebeplerin ilk defa duruşmada ileri sürülmesi halinde de aynı hükmün uygulanacağı açıklanmış ve 167nci maddesinde de sanığın iddianamede yazılı suçtan başka bir suç işlemiş olduğunun duruşmada meydana çıktığı takdirde ne yolda hareket edileceği gösterilmiştir.

Suçun hukuki vasfının değişmesi ile duruşmada yeni bir suçun meydana çıkması hali birbirinden farklı olduğundan takip edilecek usul de, kanunda ayrı şekillerde önerilmiştir.

Suç vasfında değişiklik ihtarı yapılması suretiyle yeni vasfa göre hüküm verebilmesi, iddianamede gösterilen vasfın kesin olmadığı anlamına gelmektedir. Bu itibarla dikkat edilecek husus suçun hukuki vasfının değişebilir ve fakat iddianamede yazılı fiilin değişmezliğidir. Esasen suçun madde ve sübjektif unsurlarının değişmesi diye bir şey'de söz konusu olamaz. Bunlar evvelce vukua gelmiş bir hadiseye ait olduklarından sonradan değişmeleri mümkün görülemez. Bunlar eskiden de mevcuttu ve fakat görülmemiş yahut farklı bir müşahadeye tabi tutulmuş veya belki de araştırılmamışlardır. Suçun hukuki vasfının değişmesi de böyle bir sebepten ileri gelmiştir. Kısacası fiile bir ilave yoktur. (**Prof. Dr. Faruk EREM**, Ceza Usul Hukuku) (Sh. 229)

Kanun koyucu değişiklikten sanığı haberdar etmeyi zorunlu kılmakla; savunmasını yeni tavsife veya cezanın artırılmasına ilişkin hükümlere göre yapılabilesine imkân sağlamak istemiştir. Bu usule riayetsizlik ise mutlak bozma sebebidir.

İddianame sanık ve fiil bakımından duruşmayı sınırlandırmakla beraber mahkemenin, işin vaziyetine göre hadisede müteaddit ve müstakil suçları müteselsil bir suç suretiyle tavsif ve tesis etmesi veyahut müteselsil bir suç olarak gösteren fiilleri müteaddit ve müstakil suçlar suretiyle kabul etmesi esas olduğu iddianamede iki müstakil suç olarak gösterilen fiillerin mahkemece birbirlerine bağlı suç sayılması da mümkündür. Bu gibi işlemler, fiil bakımından sınırı aşmak sayılamaz. (**Prof. Dr. Faruk EREM**, Ceza Usul Hukuku Sh. 224-225)

Mahlükümiyet hükmüne konu filler kısa kararda ve gerekçeli hükümde;

Sanığın üniversite içinde öğretim görevini yerine getirme sırasında ve bundan yararlanarak;

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak ve memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nızamları devirmek için propaganda yapmak,

Ankara'da D.D.K.O. Lokalinde verdiği konferans sebebiyle de yine aynı fiili ika etmek,

Sanığın ayrı devrede üniversite içinde öğretim görevini yaptığı sırada ve bundan yararlanarak Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan, milli duyguları yok etmeye matuf propaganda yapmak,

Ant dergisinde yayınlattığı makalesinde yer alan sözlerle yine aynı fiili işlemektir.

Bu fiillerin iddianamelerde yer alıp almadığı hususuna gelince;

Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı As. Savcılığının 22.7.1971 gün ve 1971/104-70 sayılı iddianamesinde;

Sanık **İsmail BEŞİKÇİ**'nin basın yolu ile işlediği suçları dışında kalan eylemlerin,

A) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak için propaganda yapmak,

B) Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazası ile kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok etmek için propaganda yapmak şeklinde, ayırma tabi tutulduktan sonra;

Aşırı sol faaliyetlerine 1967 yılında başladığı, Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Kürsüsünde Dr. Asistan olarak görevini yaparken 1968 Ocak ayındaki dersi sırasında sorulan bir soru üzerine ... demek suretiyle ve yine öğretim görevini yaparken derslerine konu ile doğrudan doğruya ilgili ve gerekli olmayan aktüel siyasi unsurları karıştırdığı, bu arada öğrencilerine sorduğu sorularla Marksist propaganda ve telkinlerde bulunduğu belirtilip (şöyle ki) demek suretiyle ve misal niteliği de yazılı imtihanlarda öğrencilere (**Batıcılık gericiliktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız**) (**İleri Asya, geri Avrupa sözünü çağımızın siyasi akımlarını gözönünde bulundurarak açıklayınız**) şeklindeki sualleri yöneltmek suretiyle, Batı'nın Kapitalist olduğu için geri ve Doğu'nun Sosyalist olduğu için ileridir yolunda fikirlerle telkine çalıştığı, Doğu'daki sosyalizmden de dolaylı olarak buraya, Kızıl Çin ve Kuzey Vietnam tipi komünizm sosyalizm kastedildiği yine yazılı imtihanlarda öğ-

rencilere (**Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim sözünü çağımızda az gelişmiş ülkelerle, hakim ekonomilerin ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız**) şeklinde soru sormak suretiyle ve derslerinde (**Asya Tipi Üretim Tarzı**) denilen bir ekonomik model ortaya atarak komünizmin savunuculuğunu ve propagandasını yaptığı, Aralık/1967 tarihinde bastırıldığı (**Doğu Mitinglerinin Analizi**) adlı derlemesinde ihtilalci sosyalizmin metodlarından söz etmek suretiyle aynı nitelikte propagandaya yer verildiği ve bilimsel alan dışına çıktığı belirtilmiş ve sonuç olarak... Sanığın muhtelif zamanlarda T.C.K.nun 142/1. maddesini ihlal ettiği sabit görülerek T.C.K.nun 142/1 ve 80inci maddelerine göre tecziyesini istemiştir.

Keza; 31.12.1971 gün ve 1971/259-160 sayılı iddianamede;

Sanığın Erzurum Üniversitesi öğretim kadrosunda Asistan olarak vazife ifa ettiği sırada sahip olduğu Marksist-Leninist yöntemdeki görüşler etrafında öğrenci gruplarını toplayarak ve keza aşırı sol istikametteki örgütlerle ilişkiler kurarak özellikle genç öğrenci kitleleri bu yolda teşvikçi olarak eğittiği ve üniversite bünyesinde yapılan toplantı, form ve panellerde seçilen konuları bilhassa memleket dönemine ilişkin ve onu istismarcı bir açıdan ele almak suretiyle tek çıkar yolun Marksist-Leninist ideoloji yapısına uygun bir sistemi gerçekleştirmek olduğu noktasına getirdiği, devamlı olarak aynı temayı işlediği ... DEV-GENÇ paralelinde çalışmalar yapan öğrenci gruplarına destek olduğu ... D.D.K. OCAKLARININ DÜZENLEDİĞİ TERTİP ETTİĞİ ÇEŞİTLİ TOPLANTILARDA AYNI MAHİYETTEKİ GÖRÜŞLERİNİ ORTAYA KOYDUĞU ... ve bu suretle sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya ... matuf cemiyet teşkil ettiği sabit görülerek T.C.K.nun 141/1, 31, 33 ve 173/3üncü maddelerine göre ceza verilmesi talep olunmuştur.

143 sahife tutan ve iddia bölümünde özetlenen esas hakkındaki mütalaada ise eylemlere açıklık kavuşturulmuş ve sanığın filleri daha teferruatlı bir şekilde belirtilmiş ve özellikle D.D.K. Ocakları derneğinin tertip ettiği çeşitli top-

lantılarındaki konuşmalarına 12/Mart 1970 tarihinde Ankara'da D.D.K. Ocakları lokalinde verdiği konferansın somut bir örnek teşkil ettiği bildirilmiş ve sanığın ideolojisi yöntemindeki çeşitli örgütler içerisinde yer alma faaliyetlerinin T.C.K.nun 142/1 ve 142/3üncü maddelerine uyduğu açıklanarak buna göre ceza tayini istenmiştir.

Bu durum muvacehesinde Ankara'da **Doğu Devrimci Kültür Ocağı**'nda verilen konferansa ait fiilin iddianamede yer almayıp bu suçun duruşmada meydana çıktığına ve dolayısıyla 353 sayılı kanununun 167. maddesine göre işlem yapılması gerektiğine değinen temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir.

Zira; bu fiil iddianamede yer almış, fakat derinliğine araştırılmamış ve farklı müşahadeye tabi tutulmuştur. Özetlenirse fiilde bir ilave olmayıp, sözü edilen fiile açıklık getirilmiştir.

Hükümde, sanığa **Hans Freyer**'in Türkçeye tercüme ettirilen "**Sosyolojiye Giriş**" isimli kitabının okutturulması Üniversite kürsüsü profesörlüğünce emredilmiş olmasına rağmen, dinlemeyerek kendi inisiyatifi ile kararın dışına çıkarak öğretimde bulunduğunu kabulü bizzatıhi suç konusu yapılmayıp, sanığın işlediği suçu sübuta erdirmek için bir gerekçedir.

Keza, iki öğrencinin ders notları başlığını taşıyan bölümünde **Coşkun Ak** ve **Turgut KARABEY**'e ait ders notlarının ele alınışı iddianamede yer alan suçun sübutu ile ilgili delil niteliği taşımaktadır.

İddianamede serahatle sanığın öğretim görevini yaparken derslerine konu ile doğrudan doğruya ilgili ve gerekli olmayan unsurlar karıştırdığı ve Marksizmin propagandasını yaptığı bildirildiğinden, bu iddianın tahkiki ve subutu ile ilgili olarak Mahkemede delillerin toplanması ve değerlendirilmesi tabii olup, iddianamede yalnız sorulan sorular bahis konusu edilmiştir. Cevaplar veya anlatımlara yer verilmemiştir. Demek ve bunlardan söz edilmeyeceğini iddia etmek mahkemenin iddianamedeki fiil ile değil, söz ve sözcüklerle bağlı olduğunu kabul anlamı taşır ki, bölüm başında açıklanan prensipler ile bu görüşün bağdaştırmasına imkân yoktur.

Yine, iddianamede 1967/Aralıkta bastırıldığı "**Doğu Mitinglerinin Analizi**" adlı derlemesinde ihtilalci sosyalizmden söz etmek suretiyle aynı propagandaya yer verildiği hususunun (fiil olarak) açıklandığından ve 14üncü sahifeden alınan pasaj sadece bir lisan olarak gösterildiğinden, Askeri Mahkemenin derlemenin tümüne değil, sadece siyasi olarak gösterilen olayın değerlendirilebileceği ve aksi kabulü iddianame yazılı eylem dışına çıkma niteliği taşıdığı iddiasına itibar edilemez.

Ankara'da **Doğu Devrimci Kültür Ocağı**'nda yapılan konuşma ile ilgili olarak esas hakkındaki mütalaada yapılan değişiklikte ise sanık ve vekillerinin savunmalarını müteakip, 3.8.1972 tarihinde yapılan duruşma sırasında Mahkemece "Sanık hakkında düzenlenen iddianamelerde bahsi geçen ve uygulaması istenilen kanun maddelerinin ve dolayısıyla bazı suç vasıflarının esas hakkındaki mütalaa ile değiştirilmiş olması muvacehesinde sanıktan ve sanık vekillerinden savunmalara ekleyecekleri bir husus olup olmadığı soruldu" demek suretiyle ek savunma hakkının tanındığı ve böylece 353 sayılı kanunun 166ncı maddesi hükmünün yerine getirildiği anlaşılmakta ve sanığın "Savunması esas hakkındaki mütalaasından sonra yaptığım için iddianameye nazaran değişmiş olan As. Savcılık görüşünü de kapsamaktadır. Söylüyecek başka bir sözüm yoktur" ve sanık vekillerinin "bu konuda bir diyeceğiniz yoktur" demeleri ek savunma hakkının verildiğini göstermektedir. Bu nedenle duruşma tutanağında 353 sayılı kanunun 166.ncı maddesinde bahsedilmemiş olması, Mahkemece ihtarın unutulduğu anlamı taşımamaktadır. Esasen uygulamada Yargıtay bozma ilamının sadece tebliği dahi ihtar yerine geçmektedir.

22.7.1971 gün ve 1971/104-70 sayılı iddianamede;

Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazası ile kaldırmayı hedef tutan milli duyguları yok etmek için propaganda yapmak şeklinde tavsif edilen fiiller olarak;

İstanbul Fikir Klübüne gönderdiği 9.12.1969 tarihli yazıda.... demek suretiyle bölücü ve milli duyguları yok edilmesinde propaganda yaptığı;

Atatürk Üniversitesi'nde bulunduğu süre içinde aşırı solculuğun yanında Kürtçülüğü de savunduğu, ilmi çalışma

maskesi altında Doğu Anadolu'nun birçok aşiretlerini gezererek Kürtçülüğü onlara da anlattığı, bir Kürt sorunu varlığını açıklamak suretiyle ırk ayırımı güden propagandalar yaptığı,

Ders teksirlerinin önsözünde... ve **(Doğu Mitinglerinin Analizi)** başlıklı derleme yazısında ... demek suretiyle Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok edici propaganda yaptığı sabit görülerek T.C.K.nun 142/3 ve 80inci maddeleri gereğince tecziyesi talep edilmiş ve esas hakkındaki mütalaada bu fiiller çok geniş ve etraflı bir şekilde anlatılmıştı. Bu itibarla hükümde söz konusu edilen 7.10.1970 gün ve 11196 sayılı ihbarnamede vs. **(Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar)** isimli teksir metinleri "bir Kürt sorununun varlığını açıklayan" fiillerle ilgili belgeler olup, delil niteliği taşımakta ve ayrı bir fiil olarak kabul edilmektedir.

Esas hakkındaki mütalaada açıklığa kavuşturulan bu fiillere karşı ise sanığın ve sanık müdafilerinin savunmaları alınmış ve dolayısıyla delillere karşı ne diyecekleri sorulmuştur.

Bu nedenlerle:

Sanığın **Hans Freyer**'in kitabına göre tedrisat yapmamasını, "Türkiyenin toplumsal yapısını esas alarak konu anlatmasını", **Doğu Anadolu'daki Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme Geçiş Halinde Toplumlar** isimli araştırmanın sanık tarafından yapılması, teksir edilmesi, yayınlanması, dağıtılması ve okutulmasının "**Doğu Mitinglerinin Analizi**", isimli araştırma metninin iddianamede belirtilen durum haricinde dağıtılması, talebelere okumaları için önerilmesi, sınav sorusu olarak sorulması ve ders konusu olarak okutulmasının, iki öğrencinin ders notlarından Asya tipi üretim modeli ile ilgili kısmın dışında kalanların anlatılmış olmasının, iddianamede belirtilen sınav soruları haricinde kalan soruların sorulması, cevapların değerlendirilmesi, kağıtlardaki soru ve işaretleri, 7.10.1970 tarihli ihbarnamenin ve Ankara D.D.K. Ocağında verdiği konferansın hükümde söz konusu edilmiş olanları iddianamede yazılı fiillerde başka fiillerin hükme esas alındığı anlamı taşımadığından 353 sayılı kanunun 165inci, 166ncı ve 167nci maddelerine aykırı bir cihet müşahade edilmemiştir.

YARGILAMANIN SÜREKLİLİĞİ KARARI ALINMADAN DAVALAR AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

Ceza Usul Hukukunda, bazı hallerde muhakeme faaliyetlerinin yapılabilmesi başka bir deyişle kamu davasının açılması veya yürütülmesi için birtakım şartlar koşulmakta ve bunlara (ceza muhakemesi şartı) veya dava şartı adı verilmektedir.

Bu şartların nelerden ibaret olduğu doktrinde ihtilafı olduğu gibi, isim üzerinde de anlaşmaya varılmış değildir.

Prof. Dr. Faruk EREM tarafından dava şartı olarak şikayet, talep, izin, ön mesele, yasama dokunulmazlığı misal olarak gösterilmekte,

Ord. Prof. Tahir TANER, kamu davasının açılmasına geçici olarak mani olan haller arasında yasama dokunulmazlığını, memurların dokunulmazlığını, hakim ve savcılarının dokunulmazlığını ve izin müessesesini açıklamakta,

Prof Nurullah KUNTER ise (başlangıç soruşturması muamelesinin yapılabileceği şartlar) meyanında şikayet, talep, müracaat, izin yasası ve bakanlık dokunulmazlığının kalkması, memurluk dokunulmazlığının kalkması, avukatlık dokunulmazlığının kalkması gibi hususları saymaktadır.

Görülüyor ki, yaşama dokunulmazlığı, izin ve memur dokunulmazlığı gibi haller dava şartı olarak ayrı nazariye altında toplamaktadır.

Bu nedenlerle;

Memurun dokunulmazlığının kalkması şartı da dava şartlarından bir tanesidir.

Memurun Muhakematı Kanunu memurların görev suçları hakkında hususi hükümler koyduğu gibi, Üniversiteler Kanununun 49. maddesinde de (Üniversite öğretim mesleği üyelerinin görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine "Memurun Muhakematı Kanununun gerektirdiği ilk soruşturmanın, Rektörün gereğine göre tayin edeceği bir veya iki tetkikçi tarafından yapılan, soruşturma kağıtları ve gerekçesinin Milli Eğitim Bakanı tarafından Danıştaya gönderileceği, yargılamanın gerekliliğine ve gereksizliğine Danıştay ilgili dairesince karar verileceği) kaydedilmektedir.

Ancak, 1402 sayılı Sıkıyönetim kanununda "Ceza mahkemesi şartları yönünden değişiklik yapılmış ve 15. maddesinde (bu sahifede yazılı suçları işleyenlerin sıfat, meslek ve memuriyetleri ne olursa olsun Sıkıyönetim Komutanı nezdindeki Askeri Mahkemelerde yargılanacakları) hususuna dair ve mutlak bir hüküm getirilmiş ve sadece son fıkrasında "Yasama dokunulmazlığına ilişkin Anayasa hükümleri ile Anayasasının 90. maddesi hükmü ve diplomatik dokunulmazlıkla ilgili Milletler arası hukuk kuralları saklı " tutulmuştur.

Ayrıca;

21. maddesinde Sıkıyönetim Komutanlığınca kovuşturma yapılabilmesi için hangi kişiler yönünden ve kimlerden izin alınacağı belli edilmiş ve 12. maddesinde de sıkıyönetim kanununda yazılan takibi izne bağlı olan suçlarla izin şartını aramayacağı önerilmiştir.

Görülüyor ki sıkıyönetim kanunu dava şartı olarak yasama dokunulmazlığını ve bir kısım kişiler yönünden izin şartını aradığı halde diğer dava şartları hakkında ve özellikle memurluk dokunulmazlık şartı ve Üniversite öğretim mesleği üyeleri için özel kanunları vechiyle işlem yapılacağı mevzuunda bir hüküm getirmemiştir.

Kanun koyucu sıkıyönetim kanununun 21. maddesinde "Bu konuda belirtilen suçlardan dolayı" deyimini genel olarak ve 13 ve 15. maddelerini kapsayacak şekilde kullanılmış olup, suçun sıkıyönetim ilanından önce veya sonra işlenmesi yönünden bir ayırım yapmamıştır.

Sanık hakkında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde Asistan olarak verdiği derslerden dolayı şikayet vuku bulmuş ve teşkil edilen tahkikat komisyonu tarafından hazırlanan rapor üzerine Danıştayca yargılanmasının gereksizliğine karar verilmeden ve dolayısıyla soruşturma bir neticeye bağlanmadan önce ve bu safhada sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Sanığa isnad olunan suçlar da, sıkıyönetimin ilanına sebep olan suçlardan bulunması nedeniyle sıkıyönetim komutanlığı Askeri Savcılığınca kovuşturmaya bırakıldığı yerden devam edilmesi gerekmiş ve fakat kovuşturma için sanık yönünden ceza muhakemesi şartı aranmasına artık lüzum ve zaruret kalmamıştır.

Sıkıyönetim Kanunu ile Üniversiteler Kanunu özel birer kanun olup, Sıkıyönetim Kanununun yürürlük tarihi daha yeni olduğundan, o kanun hükümlerinin uygulanması icap eder.

Sıkıyönetim Kanununun getirdiği izin müessesesi ile Üniversiteler Kanununun 49. maddesinin bir ilgisinin bulunmadığı, üniversiteler kanunundaki özel hükümlerin izin değil, bir şekil şartı olduğu, 1402 sayılı kanunda Üniversiteler Kanununun 49. maddesinin uygulanmayacağına dair bir hüküm bulunmadığı ve bu nedenlerle Danıştayın ilgili Dairesince yargılanmanın gerekliliği konusunda karar alınmadan muhakeme yapılamayacağı şeklinde düşünceler varit ve kabule şayan değildir. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununda hangi dava şartlarının uygulanamayacağı değil, dava şartlarından hangilerinin aranacağı belirtilmiştir.

DAVANIN YOLSUZ AÇILDIĞI İDDİASI*

353 numaralı kanunun 93. ve müteakip maddelerinde kamu davasının hazırlanması şekli ve safhaları gösterilmiştir.

Askeri Savcı 95inci maddede yazılı usul ve yollarla bir suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez kamu davasının açılmasına lüzum olup olmadığına karar vermek üzere bir hazırlık soruşturması yapar. Bu hazırlık soruşturması sonunda Askeri Savcı kamu davası açılmasını haklı göstermeye yetecek sebepler bulursa 114. maddeye istinaden bir iddianame ile askeri mahkemede dava açar.

Görülüyor ki Sıkıyönetim Kanunu dava şartı olarak yasa dokunulmazlığını ve bir kısım kişiler yönünden izin şartını aradığı halde diğer dava şartları hakkında ve özellikle memurluk dokunulmazlık şartı ve üniversite öğretim mesleği üyeleri için özel konumları veçhiyle işlem yapılacağı mevzuunda bir hüküm getirmemiştir.

Kanun koyucu Sıkıyönetim K.nunun 21inci maddesinde "Bu kanunda belirtilen suçlardan dolayı" deyimini genel ola-

* Bu bölüm orijinal metinde iki defa yazılmış. Hiç dokunmadan yayınlıyoruz.

rak ve 13 ve 15inci maddelerini kapsayacak şekilde kullanmış olup, suçun sıkıyönetim ilanından önce veya suçun işlenmesi yönünden bir ayırım yapmamıştır.

Sanık hakkında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde Asistan olarak verdiği derslerden dolayı şikayet vuku bulmuş ve teşkil edilen tahkikat komisyonu tarafından hazırlanan rapor üzerine Danıştayca yargılanmasının gereksizliğine karar verilmeden ve dolayısıyla soruşturma neticeye bağlanmadan önce bu safhada sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Sanığa isnad olunan suçlar da, sıkıyönetim ilanına sebep olan suçlardan bulunması nedeniyle Sıkıyönetim K.lığı Askeri Savcılığınca kovuşturmaya bırakıldığı yerden devam edilmesi gerekmiş ve fakat kovuşturma için sanık yönünden ceza muhakemesi şartı aranmasına artık lüzum ve zaruret kalmamıştır.

Sıkıyönetim K.nunu ile Üniversiteler kanunu özel birer kanun olup, Sıkıyönetim K.nunun yürürlük tarihi daha yeni olduğundan kanun hükümlerinin uygulanması icabeder.

Sıkıyönetim K.nunun getirdiği izin müessesesi ile Üniversiteler Kanununun 49uncu maddesinin bir ilgisinin bulunmadığı, Üniversiteler Kanunundaki özel hükümlerin izin değil, bir şekil şartı olduğu, 1402 sayılı kanunda Üniversiteler K.nunun 49uncu maddesinin uygulanmayacağına dair bir hüküm bulunmadığı ve bu nedenlerle Danıştayın ilgili dairesinde yargılamanın gerekliliği hususunda karar alınmadan muhakeme yapılamayacağı şeklinde düşünceler varit ve kabule şayan değildir. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununda hangi dava şartlarının uygulanamayacağı değil, dava şartlarında hangilerinin aranacağı belirtilmiştir.

DAVANIN YOLSUZ* AÇILDIĞI İDDİASI;

353 numaralı kanunun 93 ve müteakip maddelerinde kamu davasının hazırlanması şekli ve safhaları gösterilmiştir.

Askeri Savcı 95inci maddede yazılı usul ve yollarla bir suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez kamu davasının açılma-

* Bu sözcüğün doğrusu *usulsüz* olsa gerek

sına lüzum olup olmadığına karar vermek üzere bir hazırlık soruşturması yapar. Bu hazırlık soruşturması sonunda Askeri Savcı kamu davası açılmasını haklı göstermeye yetecek sebepler bulursa, 114üncü maddeye istinaden bir iddianame ile askeri mahkemede dava açar.

Hazırlık soruşturmasının yeterli olup olmadığının takdirini kendisi yapar. 353 sayılı kanunda iddianameye karşı itiraz veya iddianamenin tavsihî gibi bir yol kabul edilmemiştir. Ancak şartları mevcut ise iddianameyi geri alabilme yetkisi tanınmıştır.

Askeri Mahkemenin ise; iddianameye esas teşkil eden delillerle bağlı kalmaksızın daha başka ve lüzumlu gördüğü delilleri toplama yetkisi bulunduğu gibi As. Sav.nın sanık ve vekillerinin ve diğer dava taraftarlarının da yeni delil ikamesi mümkündür.

Dava dosyasının Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim K.lığı As. Sav.lığına tevdi edilmesi üzerine, Askeri Savcılıkça 353 numaralı kanunun 124 ve 176ncı maddelerine istinaden 24-5-1972 gün ve 1972/184-51 sayılı yeni bir iddianame düzenlenip askeri mahkemede dava açılmış olması da usul ve kanuna ve Askeri Yargıtay tatbikatına ezcümle As. Yargıtay Daireler Kurulunun 16.10.1964 tarih ve 1964/88-101 ve 3üncü Dairenin 23.12.1969 gün ve 1969 /632-635 sayılı ilamlarına uygun düşmektedir.

Bu itibarla davaların usulsüz açıldığı şeklindeki iddialar varit ve kabule değer bulunmamıştır.

353 NUMARALI KANUNUN 120NCİ MADDESİNE AYKIRILIK İDDİASI

353 Numaralı kanunun 120nci maddesinin 1.nci fıkrasında "iddianamenin tebliği ile duruşma günü sırasında en aşağı bir hafta geçmelidir" hükmü yer almakla beraber son fıkrasında "savaş halinde bu fıkralar hükmü uygulanmayabilir" denmekte ve Sıkıyönetim K.nununun 18inci maddesinde de Sıkıyönetim K.lığı nezdinde kurulan As. Mahkemelerde, Askeri Mahkemeler kuruluş ve yargılama usulü kanununun savaş hali hükümlerinin uygulanacağı (bazı istisnalar saklı tutularak) kaydedilmektedir. Bu nedenle iddianamenin sanı-

ğa 25.7.1971 tarihinde tebliğ edilmiş olmasına rağmen duruşma günününün 30.7.1971 olarak tayin ve tesbitinde*

DURUŞMAYA DEVAM EDİLMESİNİN USULE AYKIRI OLDUĞUNA DAİR TEMYİZ SEBEBLERİ

353 numaralı kanunun 37 ve müteakip maddelerinde hakimın davaya bakamayacağı haller, hakimın red sebepleri, red istem zamanı, red isteminin şekli, ispatı ve red istemi üzerine verilecek karar etraflı bir şekilde gösterilmiştir.

Sanık **İsmail BEŞİKÇİ** tarafından mahkemeye ibraz edilen 18.4.1972 tarihli dilekçede aynen "Bu iki olayı birlikte ele aldığımız zaman mahkemenin tarafsızlığına kesin bir gölge düşlüğünü açıkça görmekteyiz. Bu olay aslında heyetin 'red'ini gerektiren bir durumdur. Fakat ben şümdilik bunu yapmıyorum. Heyetin davaya bakmaktan çekilme kararı almasını talep ediyorum" demiş (D. 5, Sh. 14/3) ve sanık ile müdafileri başkaca bir istemde bulunmamışlardır. (D. 1, Sh. 71)

Sanığın bu açıklamasına rağmen mahal mahkemesince isteğin reddi hakim talebini de kapsayıp, kapasamadığını sormak için makul ve mantıki herhangi bir sebep olmadığı gibi 353 sayılı kanunun 41, 42 ve 53üncü maddeleri muvacehesinde buna olanak da yoktur.

353 sayılı kanun ile askeri mahkemenin davaya bakmaktan çekilmesi gibi bir müessese getirilmediği gibi, 37nci maddesinde de sadece hakimın davaya bakamayacağı haller tahdidi ve tadidi olarak belli edilmiştir. Bilahare 40ıncı maddeye ilave edilen bir fıkra ile de savaşta, 37nci maddede yazılı sebepler dışındaki bir sebebe dayanılarak hakimın reddi isteminde bulunulamayacağı hükmü getirilmiştir.

Bu durum muvacehesinde mahal mahkemesinin "353 sayılı kanun ile C.M.U.K.nununun ilgili maddelerinde davaya bakmaya kanuni engeller bulunması haricinde mahkeme heyetinin talep üzerine davadan çekilmesi gereğine ilişkin bir hüküm mevcut olmadığından sanığın heyetin çekilmesi ile ilgili isteminin reddine dair kararı kanuni bir durumun açıklanmasından ibaret olup, red istemi hakkında verilmiş

* Orijinal metinde bu cümlelerin devamı yoktur.

bir karar niteliğinde değildir. Ve dolayısıyla karar için dosyanın başka bir merciye gönderilmemesinde ve duruşmaya devraren edilmesinde usul kanununa aykırı bir cihet yoktur.

Duruşmanın Açıklığı Prensiibinin İhlal Edilip Edilmediğı

Kamu davasının hususiyetlerinden biri de şüphesiz açık oluşudur. Bu husus kaideten bütün anayasalarda önerilmiş ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesinde de kabul edilmiştir.

Duruşmanın açıklığı, işlenmiş olan bir suç failinin kamu huzurunda hesap vermesini temin ettiği gibi adaletin tevsi işinin halk tarafından kontrolünü de sağlar ve sanık için esaslı bir teminat teşkil eder.

Duruşmanın açıklığı sayesinde halkın adliye idaresi hakkında kanaat elde etmesi hakimın yaptığı iş dolayısıyla her türlü şüpheden korunması, tanık, bilirkişi ve diğer kişilerin adaletin tecellisine dürüst şekilde katılması sağlanmış olur.

Bu itibarla kanunda kapalı yapılması tecviz olunan hal-ler dışında duruşmanın açıklığı kaidesine muhalefet kat'i bozma sebebi sayılmıştır.

Şu halde duruşmanın açıklığı nedir?

Duruşmanın açıklığı genel olarak muhakemenin yapılacağı yere girebilmek imkânının var oluşu, başka bir deyişle isteyenin hazır bulunması ve gösterilenleri ve yapılanları görmesi kadar, söylenenleri işitmesi ve bunları yayabilmesidir.

Kanunda gösterilen bazı kimselerin duruşma salonuna alın mayacağına dair hükümler duruşmanın açıklığı prensibini, n ihlali niteliğı taşımadığı gibi "duruşma mahallinin istiap h addi dolayısıyla tahditlerle veya emniyet mülahazası ile alın n tedbirlerde aleniyeti ihlal eden bir cihet yoktur. Duruşma aya girebilmek için kart bastırmak ve ancak bunları göster tenlerin içeri girmesine müsaade etmek hall duruşmanın açıklığını ihlal etmez. Mahkemenin kusuru olmaksızın aleniyetin ihlal edilmiş olması, mahkemeye zarar vermez. (Dr. Pr of. Faruk EREM, Ceza Usül Hukuku, Sh. 240)

Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri Sıkıyönetim K.ları nezdinde kurulduğundan genel olarak kışla içinde faaliyet göstermekte ve ayrı bir yer bulunmamaktadır.

Kışlanın iç ve dış emniyetinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınacağı ise her türlü izahtan varestedir.

Bu itibarla Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin garnizon içinde oluşu, kapıda emniyet ve muhafaza nöbetçilerinin bulunması, müsadesez içeri girilmemesi, kartların Kolordu'dan alınması ve gidip gelmenin zahmetli olması ile salonun durumuna göre öncelikle sanıkların yakın akrabalarına duruşmayı takip imkânının sağlanması (Duruşmanın açıklığı) kuralının ihlali niteliğinde değildir.

Fakat 353 numaralı kanununun 177 ve 178inci maddelerinde duruşma tutanağının ne gibi hususları kapsayacağı, nelerin yazılacağı gösterilmiş ve bu tutanakların duruşmayı yöneten askeri hakim ile tutanak katibi tarafından ... imzalanması önerilmiştir. 179uncu maddesinde de duruşmanın nasıl yapılacağı hakkındaki kanuni kurallara uyulup uyulmadığının ancak tutanakla ispat olunabileceği ve tutanağın bu kısımlarına karşı yalnız sahtelik iddiasının ileri sürülebileceği belirtilmiştir.

Duruşma tutanaklarına dinlenen tanık ve bilirkişilerin özellikle davayı aydınlatmaya yarayan sözlerini ağızlarından çıktığı gibi yazılması icabettiğinden, bu hususun sağlanması amacıyla duruşma sırasında ses alma cihazının kullanılmış olmasına rağmen bu hususun duruşma tutanağına geçirilmemesi ve heyetçe gerekli kontrol yapıldıktan sonra da bantlardaki seslerin silinmesi duruşmanın açıklığı prensibini zedelediği anlamı taşımaz.

Zira ses alma cihazının bizatihi kullanılmış olması yukarıda açıklanan duruşmanın açıklığı ile sağlanmak istenen hususların hiçbirine engel teşkil etmemektedir.

Esasen 353 numaralı kanununun 177nci maddesinde bilahare yapılan değişiklik ile de duruşma safahatının mahkemenin uygun ve lüzum göreceği teknik araçlar ile tespit edilmesine cevap verilmiştir.

Bu hal dahi duruşmada ses alma cihazının kullanılmasının, duruşmanın açıklığını ihlal anlamı taşımadığını göstermektedir.

Duruşma tutanaklarının usulen imza edilmiş bulunmaları muvacehesinde bunların muhteviyatlarının doğru olmadığı veya eksik bulunduğu şeklinde bir iddia ileri sürülemediği gibi, bu konuda bir delil gösterilmesi de tecviz edilmemiştir.

353 numaralı kanunun 163üncü maddesine göre Askeri Mahkemeler ancak irat ve ikame olunan delillerin duruşmada edinilen kaniya göre değerlendirilebileceğine ve delillerin toplanması ve ikamesi hususları yine usul kanunlarında gösterildiğine ve mahkemece ara kararları haricinde ve duruşma dışında birtakım yazışmalar yaptığı konusunda herhangi bir delil bulunmadığına, **özellikle 18.4.1972 tarihli celsede okunan MİT Diyarbakır ve Bölgesi Daire Başkanlığının 1.3.1972 gün ve 2435 sayılı yazısı**, Sıkıyönetim As. Mahkemesi Kd. Hakimliğinin 28.12.1971 tarihli ara kararına istinaden (D. T., Sh. 34) yazmış bulunduğu 28.12.1971 tarihli yazısına (D. 3, Sh. 33) karşılık yazılan 26.2.1972 gün ve 2258 sayılı yazıya (D. 2, Sh. 221) ek bir yazı olup (D. 2, Sh. 222) duruşmada okunduğuna ve 2.5.1972 ve 23.5.1972 tarihli ara kararlarında "... cevaplandırılmayan müzekkere cevaplarının beklenilmesine karar verilmesi (D. T., Sh. 81, 91) de 24.4.1972 tarihli ara kararına istinaden (D. T., Sh. 77-78) Sıkıyönetim As. Mahkemesi Kd. Hakimliğince muhtelif yerlere yazılar yazılarak (D. 3, Sh. 45-50) gelecek cevaplara matuf olduğuna nazaran mahkemenin işlemlerini gizlilik içinde yürüttüğüne ve bu halin duruşmanın açıklığı ilkesini temelden zedelediğine dair iddia yerinde görülmemiştir.

644 sayılı **Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa göre Başbakanlığa bağlı olan MİT aynı zamanda Millî Güvenlik ile ilgili istihbaratı devlet çapında istihsal etmek ve gerekli resmi makamlara ulaştırmak ile görevli olduğundan sanığın faaliyetlerinin tespiti yönünden askeri mahkeme ile MİT arasında yazışma yapılması ve MİT'ten bilgi ve delil istenmesi mahkemelerin delil toplamakla ilgili görevleri icabı olup bu halin mahkemeye direktif verilmesi ve mahkemenin bağımsızlığı ile alakalı anayasa hükümlerinin ihlal edildiği şeklinde değerlendirilmesine olanak yoktur.**

**Genel Olarak Savunmanın Kısıtlandığı Ve
Diğer Usul Hükümlerine
Riayet Edilmediği İddiaı :**

353 numaralı kanunun 159uncu maddesindeki "tanığın veya bilirkişinin veya suç ortağının dinlenilmesinden veya herhangi bir yazılı delilin okunmasından sonra, bunlara karşı sanığın bir diyeceği olup olmadığı sorulur" hükmüne mahal mahkemesince duruşmaların devamı süresince riayet edilmiş ve ayrıca doktrinde benimsenen görüşe uygun şekilde sanık vekili ile Askeri Savcıya dahi söz hakkı tanınmıştır.

16.3.1972 tarihli duruşmada da okunan her delilden sonra sanığa söz verildiği halde duruşmanın son safhasında okunan ve daha ziyade sanığın açtığı idari davalara taalluk eden evrakın okunmasını müteakip sanığa söz verildiğine dair duruşma tutanağında bir kayıt yoksa da o celsede dosyanın tetkikinden sonra sanığa ve sanık vekillerine söz verildiğinden ve bu suretle okunan delillere karşı sanık ve vekiline diyeceklerini bildirmelerine imkân tanındığından (D. T., Sh. 87) (Sanık vekilinin ek temyiz layihasında sunulan tutanağın 97nci sahifesi) denmiştir.

Yine, 25.5.1972 tarihli duruşmada **Doç. Dr. Orhan TÜRKDOĞAN** imzalı 6.6.1971 tarihli mektup ile 2.7.1968 tarihli araştırma projesinin okunmasından sonra;

Sanıktan soruldu: ... Kayıt edilmiştir dedi ve 22.8.1970 ve 4.5.1971 tarihli raporların okunmasını müteakip söz alan sanık: ... Bu konuda başka bir diyeceğim yoktur dedi. Şeklindeki tutanak muhteviyatından sanığa söz verildiği anlaşıldığından (D. T., Sh. 90) ve 13.6.1972 tarihli duruşmada okunan bir kısım belgelere karşı sanığa söz verildiği gibi (**Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından ve Bölgenin sosyo Ekonomik Yapısı İçinde "Doğu Mitinglerinin Analizi"**) isimli teksir metnine karşı sanığın (Bu araştırmam özel olarak tarafımdan yapılmış ve Forum dergisinde, o tarihte 13 sayıda bölüm, bölüm neşredildi. Teksir üzerindeki A.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi kaydı, benim bu öğretim kurumuna mensup olduğumu göstermek içindir... Bunları tevdi etmiştim) dediği tespit edildiğinden (D. T., Sh. 104) ve bütün

bunlardan başka dosyadaki belgelerin okunması bittikten sonra taraflara söz hakkı tanınıp (tarafların okunan belge-
re başkaca bir diyecekleri olmadığı) hususu tutanağa geçiril-
diğinden (D. T., Sh. 104) ve dolayısıyla her delilden sonra sa-
nığa ayrı ayrı söz verilmemiş olması hükme müessir ve
müdafa hakkını kısıtlar bir nitelik taşımadığından bu husus
bozma sebebi sayılmamıştır. Esasen 353 numaralı kanunun
152 ve 159uncu maddelerinin vazındaki maksat sanığın
aleyhine ileri sürülen her delile karşı ne diyeceğinin sorul-
masına matuf olup, bu işlemler de mahkeme tarafından ya-
pılmış bulunmaktadır.

353 numaralı kanunun 131inci maddesinin tehir süre-
sinin 8 günü geçmesi veya talik halinde veyahut askeri
mahkeme kurulu arasında kısmen veya tamamen değişiklik
olduğu takdirde evvelki duruşmada olup bitenleri ve intika-
ların hakimlerin hafızalarından silinebileceği ve hadiselerin
unutulacağı farzedilerek bu halde duruşma tutanaklarının
okunması yolu ile duruşmanın tekrarlanması önerilmiştir.
Mahal mahkemesince de duruşmanın talik edildiği her du-
ruşmada bu usul hükmüne riayet edildiği halde (mesela D.
T., Sh. 18, 20, 23, 27, 30, 33, 36, 39 vs.) sadece duruşma-
nın talik edildiği 24.8.1971 ve 9.3.1972 tarihli duruşmalar-
da bu hususa riayet edilmemiş ise de, bu tarihleri takip
eden duruşmalarda eski duruşma tutanaklarının okunması
suretiyle duruşmanın yenilendiği (D. T., Sh. 18, 67, 69) ve
dolayısıyla usul hukuku bakımından beyan ve muhtevada
yapılan hatadan mahkemenin re'sen rucu etmiş olduğu an-
laşılmaktadır.

Her ne kadar 28.1.1972 tarihinde yapılan duruşma sıra-
sında sanığın "Duruşmanın yenilenmesini gerektiren haller-
de eski zabıt ve evrakın aynen okunması gerekir, zabta
okunduğu yazılmaktadır. Ancak dediğim hususa riayet edil-
memektedir" şeklindeki sözleri tutanağa geçirilmiş ise de bu
husus diğer duruşmalar sırasında da aynı işlemin yapıldığı-
nı gösteremez. Kaldı ki C.M.U.K.nun 222nci maddesinde
buna ait bir hüküm bulunmadığı gibi 353 sayılı kanunun
131inci maddesine ilave edilen bir fıkra ile savaş halinde bu
hükümlerin uygulanmayacağı açıklanmıştır.

Bu nedenlerle 353 sayılı kanunun 111inci maddesi

hükününe riayetsizlik savunmanın kısıtlandığı anlamına gelmeyeceğinden hükünün esasına etkili bir hata olarak kabul edilmemiştir.

Her ne kadar Askeri Yargıtay 2nci Dairesinin 16.7.1964 gün ve 1964/667-736 sayılı kararında mahkeme heyetinde değişiklikten sonra evvelce zabta geçenlerin tekrarı, esasa müessir ve kanuna mutlak muhalefet hali teşkil ettiği "kaydedilmekte ise de mezkur ilan ile mahal mahkemesinin kararının esasa ve usule taaluk eden diğer yönlerden de bozulmuş olması, mahkemenin bu usul hatasını bilahare düzeltip düzeltmediğinin ilamın tetkikinden anlaşılammaması ve esasen 2nci Daire kararının diğer Daireleri bağlayıcı bir niteliğinin bulunmaması muvacehesinde meskur ilam "hadisesine münhasır" olarak değerlendirilmiştir.

353 sayılı kanununun 145inci maddesiyle duruşma sırasında dinlenen tanık ve bilirkişilere As. Savcının veya sanık müdafinin (Bu arada sanığın) sual sorma yolu açılmış olmakla beraber gerekli olmayan ve dava ile ilgili bulunmayan soruların duruşmayı yöneten Askeri Hakim tarafından yasaklanacağı, bir sorunun sorulmasının gerekli bulunup bulunmadığında kararsızlık olursa askeri mahkemenin bu hususta bir karar vereceği kabul edilmiştir.

24.2.1972 tarihli ara kararı ile huzuren dinlenmeleri uygun görülen tanıkların 9.3.1972 tarihli duruşmada dinlenmelerine başlanmış ve tanık rektör **Kemal BIYIKOĞLU**'nun ifadesinin alınmasını müteakip sanık tarafından 26 sahifeden ibaret 24.2.1972 tarihli bir dilekçe mahkemeye ibraz ederek (D.T. Sh. 44, D.5, Sh. 22)

Tanık **Kemal BIYIKOĞLU**'na 18 (dilekçede 12 den 15'e atlandığı için 20 yazılıdır)

Sorunun sorulması istenmiş ve henüz dinlenmeyen ve dolayısıyla ne diyecekleri bilinmeyen tanıklardan **Mithat TORUNOĞLU**'na 9, **İbrahim Erol KOZAK**'a 9, **Şaban KARTAS**'a 6 ve **ORHAN TÜRKDOĞAN**'a ise 33 sual sorulması talep edilmiştir. Sanık vekilleri tarafından muhtelif sorular tevcih olunmuştur.

Mahal mahkemesi rektör **BIYIKOĞLU**'na 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 16, 17 ve 18 sıra numaralarında yer alan soruları dava ile ilgili görmediğinden reddetmiştir.

Filhakıkta sanığın hazırladığı sorularda kendi düşüncesi-ne göre bazı muhakeme tarzı yürütüldükten sonra:

1. Bu yalanı söylemekle **BIYIKOĞLU** ne ummaktadır.

3. Görevini ve gayenin ne olduğunu, nasıl sulstimal edil-diğini somut olarak ortaya koysun,

5. **BIYIKOĞLU** kitaplarını... gazete ve dergilerde yayın-lanan yazılarını izleme olanağı bulmuş mudur?

6. 4936 sayılı kanunun 38 ve 50nci maddelerindeki amir hükümlere rağmen neden görevime son vermiştir,

8. Yürütmenin durdurulması kararı ancak üç ay gecik-me ile uygulanmıştır, neden?

9. Maaşlarım bile ödenmemiştir, neden?

10. Bu bilgiler MİT'e rektör tarafından mı verilmiştir?

16. Tahkikat dosyası hangi yüzle Sıkıyönetim K.lığına gönderilmiştir.

17. Raporda kovuşturmayaya yer olmadığı kararı açıkça belirtildiği halde **BIYIKOĞLU** neden onu kaynak olarak gös-termeye çalışmaktadır?

18. Neden lüzumu muhakame kararı aldirmek için ça-lışmamıştır?

Demektedir.

Bu suallerin bir kısmı esasen verdiği ifadede de açıklığa kavuşturulmuş, bir kısmının ise daha fazla izahata lüzum kalmayacak şekilde dava ile ilgili bulunmadığı görülmüştür.

Sanık vekillerinden **Avukat Veysi ZEYDANOĞLU**'nun sorup da mahkemece reddedilen (görevden alınan ve kendi-sine ideolojik niteliğe haız suç isnat eden bir üniversite men-subunun öğrencileri tarafından ziyaret edilmesinin bahsi ge-çen ideolojik suçları işlemeye devam ettiği anlamına gelip gelmeyeceği ve bu ziyaretleri ne suretle karşılayacağı, veya Kürtçülük ve komünizm faaliyetlerinden ne anladığı) gibi 2, 4 ve 5.nci numaralı bölümlerde yer alan soruların da aynı mahiyette bulunmuştur.

Keza; Mahkemece tanık olarak dinlenen **Orhan TÜRK-DOĞAN**'a sanığın tevcih ettiği 33 soru ve sanık vekili **Şera-fettin KAYA**'nın sorduğu 7 soru mahal mahkemesince aynı gerekçe ile reddedilmiştir.

Sanığın sual olarak ileri sürdüğü bazı hususlar tamamıyla savunma niteliğindeki şahsi görüşleri olup, diğer sorular ise açıklığa kavuşmuş olaylara veya dava ile ilgisi bulunmayan konulara taalluk etmektedir.

Diğer tanıklardan sorulması istenip de, sorulmayan ve mahkemenin ara kararları ile sorulması yasaklanan soruların da aynı mahiyette olduğu anlaşılmıştır.

Sanık vekili **Avukat Şerafettin KAYA**'nın ek temyiz layihasında misal olarak ileri sürdüğü (neden o tarihte savcılığa baş vurarak durumu ihbar etmediler... 1971 yılını ve Sıkıyönetim ilanını neden beklediler, neden dosya MİT müsteşarlığına gönderilmiştir) gibi sualler dahi dava ile ilgili olmayıp, kişilerin şahsi düşüncelerine ve tutumlarına taalluk etmektedir.

Bu nedenlerle mahal mahkemesince takdir hakkı kullanılarak dava ile ilgili olmayan soruların yasaklanmasında ve ayrıca bu hususta gösterilen kanuni gerekçede usule aykırı bir cihet ve hata müşahade olunmamıştır.

Delillerin ikamesi ile ilgili olarak 353 sayılı kanunun 124 ve 147 maddeleri ile C.M.U.Knun muhtelif hükümleri mahkemelere oldukça geniş takdir yetkisi vermiş bulunmaktadır. Bu yetki kullanılırken esas gayenin hakikati meydana çıkarmak olduğunun ve adaletin süratle feda edilmemesi gerektiğinin gözönünde bulundurulması icabeder. Ancak bu husus delil olarak gösterilen her kişinin dinlenmesi ve tanık ve bilirkişilere her türlü soruların tevcih edileceği anlamını da taşımaz. Nitekim C.M.U.K.nun da delillerin davayı uzatmak maksadıyla ikame olunamayacağı önerilmiştir.

Mahkeme bu konuda takdir hakkını kullanırken şüphesiz ileri sürülen delilin ikamesinin kesin olup olmayacağını, açık ve aşıkâr bir konuya taalluk edip etmediğini, dava ile ilgi derecesini ve delilin maksada elverişli bulunup bulunmadığı gibi hususları da dikkate alacaktır.

Nitekim mahal mahkemesi de sanığın delil ikamesi ve tanıklara sual sorulması ile ilgili birçok taleplerini kabul etmiş (D. T., Sh. 25, 28, 52, 53, 54, 59, 60) ve hatta bir kısım tanıkların mahallinde yeminli olarak ifadeleri alınmasına rağmen sanık ve sanık vekilinin ısrarla vaki istemleri nazara alınmak suretiyle Erzurum gibi uzak bir ilden mesaj çekil-

mek suretiyle tanıklar mahkemeye celp edilmiş ve dinlenmişlerdir. Bu arada As. Savcının bazı talepleri gibi (D. T., Sh. 76-97) sanık ve sanık vekillerinin de istekleri reddedilmiştir.

Ancak mahal mahkemesince sanık ve vekillerinin delil ikamesi ile ilgili istekleri de makul ve hukuki gerekçeler gösterilmek suretiyle reddedildiğinden, bu yöndeki takdir hakkının kullanılmasında kanuna aykırı bir cihet bulunmamıştır.

353 sayılı kanununun 160.ncı maddesi delillerin ikamesi ve tartışması bittikten sonra söz sırasının tanzimine müte-dair olup, son söz sanığa ait olmak üzere davacı ve davaya katılan söz söyleyeceği sıralar tespit edilmiş ve As. Sav. sanık ve müdafinin sözlerine karşı cevap verme yetkisi gösterilmiş ve bu arada davacının da cevap verebilme hakkı kabul olunmuştur. Duruşmanın devamı sırasında sanığın veya vekilinin As. Sav.dan ve As. Sav.nın sanık veya vekilinden sual sormaya yetkileri yoktur.

Sanığın sorgusu sırasında noksan kalan veya açıklanması gereken bir husus bulunduğu takdirde As. Sav.nın duruşmayı yöneten askeri hakimden tavathini istemesi sual sorma anlamı taşımadığı gibi, sanığın da sorulan her soruya karşı susmak hakkı vardır. Sanığa son söz verildiğiye duruşma tutanağınının 123. sahifesinde yazılıdır.

Son sözün sanığa ait olduğu hususundaki hükmün sadece son soruşturmanın nihayetindeki son söze taaluk etmeyip, duruşmada her delilin ikamesinden sonra söz sırasında işaret ettiği doktrinde ileri sürülmekte ise de (**Prof. Dr. Faruk EREM**, Ceza Usulü Hukuku, Sh. 231) Prof. Nurullah KUNTER Ceza Muhakemesi Hukuku adlı kitabında "Tanığın, bilirkişinin, teknik müşavirin veya suç ortağının dinlenilmesinden ve herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyeceği olup olmadığı taraflara sorulacaktır" demekte, **Ord. Prof. Tahir TANER** ise tanığın, bilirkişinin veya şerikinin dinlenilmesinden ve herhangi bir varakanın okunmasından sonra bunlara bir diyeceği olup olmadığından sanıktan sorulacağından söz etmektedir. 353 sayılı kanununun 159 ve C.M.U.K.nun 250nci maddelerinin vazı maksatları dikkat nazara alınır 9.9.1971 ve

20.6.1972 tarihli duruşmalarda sanıktan sonra As. Sav.nun beyanda bulunması ve buna karşı ne diyeceklerinin ikinci defa sanıktan sorulmaması (D. T., Sh. 19, 109) neticeye müessir bir hata niteliği taşımamaktadır.

Kaldığı her iki duruşmada As. Sav. ya sanıktan sonra söz verilmiş olması, sanığın ve sanık vekilinin yeniden ileri sürülen delil ikamesi, soruşturmanın genişletilmesi ve tutukluluk halinin kaldırılması hususlarına taalluk etmekte ve 28.3.1972 tarihli duruşmada ise As. Sav. dan sonra sanık vekiline ve sanığa söz verildiği tespit edilmekte (D. T., Sh. 67) ve As. Sav.nun beyanından sonra sanığın veya vekilinin cevap vermek istediğine dair duruşma tutanaklarında bir kayda da rastlanmamaktadır.

Sanık vekilinin ek temyiz layihasında ileri sürdüğü "Sanık ve vekilleri tarafından savcılığın açıklamasına karşı cevap vermek için söz istediği hususu zabta geçirilmemiştir" şeklindeki iddia ise kavli mücerretinde kalmaktadır.

Bu nedenle 353 sayılı kanunun 160.ncı maddesine riayet edilmediğine dair ileri sürülen husus varit görülmemiştir.

C.M.U.K.nun 251inci maddesinde olduğu gibi 353 sayılı kanunun 160ıncı maddesinde de hükmün kollektif verilmesini sağlamak için iddia ve müdafa makamlarına uyusmazlığı çözecek olan Askeri Mahkemeye ışık tutmak üzere son kararın nasıl olması gerekeceği hakkında mütalaalarını bildirmek imkânı tanınmış ve tartışmanın hangi sıraya göre yapılacağı, cevapların ne şekilde verileceği gösterilmiş olmasına rağmen iddia ve müdafa makamlarının son mütalaalarını hazırlamaları için ilgililere süre verilmesine kaide olarak cevaz verilmemiştir. Zira; duruşmaların süratle bir sonuca varması gereği, iddia ve müdafa makamlarını işgal edenlerin hazırlıklı olmalarını icap ettirmektedir. Ancak duruşmaların kesiksizliği prensibinden bazı hallerde ayrılmak zorunluluğu bulunduğundan bu istisnai haller kanunun 166ncı maddesinde birer birer gösterilmiştir.

Duruşma tutanaklarının incelenmesinden mehil verilmesini gerektiren kanuni bir bulunmamasına rağmen sanık ve sanık vekilinin talepleri üzerine savunmanın hazırlanması için 18.7.1972 tarihinden 28.7.1972 tarihine kadar kesin

mehil verilerek sanığın 232 sahifelik müdafa hazırlamasına olanak sağlandığı gibi 28.7.1972 tarihinde de (D.T. maddi hata olarak 27.7.1972 yazılıdır) sanık vekillerinin istemlerine binaen tekrar 3.8.1972 gününe kadar mehil tanındığından müdafa hakkının kısıtlandığı iddiası varit görülmemiştir.

Keza; 353 sayılı kanununun 160.ncı maddesine ilave edilen bir fıkra ile savaş halinde sözlü savunmanın süre bakımından mahkemece kısıtlanmasına olanak sağlandığından, (Mahkemenin bakmakta olduğu davaların adet ve kapsam bakımından çok şumüllü bulunduğunu ve bu nedenle savunmanın yazılı olarak hazırlamasını) hatırlatması, sözlü savunmanın kısıtlanabileceği ihtimaline binen savunmanın iyi bir şekilde yapılmasına önceden imkân verilmesine matuf olduğu neticesine varılmıştır.

Esasen; sanığın "savunmamı hazırlamış bulunuyorum. Bunun sonuç bölümünü aynen okumak istiyorum. Ayrıca şifahi olarak da vaki ithamların bazılarını tahlil edip cevaplandıracağım diyerek şifahi anlatımlarda bulunması" ve savunmanın sadece sonuç bölümünün 5,5 sahife tutması (D. T., Sh. 121) ve sanık vekillerinin 16 sahifeden ibaret savunma layihalarını okuduktan sonra tevdi etmiş olmaları (D. T., Sh. 123) muvacehesinde savunma hakkının kısıtlandığından söz edilemez.

Esas hakkındaki mütalaa ile suç vasıflarının değiştirilmiş olması sebebiyle ek savunma hakkının tanındığı fakat sanığın ve sanık vekillerinin ayrı bir mehil istemedikleri ise yine duruşma tutanağına geçen beyanlarından anlaşılmaktadır.

353 sayılı kanununun 63üncü maddesinin atıfta bulunduğu C.M.U.K.nun 91 ve 92.nci maddeleri mersulelerin zabt ve zabıt kararları ile ilgili olup, bu hükümlere riayet edilmeden ele geçirilen delillerin duruşma sırasında ikame olunamayacağı ve delil sayılamayacağı anlamı taşıyamaz. Aksi halin kabulü şekli esasa tercihi neticesini meydana getirir. **Prof. Dr. Faruk EREM'in Ceza Usulü Hukuku** kitabındaki "hakim kararına ihtiyaç gösteren aramada böyle bir karar olmaksızın yapılan arama sonunda elde edilen delilin kabulünde tereddüt edilecek bir taraf yok mudur? sorusu gibi

delillerin dikkate alınmayacağı ve dosyadan çıkarılacağı anlamına gelemez. Şüphesiz ikame olunan delilleri duruşmada edindiği kaniya göre değerlendirecek olan hakim, delillerin elde edilişi şekillerini ve bunlara karşı sanığın diyeceklerini göz önünde bulunduracaktır.

Bu nedenlerle MİT teşkilatınca elde edilip duruşmada okunan ve sanığa ne diyeceği sorulan mektupların mahkemece delil olarak kabulünde kanuna aykırı bir cihet görülmemiştir.

Sanığın 24.5.1972 gün ve 1972/104 sayılı iddianameye istinaden 5.6.1972 tarihinde yapılan duruşmasında, iddianameye karşı usulen sorgusu yapıldıktan sonra mahkemece re'sen ve ayrıca As. Sav.nın talebi üzerine dava ile ilgili suallerin sorulması anayasanın 20nci maddesine aykırı olmadığı gibi sanığın susma hakkını kullanması yerine cevap vermiş olması da manevi baskı anlamı taşıyamaz.

353 sayılı kanunun 47nci maddesinde duruşma sırasındaki kararların, tarafların dinlenilmesinden sonra verileceği önerilmektedir. Ancak bu hükmün mahkemelerin re'sen-ve-rebileceği kararlar ile sadece duruşmanın sevk ve idaresine ait kararlarına teşmil etmeye imkân yoktur.

3.2.1972 tarihli ara kararının verilmesinden önce sanığın 17 sahifelik dilekçesi ile 7 sahifelik notu okunup dosyasına konduktan sonra tanıklar konusunda sanık vekiline, As. Sav.ya söz verildiği ve 23.5.1972 tarihli ara kararın 4üncü maddesi ile ilgili olarak daha önce As. Sav.ya, sanık ve sanık vekillerine söz hakkı tanıdığı (D. T., Sh. 41) tespit edildiğinden ve diğer ara kararları duruşmanın sevk ve idaresinin taalluk ettiğinden bu konuda temyiz sebepleri varit görülmemiştir.

30.7.1971 günü saat 15.00'te yapılan duruşma sırasında sanığın 22.7.1971 gün ve 1971/104 sayılı iddianameye karşı sorgusu yapılmış, As. Sav.ya söz verilmeden önce As. Savcılıkça alınan ifadesi okunmuş, müteakiben As. Sav.ya söz verilmiş ve daha sonra sanık ve sanık vekiline söz hakkı tanınmış olduğundan (D. T., Sh. 11, 12) ve bu safhada sanığın savcılıkça alınan ifadesi konusunda da diyeceklerini bildirmesi mümkün görüldüğünden 353 sayılı K.nun 109uncu maddesine aykırı bir cihet müşahade edilmediği gibi iddia-

nameye konu fiiller hakkında duruşma sırasında sanığa soru ve savunması için her türlü imkân tanınmış bulunduğundan soruşturma safhasında As. Sav. tarafından iddianameye konu her fiili için soruşturma yapılmadığı iddiası esasa müessir bulunmamıştır.

Duruşma harici hallerde ve bazı işlemlerde kanun koyucu ancak iki taraflı aleniyeti kabul etmiştir. Duruşma hazırlığı aleni değildir. fakat bu safhada tanık ve bilirkişilerin naiple (veya istinabe yoluyla) dinlenmesinde savcı, sanık ve müdafii hazır bulunabilir. İşin gecikmesine sebebiyet vermezse dinlenme ve zaman kendilerine bildirilir.

Duruşma hazırlığı safhasına taaluk eden 353 sayılı K.nun 127nci maddesinde de "işin gecikmesine sebep olmayacaksa tanık ve bilirkişi dinlenmesi için tayin edilen günün As. Sav., sanığa ve müdafisine bildirileceği, bunların dinlenme sırasında hazır bulunmalarının şart olmadığı açıklanmıştır. İşin gecikmesine sebep olup, olmayacağı hususunun tayin ve tespiti naip hakim veya istinabe yoluyla ifade alacak olan mahkemenin takdirine taaluk etmektedir.

Bu nedenle, tanık veya bilirkişilerin dinleneceği gün ve saatin daha önce As. Mahkeme tarafından bilinmesine ve sanık veya müdafisine bildirilmesine imkan yoktur. As. Mahkemenin duruşma sırasında bu konuda aldığı kararlar ise sanık ve sanık vekillerince malumdur.

Kaldı ki Naip Hakim Yzb. Nursefa Pandar tarafından Erzurum 9uncu Kolordu K.lığı As. Mah. duruşma salonunda 16.2.1972 günü tanıkların dinlenilmesine geçildiği ve tanık **Mustafa AYDIN** ve **Mehmet EYÜPOĞLU**'nun ifadelerinin alınmasına müteakip tanık **Alaattin BAŞAR**'ın ifadesinin alındığı sırada sanık vekili **Av. Abdurrahman Alaca**'nın vekaletnamesini ibraz ederek mahsus yerine alındığı ve 15.2.1972 tarihinde de kendisine tanık ifadelerinin alınacağı gün, saat ve yerinin bildirilmiş bulunduğu anlaşılmaktadır. (D. T., Sh. 6)

3.2.1972 tarihli duruşmada dinlenmek üzere mahkemeye celp edilen tanıklar ile 23.6.1972 tarihli duruşmada bilirkişi olarak dinlenilmesine karar verilen **Prof. Hamide TOPÇUOĞLU**'nun isim ve ikametgâh adreslerinin ayrıca sanığa bildirilmemiş olmasından usul kanununa aykırı bir cihet

müşahade edilmemiştir. "Zira 125 ve 127inci maddelerinin vazından maksat tarafların duruşmaya hazırlanmalarını ve iddia ile müdafanın yapılacağından karşılıklı haberdar olmalarını, duruşmada beklenmeyen delillerin iradına mahal verilmemesini sağlamak ve ikame edilecek tanık ve bilirkişiler hakkında lüzum görülecek soruşturmayı yaparak ifadelere karşı irat edilecek suallere olanak sağlamak ve değerlendirilmeleri konusunda görüşlerinin bildirilmesine imkân vermektir. Bu hususlar ise 3.2.1972 tarihli duruşmanın 24.2.1972 tarihine ve 5.6.1971 tarihli duruşmanın 23.6.1972 tarihine tehiri suretiyle esasen sağlanmış bulunmaktadır.

353 sayılı kanunun 61inci maddesinin atıfta bulunduğu C.M.U.K.nun 54üncü maddesinde telkinlere kapılmaması amacıyla "her tanık ayrı ve sonradan dinlenecek tanıklar yanında bulunmaksızın dinlenir" hükmünü ihtiva etmektedir.

Duruşma tutanaklarının tetkikinden bu hükme riayet olduğu anlaşılmakta ve sanık da temyiz layihasında "gerçi her şahit ayrı ayrı ve sonradan dinlenecek şahitler olmaksızın dinlenmişlerdir" demek suretiyle de teyit olunmaktadır. Çok tanıklı duruşmalarda sanığın ve sanık vekilinin muhtelif talepleri hakkında mahkemece gerekli ara kararlarının alınması zımında duruşma salonunun boşaltılması ve öğle tatili için duruşmanın tehiri halinde dinlenen ve dinlenmeyen tanıkların bir araya gelmesi ise kaçınılmaz bir keyfiyettir.

Mahkemece; üniversite rektörüne ve öğretim üyelerine, ifade için sıraları gelinceye kadar beklemeleri amacıyla yer gösterilmesi ve mahkeme başkanının odasının tahsisi, sanık ve vekillerinin de her vesile ile beyan ettikleri üzere ilim adamaına duyulan ve duyulması gereken bir hürmetin tezahürü olup, memleketimizde sınıf gerçeğinin mevcudiyetine delil olamaz.

Bu nedenlerle ve 9.3.1972 tarihli ara kararında yer alan gerekçe muvacehesinde C.M.U.K.nun 54üncü maddesinin ihlal edildiğine dair temyiz sebeplerine itibar olunmamıştır. Usul hukukunun gayesi, hakikatın anlaşılması ve hukuken kabulüdür. Bu gayeye, usul kanunlarının tayin ettiği kaidelere göre takdir olunan deliller ile ulaşılabacaktır. İspat vasıta-

larında serbestlik kaidesi, ceza usulünde “maddi hakikatın arandığı” ve vicdani kanaatin esas tutulduğu fikri ile izah olunmaktadır. Bu iki esasın benimsendiği usul hukukunda ispat vasıtalarında tahditler koymak, bazı vasıtaları yasak saymak veya ispatı ancak muayyen şekilde mümkün görmek gibi bir anlayışa yer verilemez.

Ancak; Ahlaka aykırı veya cebir ve şiddet ifade eden (Tahdit, dayak vs.) vasıtaların kullanılması tasvir edilmemiştir.

Bu nedenlerle bir hususun ses alma cihazı ile tespitinde kanuni ve hukuki hiçbir engel yoktur.

Ses alma cihazı ile tespit edilen sesin, parmak izinde olduğu gibi kat'i bir teşhis vasıtası olamaması ve ses bantlarında ses taklidinin ve montaj hilelerinin yapılabilmesi keyfiyeti ise delillerin değerlendirilmesine taalluk eder.

Tatbikatta ses bantlarında yer alan hususların doğru olup olmadığını tayinde ikrar büyük değer taşımaktadır.

Ankara D.D.K. Ocakları Lokalinde sanığın verdiği konferansın MİT tarafından ses alma cihazı ile tespit edilen ve duruşma sırasında okunmak suretiyle ikame olunan tape metnine karşı sanığın (okunan konferans metninin genel olarak benim konuşmamı ihtiva ettiğini söyleyebilirim) demesi samimi bir ikrar niteliğinde olup (ancak arada bazı anlaşılmayan kelime ve cümlelerin mevcudiyeti sebebiyle bazı yerlerde mana tam olarak çıkmamaktadır) sözü ise bir inkâr değil, tape metninin bazı bölümlerinde mananın anlaşamadığının açıklanmasına matuftur. Ceza usulünde ikrardan rucu yasaklayan bir hüküm bulunmadığından sanığın ikrarından dönmesi mümkün ise de bu dönmenin kabul edilip edilmemesi hakimnin takdirine bırakılmıştır.

Hakim diğer delilleri nazara alarak ikrarın mı yoksa inkârın mı doğru olduğunu çözecektir.

Mahkemece de bu tahrir hakkı kullanılarak tape metnine karşı ikrar ve kabulün doğru olduğu neticesine varılmıştır. Bu nedenlerle “MİT şaibeli bir teşkilattir, tapelerde tahriyat yapılması da söz konusudur.

Bir kabul ve ikrar yoktur, şeklindeki iddia mutebar görülmemiştir.

Noksan Soruşturmayaya Alt Temyiz Sebepleri:

353 sayılı kanununun 147inci maddesinin son fıkrasında "Askeri mahkeme istem üzerine veya kendiliğinden tanık veya bilirkişi çağrılmasını serdedebilir", hükmü yer almıştır.

3.2.1972 tarihinde yapılan duruşmada sanık tarafından verilen 17 sahifeden ibaret 3.2.1972 tarihli dilekçe ile 7 sahifelik ekinde huzuren dinlenilmesini istediği tanıkların isimleri bir bir açıklanmış ve "muhbir tanıkların ve tanıkların mahkeme huzurunda dinlenilmeleri ile ilgili talebin 141/1 ile ilgili olarak açılan ve eski dosya ile birleştirilen yeni davadaki muhbir tanıklar ve tanıklar için de söz konusudur" denmiş ve As. Sav. da sanık hakkında T.C.K.nun 141/1inci maddesinden açılan dava sebebiyle ikame edilen 20ye yakın tanığın istinabe suretiyle veya naip hakim tarafından dinlenilmesini talep etmiş olduğundan mahal mahkemesince de sanığa müsnet T.C.K.nun 141/1inci maddesini ihlal suçu ile alakalı olup Atatürk Üniversitesi'nde görevli veya öğrenciler duruşmada bulunan **Hamdi GÜLEÇ**, **Adnan ÜNLÜTÜRK** ve **Hüsnü GÖKALP**'in da dahil olduğu 18 tanığın naip hakim tarafından ifadesinin alınmasına karar verilmiştir. Erzurum'a giden naip hakim tarafından yapılan davet üzerine Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünce verilen 16.2.1972 ve 19.2.1972 tarihli cevabi yazılarda **Hüsnü GÖKALP** ile **Adnan ÜNLÜTÜRK**'ün yurt dışında oldukları ve **Hamdi GÜLEÇ** ile **Atamer GÜNEŞ**'in bulunamadıkları bildirilmiş ve dinlenilmesine karar verilen diğer tanıklardan 15inin 16.2.1972 tarihinde ve **Atamer GÜNEŞ**'in de 22.2.1972 tarihinde ifadeleri alınmış (B. 2, Sh. 252) ve bu ifadeler duruşmada usulüne uygun şekilde okunmuştur. (D. T., Sh. 9, 42)

Müteakip duruşmalarda diğer tanıkların ifadelerinin alınmasına ve delillerin ikamesine devam edilmiş ve 23.5.1972 tarihli ara kararının 4üncü maddesinde aynen (24.2.1972 tarihli celsede bilahare teemmülüne karar verilen bazı tanıkların huzuren dinlenilmeleri ve adresinde bulunmayan **Hamdi GÜLEÇ** ile Yurt dışında olduğu anlaşılan **Adnan ÜNLÜTÜRK** ve **Hüsnü GÖKALP**'in beyanlarına başvurma istemlerinin reddine karar verilmiştir.

Her üç tanığın isim zikredilmemekle beraber tarafların istemleri üzerine dinlenmelerine karar verildiğine nazaran **Hüsnü GÖKALP** ile **Adnan ÜNLÜTÜRK**'ün hangi tarihte yurda döneceklerinin ve tanık **Hamdi Güleç**'in ikametgâh adresinin tahkiki ve gelecek cevaplara göre işlem yapılması veya 353 sayılı Kanununun 118inci maddesinde önerilen şekilde bu delillerin geri alınması veya sarfinazar edilmesi gerekirken "yukarda açıklandığı gibi beyanlarına başvurma istemlerinin reddine" karar verilmesi usul kanununa aykırı ve bu konu ile ilgili Temyiz sebepleri tamamıyla varit ve kabule değer bulunmuştur.

Ancak; adı geçen tanıkların (Tefrik edilerek gereği yapılmak üzere Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim K.lığı Askeri savcılığına gönderilen) soruşturma dosyası ile ilgili olmaları ve dolayısıyla yapılan bu hatanın mahkûmiyet hükmüne etkisi bulunmaması nedeniyle bozma sebebi sayılmamıştır.

Gerekçeli hükmün 36-42nci sayfalarında tahlili yapılan ve sanık tarafından Aralık 1962 tarihinde yayınlanan (**Toplumların Genel Gelişimi Açısından Bölgenin Sosyo Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitinglerinin Analizi**) isimli 95 sayfadan ibaret yayının delillerin ikamesi safhasında okunduğu ve bu belge konusunda sanığa ne diyeceğinin sorulduğu duruşma tutanağındaki (Tetkik edilip, mahiyeti anlaşıldı) şeklindeki kayıt ve sanığın (... bu araştırma özel olarak tarafından yapılmış ve Forum dergisinde 13 sayısında bölüm bölüm neşredilmiştir...) şeklindeki beyanından anlaşıldığı gibi (D. T., Sh. 104) yine gerekçeli hükmün 42-44 sayfalarında sözü edilen "**Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde, Toplumsal Değişme**" isimli araştırma hakkında da sanığın etraflı bir şekilde görüşlerini bildirmiş olması (D. 5., Sh. 6/7, 22/5) bu delilin de ikame edildiğini ve fakat sadece ikame edildiğinin zabta geçmediğini gösterdiğinden ve esasen esas hakkındaki mütalaaya karşı savunmaları alındığından bu hal noksan soruşturma ve savunmanın kısıtlanması olarak kabul edilmemiştir.

353 sayılı Kanununun 180inci maddesinde hükmün gerekçesinin tamamıyla tutanağa yazılmamış olması halinde tefhimden itibaren 7 gün içinde yazılarak dava dosyasına konacağı önerilmesine rağmen Hüküm fıkrasının 14 Ağus-

tos 1972 tarihinde tefhim edildiği ve fakat gerekçeli hükümün 16 Eylül 1972 tarihinde tebligata verildiği, (D. 3., Sh. 58, 60) anlaşılmakta ise de; Gerekçeli hükümün son kısmında kanuni süresinde yazılarak dosyasına konulduğu, açıklanmıştır. Kanuni süresi içinde dosyasına konan gerekçeli hükümün tebliğinin geciktirilmesi ise idari bir işlem olup, Temyiz sebebi olarak ileri sürülmez.

Dava dosyasında mevcut kısa karar ve gerekçeli hüküm usulüne uygun bir şekilde imza edildiğinden, sanığa tebliğ edilen hükümün ikinci nüshasının sadece son sayfasının duruşma hakimi ve tutanak katibi tarafından imzalanması ve diğer sayfalarının ise mahkemenin mührü ile mühürlenmesi ve ayrıca bu nüshasında zabıt katibi imza kısmında ismin yanlış yazıldığı, iddiası esasa aykırı ve hükme müessir bir hata olarak değerlendirilmemiştir.

Esasen hükümün ikinci nüshasının, birinci nüshasına uygun olduğu ve ikinci nüshasının diğer sayfalarının imzalandırılması için sanık veya vekilleri tarafından herhangi bir teşebbüse geçilmediği, sanık müdafinin duruşma sırasındaki izahatından anlaşılmıştır. (As. Yargıtay D. T., Sh. 4)

Sanığa ait hüküm gerekçesi tamamıyla tutanağa yazılmayıp, hüküm fıkrasının okunması ile yetinildiğinden gerekçeli hükümün tefhim şeklini gösteren 353 sayılı kanunun 174üncü maddesine muhalefet iddiası da yerinde görülmemiştir.

Tanık Beyanlarının Tanık, Muhbir Tanık Şeklinde Ayrımı Yapılmadan Ve Tanıkların İfadeleri Arasındaki Çelişki Ve Bunlara Karşı Savunmaları Dikkate Alınmadan, Yalan Beyanlara İstinaden Hüküm Verilmesi İddiası

Somut olaya münhasır beyan delilinin birinci çeşidi tanık beyanı idi.

Tanıklık "Taraflardan olmayan bir kimsenin bir olay hakkında beş duyusu vasıtasıyla edindiği bilgileri karar verecek hakim huzurunda veya onun tayin ettiği Naip Hakime veya istinabe olunan Hakime" sözle bildirmesidir.

Tanıklık Devlete karşı ifası gerekli içtimai bir görev ve ceza işlerinde genellikle baş vurulan bir delildir. Zira maddi olayların mevcudiyeti çok defa başka bir suretle anlaşılabilir.

Bir tanığın bütün hüsnüniyetine rağmen hakikati aksettirmemesi veya yanlış açıklama yapması veyahut birçok sebeplerle kasten ve isteyerek yalan beyanda bulunması mümkündür.

Bunu önlemek ve hakikati meydana çıkartabilmek için usul hukukunda tanıklıktan çekinme yetkisi, çekinme mecburiyeti, sual sorma, yemin, ayrı ayrı dinlenme, aleni beyanda, yüzleştirme ve yalan yere tanıklığın suç sayılması veya aldatılmış veya aldatınak isteyen kişi olup, olmadığını teşhise yarayacak, evvelden tayini mümkün bir ölçü yoktur.

Keza; itham tanıklarının hepsinin doğru, savunma tanıklarının tümünün yalan söylediklerine dair bir karine de mevcut değildir.

Cezada vicdani delil ve kanaat sistemi kabul edildiğinden diğer deliller gibi tanıklığın da ikna kuvvetini yıllar boyu devam eden adli tecrübesinden ve bu arada adalet psikolojisi bilgisinden yararlanarak hakim takdir edecektir.

Tanığın hal ve tavrı, mizacı söz söyleme kudreti, sözlerdeki sıra ve insicam, gösterdiği sükunet veya heyecan, sözlerinin tabiat kanunlarına veya az çok belirgin hale gelen olaya uygunluk derecesi gibi haller hakime yardımcı olacaktır.

Fakat Ceza Usulü Hukukunda tanıkların tanık veya muhbir tanık diye bir ayrımı yapılmamıştır. T.C.K.nun bazı suçların ihbarı mecburiyeti kabul edilip, aksi hareketi müeyyideye bağlandığı halde, birçok suçların ihbarı konusunda bir zorunluk yoktur.

Bir suçun işlendiğini öğrenen tanık, kendi düşünüş ve görüşüne özellikle vicdani sorumluluğuna ve bir kısım suçlarda vatanseverliğine dayanarak olayı resmi mercilere intikal ettirip, ettirmemekte kendi inisiyatiflerini kullanacaktır. Takdir hakkını kullanarak ihbarda bulunan bir tanığın, sırf bu sebeple yalan söylediğine dair bir karine mevcut olmadığı, gibi aksi, görüşün kabulü, ihbarı sorunlu suçlarda, bu ihbarı yapanlara itibar ve itimat edilmeyeceği anlamına gelirken, bu halde tecvız edilemez.

12 Mart muhtırasının verilmesine sebep olan olaylar dikkate alındığında ihbarın suçun işlenmesini müteakıp mahall C. Savcılığına veya diğer resmi mercilere değil de, görev ve yetkileri kanunla belli edilen MİT'e veya Sıkıyönetim Komutanlıklarına, bir süre sonra yapılması bunların hissi ve gayri varit olduğunu ve bu ihbarı yapanların çok doğal temel karakterlerden yoksun bulduklarını gösteremez. Kaldı ki sanık hakkında öğrenci ve öğretim üyelerinden gelen şikayetler üzerine sanığı kontrol denetleme yetkisine sahip bulunan **Doçent Dr. Orhan Türkdöğän**'ın 26 Ocak 1968 ve 15.2.1968 tarihlerinde yetkili mercilere ihbar ve şikayette bulunduğu da bir gerçektir.

Keza; bir kısım tanıkların sanıktan farklı politik ve ideolojik görüşü benimsemeleri, aralarında bir husumet belirmesine ve dolayısıyla yalan beyanda bulduklarına delalet etmez. Özellikle sanık hakkında yetkili mercilere ihbarda bulunanların miktarı, sıfatları ve ihbar mevzularının aynıyeti dikkate alınarak doğruluğuna kanaat getirilmesinde bir takdir hatası var denemez.

Esasen sanık aleyhine tanıklık yapan bütün kişilerin ifadelerini kabul etmemiş ve bunlara karşı "Muhbir olduğu, tahkikat komisyonunda görev aldığı, hissi ve hilafı hakikat bulunduğu, bilgisi olmayacağı, yalan söylediği, başarısız ve kıskançlıktan dolayı aleyhe tanıklık ettiği, Erzurum Üniversitesinin özerkliğine karşı çıkacak kadar bilimden nasipsiz bulunduğu, hukuka saygılı olmadığı, nurcu ve komünizm ile mücadele derneği mensubu bulunduğu" gibi gerekçeler göstermiş ve hatta bazı tanıkların sırf kitaplarının isimlerini tam olarak söylememelerini ileri sürerek yalan şahadette bulunduğunu, iddia etmiştir.

Bunların şahsi görüş ve geçersiz oldukları ise izahtan varestedir.

Sanığın Temyiz Layihasında **Rektör Kemal Bıyıköğlü** hakkında "Hukuka karşı saygısız, küstah, yalancı MİT ajanı, art niyetli, maksatlı" (Sh. 134, 136, 141) **Prof. Dr. Şaban Karataş** hakkında "MİT ajanı, yalancı, bilimsel faaliyet karşısında küstahlığını gösterir" (Sh. 159, 161) gibi kelimeler kullanmaktan çekinmemesi tanıklar hakkındaki tutum ve davranışının somut örnekleridir.

Mahal mahkemesince hakikatin meydana çıkarılması için bir kısım tanıkların istinabe suretiyle ve bazılarının naip hakim vasıtasıyla ifadeleri alınmış, olayın açıklığa kavuşturulması için **Prof. Kemal Bıyıkoglu, Prof. Orhan Türkdoğan, Prof. Mithat Torunoğlu, Prof. Şaban Karataş** ve **Asistan İbrahim Kozak**'ın naip hakim vasıtasıyla ifadeleri alınmış olmasına rağmen huzurda tekrar dinlenmeleri yoluna gidilmiş, muhtelif sualler sorulmuş ve tanıkların hal ve tavırları, sıfat ve görevleri, sözlerindeki insicân ve maddî olaylara uygunluk derecesi dikkate alınarak neticede vicdani kanaate göre tanıklığın takdiri yapılmıştır.

Bu takdirde yanılma ve zaaf müşahade edilmemiştir.

Gerekli Bilirkişi Tetkikatı Yaptırılmadan

Hüküm Tesisi:

Bilirkişi; soruşturmada tespit edilen vakıyalardan, ihtisası sebebiyle netice çıkarmaya hakim tarafından davet edilen kimsedir. Bilirkişi delillere taalluk eden bir meselede, haiz oldukları vukuf ve ihtisas sebebiyle, hakime yardımla yükümlüdür. Başka bir deyişle bilirkişi "ispat vasıtası değil", hakim-in yardımcısıdır.

Bilirkişinin, hakim-in yardımcısı olduğunu söylemek, bilirkişinin bazı neticeler çıkarmasında hakime yardım etmesi demektir. Delillerin takdiri ise daima hakime aittir.

Genel kural her davanın bilirkişisinin hakim-in kendisi olmasıdır. Ancak hakim-in bütün sahalarda uzman olması istenemeyeceğinden bilirkişinin yardımına muhtaçtır. Özellikle birtakım noktaların anlaşılması ayrıca belli bir bilgiye fen, sanat veya mesleki ihtisasa bağlı olabilir. Bu hallerde bilirkişiye müracaat gereklidir. Ayrıca kanun koyucu da bazı hususlarda hakim-in bilirkişiye müracaat mecburiyetinde olduğunu sevk ettiği hükümlerde göstermiştir. Mesela bir ölünün adli muayenesi, otopsi, zehirlenme şüphesi ve sanığın şuurunun tetkikinde olduğu gibi. Fakat; "bir yazıda hakaretin mevcut olup, olmadığını hakim-in bilirkişiden sormasında isabet yoktur. Zira bir şeyin suç teşkil edip etmediğini, hakim-in herkesten iyi bilmesi lazımdır." (**Dr. Prof. F. EREM, Ceza Usulü Hukuku**, Sh. 360) bununla beraber bilirkişiye an-

çak hakimin bilemeyeceği sahalarda müracaat edilebileceği-
ne dair bir kanun hükmü bulunmadığından, hakimin isa-
betsiz kararlarla bilirkişiye müracaat etmeleri yolundaki tat-
bikat önlenmemektedir. (â-e Sh. 362) **Prof. Nurullah
Kunter de Ceza Muhakemesi Hukuku** Kitabında "suç un-
surlarının olayda gerçekleşip gerçekleşmediğinin sübutu
maddi mesele olduğundan bilirkişi incelenmesine konu teş-
kil edebilir. Bu sebeple, mesela, bir yazının hakarete haiz ve-
ya mustehcen mahiyette olup olmadığını, bilirkişiye tetkik
ettirmekte kanuna aykırılık yoktur" (Sh. 380) demek suretiy-
le bu konularda bilirkişi tetkikatının zorunlu bulunmadığını
ve fakat yaptırılmış ise bunun da kanuna aykırı sayılmaya-
cağını açıklamaktadır.

Hakım lüzum gördüğü takdirde, bilirkişinin tetkikatını
bizzat kendisi sevk ve idare edecektir. Yani anlaşılması,
meydana çıkarılması gerekli noktaları, soruşturma için fay-
dalı olacağı fikrinde bulunduğu cihetleri kendisine bildire-
cek ve tetkiklerin seyrini, safhalarını takip edecek, bunların
varacağı neticelere göre bilirkişiye daha başka sorulması
icab eden noktalar zuhur ederse, onlar hakkında da malü-
mat ve mütalaa isteyecektir. Eğer hakım böylece bizzat bilir-
kişi tetkiklerini sevk ve idareye lüzum görmez ise o zaman
anlaşılması icab eden hususları kendisine yazı ile bildirecek
ve vereceği oy ve mütalaayı bekleyecektir.

(Kanunen huzurda yapılması önerilen haller hariç) (**Ord.
Prof. Tahir Taner, Ceza Mahkemeleri Usulü**, Sh. 207)

Mahal Mahkemesince de sanığın üniversite mensubu ol-
ması ve dolayısıyla bilimsel özgürlükten yararlanabilecek bir
kişi bulunması nedeniyle;

Sosyoloji Dersinin Kapsamı,

Üniversiteler ve Atatürk Üniversitesi Kanunu ile bu
mevzuda ilgili nizamlar muvacehesinde;

- a) Kürsü direktörü yönünden;
- b) A. Ü. Sosyoloji asistanı yönünden,

Bilimsel özgürlüğün hudut ve şumulünün tayin ve tes-
biti zımında A.Ü. Hukuk Fakültesi Sosyoloji **Prof. Hamide
Topçuoğlu**'nun bilirkişi tayin edilmesine ve bu maksatla

celbine karar verilmiş (D. T., Sh. 112) ve 5 Temmuz 1972 tarihli duruşmada bilirkişi tetkikatı şifahi olarak yürütülüp, bilir kişinin mütalaasını söylemesini müteakip re'sen sanık vekilinin ve askeri savcının talebi üzerine bazı sualler sorulmuş, mütalaaya karşı sanık ve vekiline ne diyecekleri konusunda söz verilmiş ve sanık vekilinin bazı soruların sorulması ile ilgili talebi ise esasen "cevaplandırılmış olması ve heyetin yeterince aydınlanmış bulunması" gerekçesi ile red edilmiştir. (D. T., Sh. 115)

Bu arada sanık vekilinin "Bilirkişinin mahkeme huzurunda şifahi anlatımında bazı eksiklikler bulunabilir. O itibarla aynı konuda yazılı mütalaa alınması" şeklindeki istemine de itibar edilmemiştir.

Bu durum muvacehesinde bilirkişinin "görüşlerini alelusul bildirdi. Anlattıkları tamamıyla ve kendisinin belirttiği şekilde tutanağa geçirilmedi. Yazılı raporda durumun açıklığa kavuşacağını hesaba katarak müdahalede bulunmadık" şeklindeki iddialar duruşma tutanakları muvacehesinde ve bilirkişi **Prof. Hamide Topçuoğlu**'nun mütalaası karşısında varit ve kabule değer görülmemiştir.

Bilirkişi mütalaasının yazılı değil de şifahi alınması ve bu tetkikatın duruşma sırasında hakim tarafından bizzat sevk ve idare edilmesi ise 353 numaralı kanunun 65inci maddesinin atıfta bulunduğu C.M.U.K.nunun 71inci maddesine ve doktrine uygun düşmektedir.

Bilirkişiye tarafların mahkemece sorulması yasaklanmayan soruları sorulduktan ve bir kısım suallerin sorulması da usulen reddedildikten sonra bilirkişinin salondan ayrılmasına müsaade edildiğine nazaran (D. T., Sh. 115) 353 numaralı kanunun 151inci maddesine aykırı bir cihetle müşahade edilmemiştir.

Sanık **İsmail Beşikçi**'nin hükme konu eylemlerinin tüm olarak ele alınıp, bunların bir sosyolog olarak yapmış olduğu araştırmalarından, bu araştırmaların yayınlanmasından, bilimsel bir araştırma ve sorun ile ilgili görüş ve düşüncelerinin açıklanmasından ibaret olup olmadığını ve ayrıca taksir ettiği ders konularının ve sınavlarda öğrencilere sorduğu soruların anayasanın 20, 21 ve 120nci maddelerine ve Anayasa Mahkemesi'nin 26.9.1965 gün ve 1965/173-40 sayılı

kararına göre bir suç teşkil edip etmeyeceğinin ve dolayısıyla ilmi inceleme, öğretim ve araştırma metodları içerisinde hazırlanıp hazırlanmadığının ve suç kastı bulunup bulunmadığının tayini tamamıyla hakimın takdirine girdiğinden ve bir hakim bu konuları herkesten iyi değerlendirebileceğinden bu hususlarda bilirkişi tetkikatının yaptırılmaması noksan soruşturma sayılmaz.

Yine, temyiz layihalarında sözü edilen ve bazı pasajlar aktarılan Askeri Yargıtay İnci Dairesinin 9.3.1972 gün ve 1972/52-69 sayılı ilamı ile As. Yargıtay Daireler Kurulu'nun 14.7.1972 gün ve 1972/52-50 sayılı kararında yer alan görüş ve düşüncelerin olayımızda tetkik kabiliyeti yoktur. Bir ilamın emsal alınabilmesi için her şeyden evvel olayların bir birine benzemesi icab eder, bahsi geçen ilamlarda **Anayasa Hukuku Profesörü Mümtaz Soysal**'ın "**Anayasaya Giriş**" adlı kitabı ile komünizm propagandası yapıp yapmadığı hususu incelenmiş ve Daireler Kurulu'nun kararında (Sanığın öğretim üyesi oluşu, profesörlüğe yükselmesi sebebiyle bilimsel erkinin ve öğretim yeteneğinin yayınları ile tanıtıp tanıtmadığının saptanması için kitabının 5 profesörden oluşan komisyonca tetkik edilmiş bulunması, ders kitabı olarak okutulmasının sanığın kişisel sorumluluğunda bulunması ve kitabın 3 yıl süre ile ders kitabı olarak okutulması gibi nedenler; gözönünde bulundurularak adı geçen kitabın T.C.K.nun 142/İnci maddesinde gösterilen hedef ve gayeye ulaşmak için muhataplarını bu fikre kaydırmak, inandırmak gayesiyle hazırlanmış olup olmadığının tespiti için bilirkişi tetkikatı yaptırılması önerilmiştir.

Sanığın ise asistan oluşu, kişisel sorumluluğu altında ders vermeye yetkili olmaması, suç konusu eylemlerin yazdığı ve yayınladığı bir ders kitabına taalluk etmemesi müvacehesinde ve hükmün (120-122)nci sayfelerinde gösterilen makul hukuki gerekçeler karşısında bu yola gidilmesinde bir hata görülmemiştir.

Yargıtayın son zamanlarda istikrar kazanan görüşleri de bu merkezdedir Ezcümle İnci dairesinin 28.4.1971 gün ve 1970/4037 esas, 1510 karar sayılı ilamında (Bu gibi eserlerin hakimlerin umumi ve mesleki bilgilerinin ışığı altında incelenmesi ve binnetice bilirkişi tetkikatına lüzum gösterme-

yecek nitelikte bulunduğundan suç unsurlarının bulunup bulunmadığının mahkemece takdiri gerekir) ve Ceza Genel Kurulu'nun 22.2.1971 gün ve 1970/I-64 esas, 52 karar sayılı ilamında (Sözü edilen yazının bilimsel inceleme mahiyetinde olmayıp, Komünizmi övme niteliğinde bulunduğu da yazının tetkikatından anlaşılmasına...) denmiş ve İnci dairenin 30.1.1969 gün ve 1968/3296 esas, 286 karar sayılı ilamında da (Mahkemenin bilirkişilerin rey mütalaalarıyla bağlı olmadığı, kitabın tercüme edilerek yayınlanmasında suç unsuru bulunmadığını beyan eden bilirkişi raporuna itibar edilmemek gerektiği) açıklanmak suretiyle bu unsurun tespitinin hakimnin umumi ve mesleki bilgisi ile yapılması önerilmiştir.

Sanığın eylemlerinin bilimsel nitelik taşıyan umumi ve objektif olup olmadığı, şahsi sübjektif görüşler dışında tarafsız ve birbirlerine uygun neticelerin ışığı altında bir araştırma sayılıp sayılmayacağı ise suçun sübutu bölümünde icab edilecektir. Bütün bu nedenlerle ve dosyanın incelenmesinde kanuna aykırı ve hükme etkili herhangi bir usulsüzlük de tespit edilmediğinden sanığın ve sanık vekillerinin USU-LE TAALLUK eden bütün temyiz sebepleriyle yukarıda açıklanan esasa ait temyiz sebeplerinin 353 numaralı kanunun 217/2 maddesi gereğince ve (Bilirkişi konusu hariç) Tebliğnameye uygun şekilde REDDİ gerekmiştir.

ESASA TAALLUK EDEN SUBUT İLE İLGİLİ TEMYİZ SEBEPLERİ

I

**Sanığın Atatürk Üniversitesi'nde Asistan Olarak
Görevli Bulduğu Sırada Sosyoloji Derslerinde,
Ayrıca 12 Mart 1970 Tarihinde Ankara'da D.D.K.
Ocakları Lokalinde Yaptığı Konuşmada
Komünizm Propogandası Yaptığı İddiası:
(T.C.K.nun 142/I.nci maddesinin ihlali)**

T.C.K.nunumuzun bazı fikir ve eylemlerin anayasa ile müesses nizamı ihlal edeceğini ve demokrasinin varlığını ve geleceğini tehlikeye sokacağını dikkate alarak "Yıkıcı fikir ve

hareketlerin" suç sayılmasını sağlayacak hükümler getirmiştir.

Filhakıka; sonucu itibariyle devletin emniyet ve selameti bozmaya ve insan hak ve hürriyetlerini tanımamaya matuf eylemlerin meydana getireceği tehlike açıktır. T.C.K.nun 141. ve 142nci maddeleri bu maksatla vaz olunmuştur.

Komünizmin asıl maksat ve gayesi; Yıkıcı, zehirleyici fikirlerini ortam müsait bulundukça gizli veya aşıkâr, fakat her halde son derece kurnazca ve ustalıkla telkinde bulunarak, kişinin zihnine aşılama suretiyle cemiyeti içten çökertmek olduğundan, bu hususta başvuru vasıtalarının en önemlisi "propaganda"dır.

Bu nedenle T.C.K.nun 142.nci maddesinin I. fıkrasında;

Sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamlardan herhangi birini devirmek veya Devlet Siyasi ve Hukuki nizamlarını topyekün yok etmek için HER NE SURETLE OLURSA OLSUN propaganda yapılması müeyyideye bağlanmıştır.

Buradaki fiilin hedefi; Propaganda'nın "Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye" matuf olmasıdır.

(Sosyal Sınıf) tabirinin anlamı kanun gerekçesinde "iktisadi ve menfaatleri, geniş hatları ile müşterek olan nüfus kütleleri bir içtimai kategori teşkil ederler. Bu kategoriye diğerlerinden ayıran ortak hatlar ve hususiyetler vardır. İşte burada içtimai sınıf tabiri, içtimai kategori tabiri ile müteradif olarak kullanılmaktadır. İçtimai sınıflar sosyolojik bir hadisedir. Ve insan topluluklarında tabii olarak kendiliğinden, sosyolojik kanunlar icabı teşekkül eder" şeklinde açıklanmış ve T.C.K.nun 141 ve 142nci maddelerinde 5844 sayılı kanun ile yapılan değişikliğin Büyük Millet Meclisi'ndeki görüşülmesi sırasında komisyon başkanı tarafından yapılan açıklamada "Sosyal sınıf" deyimini ile (Burjuva) proletarya sınıflarının kastedildiği belirtilmiştir.

İktisadi ve sosyal temel nizam tabirleri ise çok geniş bir

manayı ihtiva edip, her türlü bozucu ve bozguncu faaliyetleri kapsamına alır. Mesela ferdi mülkiyete dair nizam, iktisadi bir nizam olduğu gibi muhtevası yönünden iktisadi olan bütün hukuki münasebetler nizamını da ifade eder. Propaganda ise; yaymak, çoğaltmak fiilinden yapılmış bir deyim olup yayma anlamına gelir.

Ceza Hukuku'nda propaganda ise; nerede ve ne zaman olursa olsun bir hususu, bir fikri taraftar kazanmak maksadıyla başkalarına yaymaktır.

Nitekim T.C.K.nun 142nci maddesini tadil eden 5435 sayılı kanunun gerekçesinde aynen;

“Propaganda; nerede ve ne zaman olursa olsun bir hususu, bir fikri taraftar kazanmak kastı ile başkalarına yaymaktır. Propaganda, söz, şarkı, resim... her türlü yayım vasıtası ile olabilir... propaganda maddenin konusu olup, suç sayılan amaçları elde etmek kastıyla yapılmış olması cezayı gerektirmesi için şarttır... bu sebeple ilmi sahada, mesela komünizm veya anarşizm esaslarını anlatan bir öğretmenin veya bu konuda ilmi bir kritik yapan bir kimsenin muhataplarına bu fikirleri saptırmak veya inandırmak kastı ile hareketi anlaşılmadıkça cezalandırılması caiz ve doğru olmaz. BUNUNLA BERABER PROPAGANDA VEYA TELKİNE İLMİ BİR RENK VEYA MAHİYET VEREREK KÖTÜ MAKSADI BU YOLDAN GİZLEMeye UĞRAŞAN SUÇLULARDA BULUNUR.

Bunların asıl maksatlarının şahsiyetlerine, propaganda veya telkin konusu veya vasıtalarına veya sebeplerine bakarak sezme kabiliyet olur... Propaganda da yayma yani aleniyet bir unsur olarak aranır.

İkinci unsur da, bu fikirleri yaymaya matuf vasıtaların başkaları tarafından sadece görülmesi değil, onların taraftar olarak kazanma kastının bulunmasıdır.

Komünizmin içtimal ve iktisadi temel nizamları hakkındaki görüşünü ... mücerret olarak ızah etmek veya ilmi kritik yapmak bu fikirlerin tesiri altında bırakarak bunların doğruluğuna ve tatbik edilmesinin faydalı olacağına dair muhataplarında bir kanaat hasıl etmek kastı anlaşılmadıkça cezalandırılmaz. KOMÜNİST PROPAGANDA TAKTİĞİ CEZA MÜEYYİDESİNDEN KURTULMAK İÇİN İNSAN ZEKA-SININ BÜTÜN GÜCÜNÜ KULLANMAKTADIR.

İktisadi ve içtimai nizama açıkça taarruz edilmediği için fikirleri ilim ve kanaat kisvesine bürünmektedir. Söz, yazı, vs. vasıtalarla yayılan fikrin kanunda cezalandırılan maksatların istihdaf edip etmediği hıssusu, propaganda yapan şahsın hal ve mazisine yayılan, fikirlerin mahiyetine göre isabetle takdiri gereken bu mühim noktadır... şeklinde izah edilmiştir.

Doktrinde de "propaganda unsuru" üzerinde ehemmiyetle durulması gereği kabul olunmaktadır.

Nitekim:

Prof. Dr. Faruk Erem "... yapılan propagandanın bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlarından her hangi birini devirmeye matuf olması lazımdır."

Dr. Abdullah Gözübüyük;

"... Ceza hukukunda propaganda nerede ve ne zaman olursa olsun, bir hususu, bir fikri taraftar kazanmak maksadıyla başkalarına yaymaktır. 142nci maddede propagandanın her nevi ve şeklini içine almasını sağlamak üzere (HER NE SURETLE OLURSA OLSUN PROPAGANDA YAPAN) deyiimi kullanılmıştır... Propagandanın... Bu maddenin fıkralarında gösterilen nitelikte olup olmadığı failin kişiliğine, geçmişteki haline, propaganda şey ve fikrin mahiyetine göre takdir olunmaktadır. Bu itibarla, bilimsel bakımdan komünistlik... gibi yıkıcı görüşlerin incelenmesi, anlatılması, suç niteliği taşımaz. Ancak, bir kimse muhataplarını bu fikre kaydırmak, inandırmak, saptırmak kastıyla hareket etmiş ise sözü edilen suçları işlemiş sayılacağı tabidir..."

T.C.K.nun 141/1 ve 142/1 maddelerinin anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle açılan iptal davası üzerine Anayasa Mahkemesi'nce verilen 29.6.1965 gün ve 963/173 esas, 965/40 sayılı kararda da söz konusu hükümlerin ceza kanunlarımıza alınış nedenleri izah edilmiş ve sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya rejimi komünizme çevirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmayı yasakladığı ve cezalandırdığı açıklanmıştır.

Bu izahta da anlaşılacağı gibi sözü geçen madde hü-

kümleri yalnız ve sadece bu konulardaki bilimsel inceleme ve araştırmaları yasaklamamıştır.

Binaenaleyh; anayasanın 20nci maddesinde (Düşünce Hürriyeti) ve 21inci maddesindeki (Bilim ve sanat hürriyeti-ne) ait hükümler ile 120nci maddesindeki (Üniversite öğretim üye yardımcılarını serbetçe araştırma ve yayımda bulunabilirler) hükmünü suç işleme serbestisi anlamında yorumlamamak lazım gelir.

Anayasanın hükme bağladığı düşünce ve düşüncesini açığa vurma özgürlüğü sınırsız olmayıp, anayasa müesseselerini devirmeyi sağlayacak bir biçimde kullanılamaz.

Bir öğretimin veya incelemenin bilimsel nitelik taşıması için ise bunun; Umumi, objektif mahiyette olması, şahsi-sübjektif görüşler dışında bilim verileri ışığı altında ve tamamen tarafsız olarak eleştirilip tartişılması ve açıklanması icap eder. Sanığın komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla ilgili eylemlerinin bu görüş altında incelenmesi gerekir.

Gerekçeli Hükümde de etraflı bir şekilde açıklandığı vec-hile;

Sanık **İsmail Beşikçi** Bitlis ve Hakkâri'de askerlik görevini tamamladıktan sonra 1965 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne intisap edip, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji asistanı olarak görevlendirilmiş, bu sırada "**Kışın Silvan Ovasında, Yazın Süphan ve Nemrut Yaylalarında Konaklayan Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu-Göçebe Alkan Aşireti**" adıyla 334 sayfalık doktora tezini hazırlayıp, bu tezini 28.3.1967 tarihinde Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğretim üyesi **Prof. İbrahim Yasa, Prof. Fehmi Yavuz** ve **Doçent Dr. Mübeccel Kıray**'dan oluşan bir jüri önünde savunarak Sosyoloji Doktoru, ünvanını iktisap etmiştir. (D. I, Sh. 60) Atatürk Üniversitesinin yeni bir kuruluş olması ve her kürsüde yeteri kadar öğretim üyesi veya görevlisinin bulunmaması nedeniyle sanık İsmail Beşikçi 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanununun İinci maddesi delaletiyle 4936 sayılı kanunun 29 ve 40.ncü maddelerine göre Sosyoloji Doçenti Dr. Orhan Türkdöğân'ın denetim ve bilimsel kontrolü altında sosyoloji dersini okutmakla görevlendirilmiş ve bu tarihten, ders vermekten üniversite yetkililerince alıkonduuğu tarihe kadar geçen süre içinde ders ver-

me faaliyetlerinden ayrı olarak yaptığı çalışmalar gerekçeli hükümde tarih sırasıyla belli edilmiştir.

(Gerekçeli Hüküm Sayfa 34-36)

Sanık **İsmail Beşikçi**'nin öğretim görevlisi olarak **Doçent Dr. Orhan Türkdogan**'ın nezaret ve kontrolünde Edebiyat Fakültesi'nde Sosyoloji dersi verdiği esnada kendisine **Alman Sosyoloji Profesörü Hans Freyer**'in yazıp **Dr. Nermi ABADAN** tarafından dilimize çevrilen "**Sosyolojiye Giriş**" isimli kitabın esas alınması önerildiği ha lde (D.T., Sh. 59-61, D. 2, 252/5) ve bu kitapta "Sosyolojinin konusu, metodu, sosyoloji tarihinin kısa bir özeti sosyal hayatın ana şekilleri, sosyal hareketlilik, köy, şehir ve büyük şehir ve aile sosyolojisinin ana şekilleri" ortaya konulup, azami derecede tarafsız davranılarak izah edilmesine rağmen, sanığın 1967-1968 ders yılının birinci semestrinde 3 ve 4üncü sınıflara sosyolojinin konusu, metodu ve temel ilkeleri hakkında hiçbir izahda bulunmadan doğrudan doğruya "**Türkiye'nin Toplumsal Yapısı**"nı bütün bir ders yılı boyunca işlemiş ve muhtelif fakültelerde okutulan sosyoloji ile ilgili kitaplar yerine öğrencilerine Bibliyografya olarak **Mübeccel Kıray**'ın "**Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası**", **Cevat GERAY**'ın "**Toplum Kalkınması Bünyan Örneği**", **İbrahim YASA**'nın "**Türkiye'nin Sosyal Yapısı ve Sorunları**", **İbrahim YASA**'nın "**Gecekondu Topluluklarında İş ve Güç Çeşitleri ve Ekonomik Düzen**", **Orhan TÜRKDOĞAN**'ın "**Medikal Sosyoloji Saha ve Proplemleri**" gibi kitap, teksir ve makaleleri ön görmüş fakat hiçbir metne sadık ve bağlı kalmaksızın ve ders konuları dışına çıkarak kendi ideolojik görüşü yönünden derlediği bilgileri öğrencilere intikal ettirmiş ve toplumsal gelişmeleri Marksist-Leninist bir görüş açısından değerlendirmeye tabii tutmuştur.

Bu husus;

Öğretim Üyesi Ahmet KURT'un;

Sanık fakültede ilk göreve başladığı sırada çok mazbut görülüyordu. Öğretim görevlisi noksanlığı sebebiyle kendisine sosyoloji dersi vermek üzere kürsü emanet edildi. İşte bu sırada yaptığı konuşmalarda ve derslerde Marksist fikirlere daha fazla önem verdiği

için öğrencilerden şikayetler gelmeye başladı. Aynı kürsünün öğretim görevlisi **Doçent Dr. Orhan TÜRKDOĞAN** tarafından Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na 26.1.1968 ve 15.2.1968 tarihlerinde yapılan şikayet üzerine tahkikat komisyonu kurularak **Prof. Turan TUFAN YÜCE** ve **Prof. Selahattin OLCAY** görevlendirildiler. Hazırlanan raporda sanığın ders notlarında ve yazılarında Marksist ve solcu bir görüşten hareket ettiği yazılı idi. Şeklindeki şahadeti (Dos. 2, Sh. 234/1).

Prof. Dr. Şaban KARATAŞ'ın;

“Sanığı, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı olduğum zamandan tanırım. Doktorasını benim zamanımda verdi. Kendisine **Sosyolojiye Giriş** dersi isimli seçimlik dersin okutulması yetkisi verildi. Ders verme sırasında ders konusu hudutlarını aşarak Marksist propaganda yaptığı... öğretim görevlileri ve öğrenciler tarafından bildirildi. Sanığı Görevi icabı murakabe etmek durumunda bulunan **Doçent Dr. Orhan TÜRKDOĞAN** da aynı konularda bilgi verdi... Yazılı olarak soruşturma talebinde bulundu. **Ceza Hukuku Doçentli Turan TUFAN YÜCE** ile **Prof. Selahattin OLCAY** soruşturma ile görevlendirildi... Yazılı mütalaaları alındıktan sonra asistanlık görevine son verilmesi Rektörlük makamına arz edildi. Sanığın derslerinde **Hans Freyer**'in Sosyolojiye Giriş kitabını takip etmesi hususu **Orhan TÜRKDOĞAN** tarafından yetkisi dahilinde söylenmesine rağmen sanığın bunu takip etmeyerek Marksist propagandaya elverişli konulara yer verdiği, ders notları ve imtihan kağıtlarından anlaşıldı. (D.T., Sh. 57)

Sosyoloji Profesörü Orhan TÜRKDOĞAN'ın;

Aynı fakültenin bölümlerinde görev yaparken öğretim görevlisi olarak ve benim nezaret ve kontrolümde sosyoloji dersleri veriyordu. Öğrencilerin devamlı ve özel olarak yaptıkları şikayetlerden sanığın sosyoloji dersinde... Marksist görüşü benimsediği intikal ettirildi. Kendisini çağırıp bizzat konuştum. Kendisine akade-

mik görevini kötüye kullandığını ve tarafsız olmadığını bildirip, daha da ileri giderek komünizm propagandası yapıp yapmadığını sordum. Kendisinin Marksist olduğunu, Marksizmin bilimselliğine inandığını, Marksizmin tarihi geçerli bir kanun olduğunu, er geç bunun Türkiye'de de belirtilerinin meydana çıkacağını ve bunun olması için de kendisini adadığını, beyan ettiği,

Derslerinde Türkiye'deki aşırı solun temsilcileri olarak bilinen **Behice BORAN** ve **Mübeccel KIRAY**'ın şahsiyetlerini imtihan konusu yapmak ve Komünizm'in büyük lideri Lenin'e ait sözleri imtihan sorusu haline getirmek suretiyle talebenin aşırı solu öğrenmesi için propaganda yapar hale gelmiştir. Öğrencilerden gelen şikayetler üzerine ders notu, teksir ve öğrencilerden rastgele aldığı kendisinin notu verilmiş sınav kağıtlarına eklemek suretiyle 1 sayfadan ibaret raporumu 26 Ocak 1968 tarihinde Dekanlığa takdim ettim. Kurulan iki kişilik komisyon altı-yedi ay kadar sanık hakkında işlem yapmadı. Sanık aynı nitelikteki faaliyetlerine devam ediyordu, bu faaliyetleri Marksist ve... olarak tavsif etmek mümkündür. İmtihan sorularını Lenin ve Marks'ın söz ve görüşlerine uygun olarak hazırlamak ve öğrencilere tek yönlü ve objektif eleştiriye yer bırakmadan hitab etmek suretiyle raporunda belirtilen faaliyetlerde bulunmuştur. Ben raporumda toleranslı davranmadım. Zira tevcih ettiği sorular arasında (**Behice BORAN Kimdir**) de vardı. Fakat öğrencilerden bunu almadım) yolundaki beyanları (D. 2, Sh. 235/1 D. T., Sh. 48)

Sosyoloji öğretim üyesi **Doçent Dr. Orhan TÜRKDOĞAN**'ın Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na yazdığı 26 Ocak 1968 tarihli;

“Sosyoloji asistanı **Dr. İsmail BEŞİKÇİ** Öğretim ve akademik faaliyetlerinde öğrenci ve öğretim mensupları arasında Marksist... faaliyetlerde bulunmaktadır.

Kariyer görevini siyasi ideolojilerine alet yaparak ve hocalık makamını suistimal ederek körpe dimağlar üzerinde... tek yönlü dogmatik görüşlerini açıklayan

asistan hakkında gerekli soruşturmanın yapılmasını rica ederim" şeklindeki yazı (D. 2, Sh. 180)

Bu yazı ekini teşkil eden ve sanığın faaliyetlerini Marksist ve bölgecilik olarak etraflı bir şekilde izah ile derslerinde Marksist propaganda yaptığı, yazılı sorularında bu propagandayı takviye eder mahiyette öğrencilere sorular tevcih ettiği... derslerinde bilimsel sosyoloji sistemlerini öğreteceği yerde, Kürt aşiretleri üzerinde yaptığı Doktora Tezi ile bir takım derlemeleri ders kitabı olarak okuttuğu hususunu muhtevi raporu, (D. 2, Sh. 181)

Yine **Doçent Dr. Orhan TÜRKDOĞAN**'ın 13.I.1968 tarihli Cumhuriyet gazetesinde **Guevara**'nın iki kitabının Komünizm propagandası yaptığı nedeniyle yasaklandığının yazılmasından bahisle sanığın **Guevara**'nın görüşlerini öğrencilere nakletmek suretiyle komünizm gerillalarının propagandasını yaptığı ve öğrencilerine hem **Guevara**'nın ismini ve hem de kanaatlarını öğretmek suretiyle sola mütemayil görüşlerini savunduğunu açıklığa kavuşturan 15.2.1968 tarihli yazısı (D. 2, Sh. 178)

Sanık hakkında yapılan ihbar ve şikayetlerin tahkike memur edilen **Profesör Selahattin OLCAY** ile **Doçent Dr. Turan TUFAN YÜCE**'nin;

1. Sosyolojiye Giriş derslerinizle öğrencilere bu ilmin elemanter ve umumi bilgilerini vermek daha uygun olacağı halde... Bilhassa Kürt aşiretlerinin sosyal yapıları üzerinde özel olarak durmayı ve derste yalnız bunları okutmayı, böyle bir giriş dersi ile nasıl bağdaştırdınız.

2. Yazılarınızda ve derslerinizde hakim olan görüşün Marksist bir görüş olduğu, anlaşılıyor. Öğrencilere Marksist görüş hakkında bilgi vermek de lüzumlu olabilir. Fakat sosyal olayların açıklanmasında ve aydınlatılmasında diğer görüşlere de yer vermeniz ilmi metod yönünden sizce daha uygun düşmez mi idi? Şeklindeki sualler ile (D. 2, Sh. 183),

21.9.1968 tarihli raporundaki;

"... **İsmail Beşikçi**, ders notlarında ve yazılarında kanaatımıza göre Marksist ve solcu bir görüşten hare-

ket etmektedir... Batıcılığı gericiлик saymak Güney Amerika ülkelerinin ve Kuzey Vietnam'ın kurtuluş savaşlarının yaptıklarını söylemek, gerçi bir gün büyük kısmı ile sol düşüncelerin iddialarıdır... Bu keyfiyet, adı geçenin siyasi düşüncelerini telkin çabasından ileri gelebileceği gibi mesleki tecrübesizliğinden de ileri gelebilir... Adı geçene ders verdirmemekle tecrübesizliğinin ihtilatları önlenmiş olur” şeklindeki kanaat raporu (D. 2, Sh. 184)

Raporu düzenleyen **Prof. Dr. Selahattin OLCAY**'ın:

“Fakültemizde görevli **Doçent Dr. Orhan TÜRKDOĞAN**'ın sanığın bölücülük ve komünizm propagandası yaptığı iddiası üzerine ben ve **Cezacı Tufan Yüce** muhakik olarak görevlendirildik. Gerekli sorguları yaptık ve kanaatimizi bir raporla bildirdik.” (D. 2, Sh. 234/6) ve

Öğretim Üyesi Turan TUFAN YÜCE'nin;

“... Faaliyetleri ilim planında kalan bir çalışma olmaktan çıktı, öğrencilerin bazı öğretim üyelerinin şikayetini mucip olduğu **İsmail BEŞİKÇİ**'nin ders notlarının suç teşkil edip etmediğinin incelenmesi için **Prof. Selahattin OLCAY** ile birlikte görevlendirildik. İncelediğimiz notlar çok tarafsız ve sırf Marksist bir görüşle yazılmıştı. Sosyolojik olayları çoğunluğu itibarıyla değerini kayıp etmiş fikirler açısından ele alan bir ders takririni ilmi anlayışla bağdaştırmaya imkân göremedim, ayrıca... **Sosyolojiye Giriş** dersi, bu dersin genel meselelerini ve metodunu ihtiva etmesi gerekirken, **İsmail BEŞİKÇİ** notlarında Sosyolojinin Umumi elemanter konularını bir yana bırakıp... Komünist terminoloji ile olayları tek taraflı tasvip ediyordu. Komünist faaliyetlerini çeşitli dergilerde yazdığı yazılardan da öğrendim... gördüm ve bilgilerimden çıkan kanaat **İsmail BEŞİKÇİ** bütün sosyal ve siyasi görüşleri itibarıyla Marksist yani komünisttir. Fikirlerini derslerinde ve yazılarında açığa vurmuştur”, yolundaki beyanları (D. 2, Sh. 234)

Rektör Kemal BIYIKOĞLU'nun:

“Sanık Atatürk Üniversitesi'nde asistan olarak görevli bulunduğuşüre içerisinde... Komünizm yönünde çeşitli faaliyetlere katılmıştır. Derslerde öğrencilere Marksist görüşü telkin etmek istediğı 1968 tarihinde yapılan idari soruşturma sonunda verilen raporla ortaya konmuş bulunmaktadır. Kanaatimce Atatürk Üniversitesi'nde Marksist görüşün bir beyniydi. Bu görüşü benimseyenlerin akıl vericisi ve yöneticisi idi. Talebe hareketlerinden sonra **Kadir MANGA'nın** yengesinin **İsmail BEŞİKÇİ'ye** çocukları fena yola sevk ettiğinden dolayı lanetleyip hakaret etmesi olayının bana nakledilmesi de sanığın Marsist görüşü benimseyip, bunun için mücadele ettiğini teyit eder.” (D. 2, Sh. 235/3; D. T., Sh 46)

Prof. Dr. Mithat TORUNOĞLU'nun;

“Etraftan kendisinin derslerde Marksist-Leninist yönde... öğrencilere telkinde bulunduğunu üniversite camiasından duydum.” (D. 2, Sh. 234/7, D. T., Sh 52)

Doçent Dr. Cevdet GÖKALP'ın

“Aralık 1967'den beri Atatürk Üniversitesi'nde öğretim görevlisi ve üyesi olarak bulundum... Edindiğim açık ve seçik kanaat **İsmail BEŞİKÇİ'nin** azılı bir komünist olduğudur. 20 Mart 1970 günü üniversitede komünistler tarafından yapılan tahrip olayında sanığın tahrik edici bir unsur olduğu ortaya çıkmıştır.” (D. 2, Sh. 234/3)

Asistan İbrahim KOZAK'ın;

“Sanığın, 1967-1968 ders yılında Ankara S.B.F.-D.'de Öğrenci iken Fakülteye gelip, İbrahim YASA'nın dersine hariçten girerek Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığını, Marksist bir açıdan işlediğine tanışım. Daha sonra Atatürk Üniversitesi'nde ilimizde asistan olarak görev aldık. Aramızda yakın samimiyet doğdu. Zihniyet bakımından aşırı solculuğu savunur... talebelere yazılı imtihanlarda Marksist düşünce ile sualler sormuştur.

Marksistten maksadım Türkiye'deki işçi sınıfının hakimiyetini arzulayan ve Türk iradesini bu topluluğa bırakan ve mevcut düzeni yıkıp bu düzeni arzulayan ve savunan görüşü benimseyen ve tatbik eden kişi demek istiyorum.

Solcu öğrencilerle devamlı münasebeti olmuş ve Dekan ve Üniversiteye karşı yapılan hareketin tertipçisi olduğunu hissetmişimdir. Derslerde öğrencilere devamlı olarak aşırı solu etkilemek amacı gütmüş ve aşırı solun babası bilinen Lenin'in birçok sözlerini okumakla sınıf geçme arasından da bir tercihe zorlayarak, Sol Yayınlarını okumaları için açıkça teşvikte bulunmuştur.

Bu hususları sanığın faaliyetlerini izleyerek ve öğrencilerden sorarak öğrendim." (D. 2, Sh. 233/C, 234/I ve D. T., Sh. 62)

Asistan Alaattin BAŞAR'ın;

"Ben talebe iken sanık Sosyoloji dersine gelirdi... Aradan zaman geçtiği için nelerden bahsettiğini hatırlamıyorum. Orhan TÜRKDOĞAN'ın asistanıdır." (D. 2, Sh. 236/17, 252/4)

Asistan NURHAN AKYÜZ'ün;

"Üniversitedeki solcu grubun akıl hocalığını yapmış ve aşırı solcu öğrenciler ile devamlı temas halinde bulunmuştur." (D. 2, Sh. 236/15, 252/21),

Asistan Celal TARAKÇI'nın;

"İsmail BEŞİKÇİ öğrenciler arasındaki konuşmaları ile komünist propagandası yapmış ve odasını aşırı sol militanların karargahı haline getirmiştir. Aşırı sol eğilimli öğrenciler odasına devamlı olarak girip çıkarlardı." (D. 2, Sh. 236/14, 252/22)

Asistan Celalettin ATAMANALP'ın;

"Sanık Komünizm yolundaki fikirlerini Doğulu talebeler vasıtasıyla etrafa yaymış ve uygulamak istemiştir. Üniversite içinde öğrencilere sınavlarda (ileri Asya-geri Avrupa), (ilk Türk Devrimci Sosyalist Kadınlar

kimlerdir) şeklinde sualler sorarak, öğrencilerini bu konularda inceleme yapmaya sevk etmiştir. F.K.F. ve DEV-GENÇ mensubu öğrenciler ile sanık sık sık görüşüp, konuşuyorlardı.” (D. 2, Sh. 236/5, 252/9),

Okutman Yavuz AKPINAR'ın;

“Sanık 1967-1968 ders yılında bana sosyoloji dersi vermiştir. Sosyoloji dersinin konusu... Doğu Anadolu da sosyal değişimdir... Bu konuyu izah ederken kanaatimce Marks'ın teorilerini uygun bir şekilde anlatırdı... Yani Marks'ın felsefesine uygun biçimde görüşlerini izah ederdi... Bu husus o zaman bize verdiği teksirlerde de bellidir... mütemadiyen Doğu Anadolu bölgesinde feodal kalıntıları, yani ağalık ve şeyhlik gibi müesseseleri inceleyerek Marks'ın görüşüne sadık kalarak tahliller yapardı.” (D. 2, Sh. 195, 234/6),

Öğretlm Görevlisi Mehmet İSHAKOĞLU'nun;

“... Odasına bir kısım öğrencileri toplardı, arkadaşlarından duyduklarım, İ. BEŞİKÇİ'nin odasına gelen öğrencileri eğittiğini gösterir mahiyette idi.” (D. 2, Sh. 231/3)

Öğrenci Yılma DURAK'ın;

“İsmail BEŞİKÇİ'yi 1968 ders yılında sosyoloji derslerimize geldiğinde tanıdım. Üniversitede komünist olarak tanınan Tuncer SÜMER, Nazif KALELİ... gibi kişilerle yakın ilişki kurmuştur. Derslerde sosyolojiyi Marksist metotla işliyordu. Sorduğu sualler ve fikir yürütmeleri ile devamlı Marksist düşüncenin sonuçlarını elde etmeye çalışıyordu... Kanaatimce İsmail Beşikçi Marksist bir görüşe sahip olup, bütün uğraşısı Atatürk Üniversitesi'nde Marksist öğrenci yetiştirmekti. Ve bu görüş altında talebelere devamlı propaganda yapardı.” (D. 2, Sh. 194/1, 234/7),

Öğrenci Mahmut AKTAŞ'ın;

“Arkadaşlarımdan ve için müracaat ettiğim sırada elde ettiğim kanılara göre İsmail BEŞİKÇİ aşırı solcudur. Derslerde tamamen Marksist açıdan işlem yap-

mış, devletin bugünkü düzeninin bozuk olduğunu fakir halkın ve bilhassa Doğu'nun ezildiğinin, propagandasını yapmıştır." (D. 2, Sh. 233, 235/2, D. T., Sh 24)

Öğrenci Rıza MÜFTÜOĞLU'nun;

"Fakülteye girdiğimde sanığı herkes komünist olarak tanıyordu, ben de etraftan duyduklarıma ve bir açık oturumdaki konuşmasında meseleleri tamamen Marksist açıdan ele almasından sonra aynı kanaate vardım." (D. 2, Sh. 253/14, 236/13)

Öğrenci Muammer GENÇOĞLU'nun;

"İsmail Beşikçi'nin üniversite içinde solcu olduğu devamlı söylenirdi aşırı solcu olarak bilinen... öğrenciler ile konuşuyordu." (D. 2, Sh. 236/1, 252/18)

Öğrenci Casım GÜRBÜZ'ün ;

"Sanık kitapları ve faaliyetleri ile komünizme hizmet etmiş bir kişidir. Öğrencilere yazılı imtihanlarda Lenin'e ait sözleri sual şeklinde sormak suretiyle öğrencilerini bu eserleri incelemeye mecbur etmiştir." (D. 2, Sh. 236/5, 252/9),

Öğrenci Mustafa GÖKTAŞ'ın;

"İsmail Beşikçi aşırı solcu olarak biliniyordu. Atatürk Üniversitesi'nde Marksist görüşü ilk yayan odur." (D. 2, Sh. 233/C, 234/7),

Öğrenci Mustafa AYDIN'ın;

"Sanık İsmail Beşikçi'nin Marksist-Leninist ve Maoist görüşte olduğunu sanıyorum. Marksist-Leninist öğrencilere para ve silah yardımı yaptığını duydum." (D. 2, Sh. 252/3),

Öğrenci Okan ŞENGÖZ'ün;

"Üniversite'de en katı solcu olarak tanınır. Devrimcilerin akıl hocalığını ve organizatörlüğünü yapar." (D. 2, Sh. 236/4, 252/16),

Öğrenci Turgut KARABEY'in;

"İsmail Beşikçi Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji asistanıdır. Bir sene müddetle bize ders vermişti... Sosyolojinin esaslarını Türkiye'deki, hususiyile Doğu Bölgesindeki etnik grupları mukayeseli biçiminde anlatırdı... Derslerinde çok defa Türkiye'nin aktüel, siyasi meselelerine temas ederdi. Bir imtihanında kurtuluş savaşları ile bağımsızlık savaşlarının mukayesesini yaptırarak, bağımsızlık savaşı, kurtuluş savaşından üstündür sözünün açıklanmasını istedi. İmtihandan sonra bu sözün Guavera'ya ait olduğunu öğrendik." (D. 2, Sh. 253)

Öğrenci Coşkun AK'ın;

"Tarihini hatırlamamakla beraber, Beşikçi bir sömestre sosyoloji okuttu. Sosyolojiye Giriş ve Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısı hakkında bilgiler verdi." (D. 2, Sh. 249)

Avukat İbrahim BİLİCİ'nin;

"Muhitte Marksist olarak tanınır." (D. 2, Sh. 234/6),

Şeklindeki bir birlerini teyid ve itham eden şahadetleri. Dekan Prof. Dr. Şaban KARATAŞ tarafından Rektörlük makamına yapılan 8.10.1968 tarihli yazıdaki;

"Fakültem gerektiğinde asistana ders verdim zorundadır. Dr. İsmail Beşikçi derslerde Marksist propaganda ve telkinde bulunmuştur. Bundan sonra da aynı telkinlere devam istidadındadır. Adı geçen tek taraflı bir dünya görüşüne sahip olduğundan ilmi düşünce ve metodlarla çalışmaya niyetli değildir..." şeklindeki açıklama (D. 2, Sh. 182)

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nün "İsmail Beşikçi'nin derslerini vesile ve vasıta ederek öğrencilere Marksist telkinlerde bulunduğuna, objektif mahiyette ders vermekten ziyade, tek taraflı 'Marksist' görüşleri açıklama çabasında olduğuna ve öğretim mesleğinde ilmi tarafsızlıkla yetinemeyeceğine" dair yazısı (D. 2, Sh. 189),

Sıkıyönetim makamlarına yapılan ihbar, şikayet ve yazı-

lar ile bunlara verilen cevaplar. (D. 2, Sh. 197, 205, 210, 221, 222, 232, 233 ve D. 3, Sh. 100, D. 1, Sh. 9, 30, 64, 65),

sübuta ermiş bulunmaktadır.

Gerekçeli hükümde tanık **Coşkun Ak** ile **Turgut Karabey**'in tanıklığının tartışılmamış olması esasa müessir görülmediği gibi tanık **Turgut Karabey**'in imtihanında sorulan bir sözün Guevara'ya ait olduğunu bilmeyecek kadar Marksist görüşlerle ilgilenmediği de meydandadır. Sanık öğrencilere ilk yıl genel olarak sosyolojinin konusu ve metodu ve sosyolojinin temel ilkeleri hakkında bilgi verdiğini ve bilahare Türkiye'nin toplumsal yapısını, anlattığını iddia etmesine mukabil tanık **Turgut Karabey** ile tanık **Coşkun Ak**, sanığın kendilerini sadece bir sömestre (Bir yıl) okuttuğunu bildirmekte ve sosyolojiye ait notları muhtevi defterlerle bu hususu doğrulamaktadır. (D. 2, Sh. 249, 250 ve I),

Tanık beyanlarından da anlaşıldığı veçhiyle sanığın derslerinde konu dışına çıkması sebebiyle bütün konuşmalarını tespit etmek mümkün olmamakla beraber öğretim üyesi ve öğretim görevlisi mevkilerinde bulunan ve asistan, doçent ve profesör ünvanını intisap eden tanıkların da samimi bir şekilde ifade ettikleri gibi sanığın derslerinde konuları daima Marksist bir görüşle değerlendirdiği ve Marksist terminolojide yer alan kelimeleri kullandığı bir gerçektir. Filhalka tanık **Turgut KARABEY** ile **Coşkun AK**'in ders notları bunun somut örnekleri ile dolu olduğu gibi Marx ve Lenin'in isimleri de zikredilerek birçok atıflarda da bulunulmuştur.

Bu misal olarak notlarda aynen;

(Diyalektiğe göre her sosyal hadise kendi zıddını yaratır... Toplumsal gelişme ileriye doğru ve bir doğru üzerindedir. Tabiat insanı yenmektedir. İnsan, tabiatı yenmek için teknoloji çalışmaları yapar. Üretim biçimi meydana getirir. Tabiatı kontrol altına alır. Bu üretim biçimi eski üretim ile çatışma halindedir. Bunun sonucu üretim ilişkileri doğar.

Tez : 1- Tabiat-İnsan-Üretim biçimi,

Antitez: 2- Temel üretim biçimi: Tali üretim biçimi, üretim ilişkilerinin değişmesi.

Sonuç : 3- Toplumsal üstyapı ile çatışması,

(Bu toplumsal yapı bir doğru üzerinde gider. Sapma yoktur.)

- Diyalektik** : Marksizmin (Sosyalizmin ve Komünizmin) dünya görüşü ve yöntemi Diyalektik Materyalizmdir.
- Üretim İlişkileri** : Marksizmin en önemli kavramlarından biridir.
- Üretim Tarzı** : Marks'a göre sistemler tarihinde 1- İlkel komünal toplumlar, 2- Köleci toplum, 3- Feodal (Derebeylik), 4- Kapitalizm ve 5- Sosyalizm şekilleridir. Doğu ise altıncı bir üretim tarzı içindedir. Ve bunu "Asya tipi üretim tarzı" olarak isimlendirir.
- Üstyapı** : Marksist terminolojiye göre bir toplumda ekonomik-sosyal ilişkiler ile diğer bütün ilişkileri ifade eden tarihi materyalizm kavramı olup üstyapı ilişkileri dışında kalan ve fikirleri, organizasyonları ve kurumları içine alır.
- Asya Tipli Üretim Tarzı** : Karl Marks ile Engels arasında 1853 yıllarında yapılan yazışma ile ortaya atılan ve doğunun içinde bulunduğu üretim tarzını gösteren bir kavramdır.

Marksist tarihi maddecilik metodunu benimseyen **Sen- cer Divitçioğlu** tarafından "**Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu**" isimli kitabında etraflı bir şekilde izahı yapılmıştır.

(Asya Tipli Üretim tarzında mülk sahibi sadece devlettir. Devlet mülkiyetinde olan toprakların tasarrufu özel kişilerin

veya topluluğun müstereken elindedir. Üretilen ürünün büyük kısmı ailenin çoğaltımına tahsis edilir. Geriye kalan artık ürün devlete geçer)

Keza Eylül 1967-Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun bazı yerlerinde ve genel olarak Türkiye İşçi Partisi tarafından düzenlenen mitingleri tetkik konusu yapan **"Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde Doğu Mitinglerinin Analizi"** isimli ve Aralık 1967 tarihli metindeki görüşler de sanığın konuları tamamen Marksist bir açıdan incelemeye tabi tuttuğunu gösterdiği gibi ders notları arasında genel olarak sosyolojiye taalluk edebilen bazı ufak pasajların bulunması da neticeye müessir değildir.

Sanık-öğrencilerine Marksist bir görüşte ders anlatmakla kalmamış sorduğu imtihan soruları ile öğrencilerinin Marksist görüşleri intibak derecelerini de kontrol etmek olduğunu bulmuştur.

Şöyle ki;

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim ve imtihan yönetmeliğinin (D. 5, Sh. 17) 9uncu maddesinde yardımcı ders sınavlarının sömestre sonunda olacağı ve sömestre içinde ikiyi geçmemek üzere aylık imtihan yapılabileceği ve bu imtihanların etkisinin ilgili öğretim üyesinin takdirine bağlı bulunduğu, sömestre sonu imtihanlarında en az 10 üzerinden 5 numara almak lazım geldiği kaydedilmiştir.

Sanık 22 Şubat 1968 tarihinde genel sosyoloji sömestre imtihanlarında;

Sorul- Aşağıdaki iki sorudan yalnız birini cevaplandırınız.

- a) Göçebe aşiretleri modernleşmeleri sırasında meydana gelen, tampon fonksiyonlar ile Ereğli'de meydana gelen tampon fonksiyonları bir birleriyle karşılaştırınız?
- b) Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmamaktadır. Halbuki Batı Anadolu'da bunu görmek mümkündür. Neden? Çeşitli faktörlerini gösteriniz?

Soru 2- Aşağıdaki üç sorudan yalnız birini cevaplandırınız?

- a) “Batıcılık gericiliktir” sözünü toplumsal yönden açıklayınız?
- b) İleri Asya, geri Avrupa sözünü çağımızın siyasal akımlarını göz önüne alarak açıklayınız?
- c) Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim sözünü çağımızda az gelişmiş ülkelerle hakim ekonomilerin, ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız” şeklinde sorular sormuş (D. 5, Sh. 9, D. 2, Sh. 22)

Bunlardan başka yine yazılı imtihanlarda;

Osmanlı tarihinde Tanzimat Fermanı gerici bir harekettir, sözünü toplumsal yönden açıklayınız?

Sosyal değişme nedir? Nasıl olur?

Toplumsal yapı ve parlamenter kanun arasında ilişki nedir?

Şeklinde sorular tevcih etmiştir.

Sömestre imtihanlarında sorulan birinci sorunun her iki şikkine ait cevaplar ders notlarına göre tamamen Marksist açıdan ele alındığı gibi ikinci suale öğrenciler tarafından verilen cevaplar ve sanığın takdir ettiği numara ve imtihan kağıtlarına koyduğu notlar da sanığın ideolojisini ortaya koymaktadır.

DOĞU DEVRİMCİ KÜLTÜR OCAĞINDA VERİLEN KONFERANS

644 sayılı kanunla kurulan ve görev ve yetkileri bu kanunda belli edilen Milli Emniyet Hizmeti teşkilatınca izlenen sanığın 12/Mart/1970 tarihinde **Ankara Doğu Devrimci Kültür Ocağı** lokalinde yaptığı konuşmasının gizlice ses alma cihazı ile teyit edilen ve bilahare tape olunan metni, ses bandına uyduğu ve sanığın da böyle konuşma yaptığını ıkrar ettiği evvelce belirtilmiştir.

Filhakika **İhsan Aksoy**'un sanığı tanıtan açış konuşma-

sından sonra sanık **İsmail Beşikçi**'nin (Dosya 2, Sahife 201) de bulunan ve gerekçeli hükümde özetlenen (D. 61-66) 35 sahifelik konuşmasını yaptığı sabit bir keyfiyettir.

Sanık bu konuşmasında da milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yaptığı gibi yine tamamen Marksist bir görüş ile ve Marksist terminoloji kullanarak;

Özetle;

1924'de Türkiye'ye Cumhuriyet gelmekle bir değişme olmadığını Doğu Anadolu'daki feodal yapının aynen devam ettiğini, üstyapıda ise son derece önemli değişmeler olduğunu, altyapının aslında üstyapıyı belirleyen bir faktör olmasına rağmen, üstyapının altyapının ileriye doğru aşamalar yapmasını önlediğini, Doğu Anadolu'da üretim biçimlerinin aynen sürdürülmesinin, daha ileri bir aşamaya geçişi önlediğini, değişen üstyapı kurumu olduğu için Türk ulusunun uluslaşmasının aslında normal bir uluslaşma sayılmayacağını, (en ezeli, en eski ırk), (ne mutlu Türküm diyene) gibi sloganlar ile Türk halkının uluslaştırılması olduğunu, aslında bunun normal bir uluslaşma olmadığını, siyasal ve ekonomik yapının kendisini yenileyemediğini, aslında normal mücadelenin altyapıda olup, altyapıyı değiştireceğini, halbuki altyapının olduğu gibi devam ettiğini,

Doğuda feodalitenin bulunduğunu, merkezi otoritenin feodalite ile mücadele etmediğini, aslında mücadelenin sınıfsal bir mücadele olduğunu yani merkezi otoritenin, Doğu Anadolu'daki egemen sınıfların (Hakim feodal sınıfın) gücünü kırıcı bir mücadele olması gerektiğini, bu anlamda bir mücadele yapılmadığından feodalitenin Doğu Anadolu'da olduğu gibi devam ettiğini, ancak feodalizmin kapitalizme geçme olanağı bulunduğunu, kapitalizme dönüşüldüğü zaman ekonomik üstyapıda meydana gelen değişimin, üstyapıdaki kişileri de değiştireceğini, aşiret şeklindeki siyasal kurul yerine geçecek olan siyasal şeklin ulus olarak ortaya çıkacağını, bu nedenle merkezi otoritenin Doğu Anadolu feodalitesinin kapitalizme dönüşümünü engellemek zorunda olduğunu, yani aşiretin ulusa dönüşümüne mani olduğunu, Türkiye'nin bütünüyle ekonomik yönden dışa bağımlı bir ülke olması nedeniyle değişim dinamiğinin de Türkiye'nin dışında aranması gerektiğini, büyük değişim dinamiğini Türkiye'de

aramanın yanlış olduğunu, Avrupa memleketlerinde olanın aksine Türkiye'de feodalizmin ilişkiler sonucu kapitalizme varamadığını, feodal hakim sınıfın, kapitalist hakim sınıf haline gelmesi şeklinde oluştuğunu, Doğunun ve Batının hakim sınıflarının bütünleşme yönünde tedbirler alabildiği ölçüde de kendisine karşı gelişecek olayları engellediğini, bunun sosyo-ekonomik bir olgu olduğunu, Doğuda hakim sınıfın, feodal sömürünün çok düşük bir sömürü olduğunu bilincine vardığını, Batıda ise sömürünün ve yaratılan artık ürünün çok büyük bulunduğunu, bu nedenle Doğulu hakim sınıfın daha büyük sömürüler yapmak için merkezi otoriteden bu gelişmeyi saptayacak yol, su kanalı, fabrika yatırımları isteyeceğini, aslında bunların feodalizmi daha ileri götüren birtakım dinamikler olduğunu, zaten feodalizmin kapitalizme dönüşüşünden kaçınılamayacağını,

... Doğu meselesinden söz edilmesi ilk olarak akla "aman bizi parçalayacaklar, memleketimizi bölüşecekler" gibi şeyler geldiği, şüphesiz uluslaşma hakkında gerek Doğulu, gerek Batılı emekçi halkların mümkün olduğu kadar lehine, emperyalizmin mümkün merteye aleyhine çözülmesini gerektiren yolların bulunabileceğini, ulus meselesinin meydana çıkması kaçınılmaz olduğuna ve çıkacağına göre meseleyi mümkün olduğu kadar Doğulu ve Batılı emekçi halkların lehine, emperyalizmin aleyhine çözümlenmek gerektiğini, bunun muhakkak ve kaçınılmaz yolunun da sosyalizm doğrultusunda olduğunu;

(Hakim Üretim biçimi) tabirinin yanlış olduğunu, Doğu'da çeşitli üretim biçimlerini aynı zamanda ve aynı yerde görmenin mümkün bulunduğunu, Diyarbakır, Urfa ve Mardin'de kapitalizmin başlayıp, hızla geliştiğini, fakat bazı yerlerde feodalitenin en ilkel şeklinin yaşandığını, köylünün emeğine ücret dahi ödenmediğini, bazı feodal beylerin artık ürünü Batı Anadolu'da değerlendirmek istediğini, bu nedenle ağanın artık feodal bir kişi değil, kapitalist bir kişi olarak ortaya çıktığını,

Doğu'da sınıfsal mücadeleye etnik açıdan bakıldığı için başarısız olduğunu, bürokrasinin bakış açısının etnik olması nedeniyle hiçbir zaman başarıya ulaşamadığını, direnmelerle kanlı bir şekilde bastırılmasına rağmen etnik meselele-

rin yine var olduğunu, meselenin çözüm yoluna etnik açıdan değil, sınıf açısından bakmak gerektiğini, feodalizmin kapitalizme dönüşümünün aslında bir sınıf mücadelesi konusu olmasına rağmen, gürültüsüz-patırtısız, iyi bir uyuma şeklinde vardığını... fakat kapitalizmin, kapitalist aşamaya dönüşmesinin feodalitenin kapitalizme dönüştüğü kadar gürültüsüz-patırtısız olamayacağını, halk yığınlarının kapitalizmin sosyal bilincine varacakları mücadeleyi kazanmak için varmak zorunda bulduklarını,

Kuzey Irak'ta uluslaşma değil, devletleşme olduğunu, zira aşiretlerin hala ayakta durduğunu, uluslaşma için aşiret yapılarının parçalanması gerektiğini, kapitalizmin daha sonraki aşamasının sanayi burjuvazisini yaratmak teşkil ettiğini bunun ise çok daha zor olduğunu, yatırım gerektiğini, kapitalist ilişkilere girildiğini ve fakat yatırımlar nedeniyle burjuvazinin yatırım bölgesinde kaldığını, bunu merkezi otoritenin istediğini, Doğulu ve Batılı egemen sınıfların bütünleşmesi sonucu Doğu'da yaratılan artık ürünün Batı'ya aktarıldığını ve bu halin bir yandan Doğu'yu fakirleştirirken, diğer taraftan kapitalizme geçişi geciktirdiğini, 1923 tarihinden sonra Doğu'da birçok isyanlar olduğunu, fakat aşiret reislerinin bir şey kaybetmediklerini, bilakis sürgünden döndüklerinde burjuvalaştıklarını, esas halkın, kötü duruma düştüğünü, yani hakim sınıfa bir şey olmadığını. Meselelere sınıfsal açıdan bakmak gerektiğini, fakat sınıfsal açıdan meseleye bakarken, doğru-dürüst sınıf analizi ortaya koymak, doğru bir sınıf analizi yapabilmek ve bunu eyleme intikal ettirebilmek için etnik meselenin ortaya çıktığını, etnik meselenin sınıf meselesinden bağımsız ele alınamayacağını bu meselenin bir biri içinde olduğunu, devamlı şekilde etki ve tepki ilişkileri içerisinde ele almak gerektiğini söylemek suretiyle Doğu Anadolu'da feodal üretim biçiminin var olduğunu, bazı şehirlerinde kapitalizme geçişin başladığını, hakim sınıflarla, emekçi halk tabakalarının oluşturduğu sınıflar arasındaki mücadelenin kaçınılmaz olduğunu feodalizmin kapitalizme dönüşmesi sırasında uluslaşmanın meydana çıkacağını, uluslaşma oluşumunun Doğulu ve Batılı emekçilerin lehine, emperyalizmin aleyhine çözümlenmesini sağlayacak yolun sosyalist bir doğrultuda olmasının kaçınılmaz bir yol olacağını açıkladığı ve bu suretle toplumların tarihi geliş-

meleri içinde Doğu Anadolu'nun toplumsal yapısını Marksist-Leninist görüşler doğrultusunda izah ettiği ve son aşamasının sosyalizm olduğunu bildirdiği anlaşılmaktadır.

Gerekçeli hükümde bilimsel sosyalizm, Marksist görüş, sosyalist görüş açısından Türkiye'nin durumu, Türkiye'nin toplumsal yapısı ve anayasa karşısında komünizm konuları detaylı, hukuki ve geçerli gerekçeler ile etraflı bir şekilde açıklanmış bulunduğundan tekrarında fayda görülmemektedir.

Filhakika aşırı sosyalizm de denilen bugünkü komünizmin temeli **Karl Marks** tarafından kurulmuş ve bilimsel sosyalizm diye adlandırılmıştır. Bu görüşe göre bütün toplumların tarihi, sınıf mücadelesi tarihidir.

Marksızmanın en önemli kavramlarından biri üretim ilişkileridir. Üretim ilişkileri, insanlar arasında sosyal üretim mübadele ve zenginliğinin dağılımını meydana getiren ilişkilerdir. Üretim ilişkilerinin temeli üretim araçları üzerindeki mülkiyet ilişkileridir. Üretim güçleri ile üretim ilişkileri, bir arada üretim biçimi denilen bütünü teşkil ederler.

Bu bütün içinde en hareketli unsur, üretim güçleridir. Üretim güçlerinde meydana gelen değişmeler, üretim ilişkilerine yansarak, toplumsal gelişmeyi şartlandırır. Üretim ilişkilerindeki değişiklikler de üretim güçleri üzerinde etkili olurlar. Bu suretle üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında mevcut üretim ilişkileri, bu güçlerin gelişmesi için çok dar bir çerçeve haline gelir ve ikisi arasında çatışma başlar. Toplumsal gelişmenin belirli bir devresinde bu çatışma devrimci bir biçimde çözümlenir, günü geçmiş üretim ilişkileri yerlerini, üretim güçlerinin gelişme aşamasına daha uygun düşen yeni bir üretim ilişkilerine bırakır. Bu toplumsal gelişme ileriye doğru ve bir doğru üzerinde devam eder. Üretim tarzlarına göre sistemler tarih içinde 1- İlkel Komünal Toplum 2- Köleci Toplum 3- Feodal (Derebeylik) 4- Kapitalizm 5- Sosyalizm şeklinde sıralanır ve son aşama sosyalizmdir.

Kapitalizm döneminde üretim araçlarını ellerinde tutan sermaye sahipleri yani kapitalistler çalıştıkları işçilerin bütün ürettiklerine sahip olmakta, serveti ellerinde bulundurmakta ve işçilere ise çok az ücret vermektedirler. Bu da top-

lumda sosyal adaletsizliği doğurmakta ve toplumda menfaatleri bir birine zıt iki sınıf, sömüren burjuva sınıf ile sömürülen proletarya (işçi) sınıfını meydana getirmektedir.

Kapitalistler rızalarıyla ferdi mülkiyetlerinden vazgeçmeyeceklerinden işçi sınıfı bir ihtilalle burjuva sınıfını yıkmak, bütün üretim ve tüketim araçları devletleştirilmeli ve sınıf ayrılıkları kaldırılıp, sınıfsız bir cemiyet, daha doğrusu geniş manada işçilerin meydana getirdiği tek sınıflı bir cemiyet kurulmalıdır. İşte bu ancak sosyalist devrimin gerçekleştirilmesiyle olacaktır.

Sosyalist devrim ise sosyalist mücadele ile tahakkuk edecektir. Bu mücadele hareket devrim-iktidar üçlüsü doğrultusunda parlamenter kavgadan şehir ve kırsal gerilla eylemlerine kadar her türlü hareketi kapsamaktadır.

Mücadelenin yürütülmesi ise sosyalist örgüt ve bilinçlenmeye bağlıdır. Örgütte öncülük görevi, belirli bilinç, düzeyine erişmiş işçi sınıfı olacaktır. İşçi sınıfına bir aydın kadro bilinç götürecektir.

Devrim açısından mesele sömürülen kitleleri hakim sınıfa karşı harekete geçirmek olduğuna göre devrimcilerin toplumların belli sorunlarını ortaya koymaları ve böylece kapitalist, emperyalist ve feodal (Ağa, şeyh gibi) sömürüye karşı halkı uyarmaları şarttır. Bu gayelerine varabilmek için uzun ve kademeli bir çalışma uygulamaları icap edecektir.

Bütün toplumların aynı ekonomik düzeyde bulunmayı, sosyalist devrimin gerçekleştirilmesine engel değildir.

İşçi sınıfının idealist öncülüğünde ve işçi-köylü sınıflarının ittifakı ile yürütülecek olan milli kurtuluş hareketi ilk planda yer almaktadır.

Milli kurtuluş hareketlerinin tek amacı, emekçi sınıfları iktidara getirmektir. Milli kurtuluş hareketlerinde, karşı güçlerin davranışlarına göre her türlü metod ve eylem uygulanacaktır.

Bu çetin aşamanın sağlanabilmesi için bilinç şarttır. Zira teori olmadan eylem olmayacaktır. O halde devrim yapacak devrimcilerin Marksist görüşlerle techiz edilmeleri icap eder.

İşte sanık ders teksirlerinde, konuşmalarında Marksist-

Leninist görüşün tartışılmasını ve tek yönlü kabulünü sağlamaya çalışmış, komünizmin Küba'da yerleşmesi için Fidel Kastro ile beraber mücadele eden ve gerilla savaşlarının bayraktarlığını yapan **Che Guevara'nın "Kurtuluş harpleri, diğer harplerden tamamen farklıdır"** sözüne özel bir önem verilmesi gereğini öğrencilerine telkin etmiş, **Engels'in "Toplumsal kanunlar, fizik kanunları gibidir"** sözünü gerçek olarak ele almış, (parlamentoda yapılan kanunlar, hiçbir zaman toplumsal bünyeyi aksettiremez) diyerek bugünkü parlamenter yönetim şeklinin terk edilmesi gereğine muhataplarını inandırmak istemiş (**Baticılık gerçiliktir**) ve (**İleri Asya geri Avrupa**) sözlerini Marksist-Leninist fikir sistemi içinde izah ederek komünizm ile idare edilen memleketlerin daha ileri olduğunu açıklamış ve diğer ders teksirleri, imtihan soruları ve konuşmalarında sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi yollarını önermiş ve bilimsel diye ifade ettiği sosyalist yani komünist yönetimin Türkiye'de kurulması için ortama ve muhataplarının tahsil durumlarına uygun şekilde ve ben demiyorum, ilim böyle emrediyor dercesine gerekli yolları göstermekle ve sosyalizmi açıkça önermekle komünizm propagandası yapmıştır.

Sanın ders teksirlerini ve konuşmalarını objektif-bilimsel olarak ele almadığı, bilim verilerinin ışığı altında ve tamamen tarafsız olarak eleştirip, tartışmadığı, yani ilmi sahada mesleki bir çalışma yapmadığı, aksine Marksistin tarihi mücadelesi görüşünü tek ilmi hakikatmiş gibi anlattığı tezahür etmektedir. Bu husus bilirkışı **Prof. Hamide Topçuoğlu'nun** mütalaasından istihraç edildiği gibi **Prof. Orhan TÜRKDOĞAN'ın** (Tek yönlü perspektif gibi ilmi gerçekleri, tarafsızca yansıtmıyor ve öğretim üyeliğinin objektif olma vasfını yitirmiş olduğu görülüyordu.)

Prof. Dr. Şaban KARATAŞ'ın (adı geçen asistan derslerinde Marksist propaganda ve telkinde bulunmuştur. Tek taraflı dünya görüşüne sahip olduğundan ilmi düşünce ve metodlarla çalışmaya niyetli değildir)

Asistan İbrahim Kozak'ın (Gerek duyarak ilgilendiği Alıkan Aşireti konusundaki araştırmanın, tüm Doğu Anadolu bölgesi yurttaşlarına teşmili bilimsel esaslara uygun düşmez) şeklindeki beyanları ile de teyid olmaktadır.

Ayrıca; sanığın Atatürk Üniversitesi Rektörlüğüne gönderdiği ihbarnamede "... Devrimcilerin temel dayanağı sermaye çevreleri değil, toplumun objektif gelişiminin bilimsel analizidir. Bu analiz doğru yapıldıkça ve başkaları tarafından çürütülmediği sürece devrimcilere karşı yapılan her türlü baskı, devrimci gelişimin yoğunluk kazanmasını sağlamaktan başka bir işe yaramayacaktır." (D. 2, Sh. 209) demek suretiyle kendisinin devrimci olduğunu belirtmesi, 12 Mart muhtırasına takaddün eden günlerdeki devrimcilerin istem ve eylemleri, **Prof. Şaban Karataş**'ın;

"Sanıkla hoca-öğrenci ilişkisi bulunmayan... **Mehmet Nakipoğlu... Nazif Kaleli** ve takip neticesi vurulan **Kadir Manga**'nın sanığın üniversitedeki odasının müdavimleri olduklarını biliyoruz." (D. T., Sh. 58)

Asistan Celal Tarakçı'nın;

"İsmail Beşikçi'nin odası aşırı sol militanların kargâhı haline gelmişti." (D. 2, Sh. 252/23),

Öğrenci Mahmut Aktaş'ın;

"... aşırı solcu bilinip biri tutuklanan ve diğeri öldürülen **Naci Gürşin... Kadir Manga** ile devamlı temasları vardı. Gizli toplantılar yaparlardı, öğrencilerde bunları aynen uygulardı." (D.T., Sh. 235/2),

Asistan İbrahim Kozak'ın;

"Elfetih'te kurs gördüğü anlaşılan **Kadir Manga** ve **Tuncer Sümer** ile yakın ilişkileri vardı. Odasına pevasızca girdiklerine ve teklifsizce oturduklarına şahit olmuşumdur." (D. T., Sh. 65),

Öğrenci Mustafa Aydın'ın;

"Sanığı kantinde, Üniversite koridorlarında ve odasında DEV-GENÇ militanları ile birlikte görmüşümdür." (D. 2, Sh. 252/17),

Demeleri;

Doç. Dr. Cevat Geray'a yazdığı mektuptaki "Kendisini yakarak düzeni protesto eden arkadaşımızın adı vatan hainine çıktı... Amaçları bizleri kendi safımızdaki öğrencilere

vurdurmaktı... Diyarbakır'da tutuklu olan arkadaşlarımızın kefaletle tahliyeleri söz konusu... ikisi benim arkadaşımdır" (D. 1, Sh. 75),

Nuri Özakın tarafından sanığa gönderilen mektuptaki "... teorinin eylemsiz olamayacağını bilerek geleceğiz Doğu'ya ... Bize tavsiyelerini bekliyoruz... Türkiye'de sosyalizmin kurulması için çalışmış kişileriz. Doğu'daki görevimiz, ora emekçilerini milli demokratik devrim aşaması için bilinçlendirilip örgütlemektir." (S. 1 Sh. 77)

Tuncer Sümer'den sanığa gelen mektuptaki, "... Ben sizi arayınca kadar, siz beni hiç bir yerde aramayın. **Kadir** ve **Ahmet** de aramasın... fazla açıklama yapamam." (D. 1. Sh. 78)

Mehmet Duran tarafından sanığa yollanan mektuptaki;

"Devrimci ölür, devrimler ölmez, **Che Guevera**'nın dediği gibi ölüm nereden ve nasıl gelirse gelsin, savaş sloganlarımız kulaktan kulağa yayılacaksa ve silahlarımız elden ele geçecekse ve başkaları mitralyöz sesleriyle ve de savaş ve zafer naraları ile cenazelerimize ağıt yakılacaksa ölüm hoş geldi, safa geldi. Yaşasın büyük Marksizm-Leninizm... **Mao Zedung** fikirleri. Gececeğiz bu dar boğazdan ama mutlak zafer devrimcilerin olacak. Savaşacağız biz devrimciler bir vücut gibi bütün gücümüzle ikinci kurtuluş-savaşını-verinceye dek, atacağız tanzimat kafalıları başımızdan, yıkacağız kokmuş bu köhne idareyi, kuracağız tüm ulusun mutlu olacağı gerçek halk yönetimini ve işte o zamanki tüm milletlerin, neşe ve mutluluğundan derlediğim bir demet devrimci sevgi ve selamlarımı gönderiyorum." (D. 1, Sh: 79) Ve yine **Nazif Kallı**'den sanığa gelen 15 Ocak 1970 tarihli mektuptaki "... İşimiz halk hareketidir... Ve böylece sosyalist bir militan kadro yetiştirebilmek için bu kişileri saptadıktan sonra işi sabır ve metanetle yürütmeli... İşimiz çok dikkat ve titizlik gerektirecek... örgütlü çalışmayı da halk militanı yetiştirerek sağlamak gerektiği kanısındayım..." (D. I, Sh. 81) sözleri dikkate alındığında sanığın devrimcilerle aynı paralelde olduğu ve dolayısıyla ders teksirlerinin ve konuşmalarının ilmi bir nitelik taşımadığı, Marksist-Leninist görüşler doğrultusunda bilinçli devrimciler yetiştirmek amacıyla komünizm propagandası yaptığı kanaati doğrulanmaktadır.

Özellikle **Mehmet Dursun**'un sanığa yazdığı mektup münderecatı ile **Lenin**'in (Milli demokratik devrim) veya (Evrim) aşamasında devrimci çalışma için önerdiği "propaganda ve bilinçlendirme, bilinçlendirme ve propaganda" ilkeleri bir arada değerlendirildiğinde sanığın faaliyetlerinin "propaganda olduğu" daha da açıklığa kavuşmaktadır.

Sanık dahi **Kadir Manga**'nın arkadaşı bulunduğunu ve devrimci bir öğrenci olduğunu kabul etmektedir. (D. 5, Sh. 22/23),

SUÇUN MANEVİ UNSURU:

Buradaki suçun manevi unsuru "özel kasıt"tır. Failin propagandayı bilerek ve isteyerek yapmış olması gereklidir. Yani muhataplarını T.C.K.nun 142nci maddesinin linci fıkrasında gösterilen fikre kaydırmak, inandırmak ve saptırmak kastıyla hareket etmelidir.

1928 yılında Moskova'da yapılan komünist toplantısında gözönünde tutulması kararlaştırılan esaslar arasında;

(Burjuva rejimini yıkmak için Marksist ve materyalist felsefeden gayri bütün düşünce şekilleri ortadan kaldırılmalıdır) hususunun bulunması muvacehesinde sanığın yukarıda açıklanan faaliyetleri dikkate alındığında sanığın mezkur ideolojiyi muhataplarına da kabul ettirmek amaç ve niyetiyle hareket ettiği ve etkileme ve taraftar toplamak maksadının hakim olduğu tezahür etmektedir.

Bu nedenlerle gerekçeli hükümde yapılan değerlendirme sonunda T.C.K.nun 142/linci maddesinde yazılı suçun maddi ve manevi unsurlarının mevcut olduğunun kanuna aykırı bir cihet, hata ve zaaf müşahede edilmemesidir.

MİLLİ DUYGULARI YOK ETMEK VEYA ZAYIFLATMAK İÇİN PROPAGANDA YAPMAK İDDİASI

II

-T.C.K.nun 142/3üncü Maddesinin İhlali- Türk Ceza Kanununun 142nci Maddesinin 3üncü Fıkrasında;

1. Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan propaganda yapmak,

2. Milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak için propaganda yapmak,

Mueyyideye bağlanmıştır.

Bu suretle birinci bölümde ırkçılık niteliğindeki yıkıcı faaliyetler gösterilmiş, ikinci bölümde ise milliyetçiliğin korunması istenmiştir.

Her iki suç da anayasanın koyduğu temel nizamla ve devletin bütünlüğüne karşı işlenen kasdi suçlardır.

Milli duyguları zayıflatmak veya yok etmeye matuf hareketlerin gayesi Türk vatanını parçalamak ve devleti yıkmak için bünyeyi zayıflatmak ve böyle bir ortam yaratmaktır.

SUÇUN MADDİ UNSURU:

Suçun maddi unsurunu teşkil eden faaliyetin muayyen bir duyguyu hedef tutması icap edecektir. Milli duygudan ne anlaşılması lazım geldiği T.C.K.nun tadil gerekçesinde gösterilmiştir.

Bu gerekçeye göre Milli Duygu: .

Vatanseverlik mefhumuna dahil sayılacak bütün fikri ve hissi unsurların topluluğu, başka bir deyişle vatanseverliği teşkil eden sevgi ve düşüncelerin muhassalasıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının başlangıç kısmında "Bütün fertleri ile kaderde, kıvançta ve tasada ortak olmak, bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında toplanmak, milletimizi milli birlik ruhu içinde yüceltmeyi amaç bilmek" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu itibarla Türkiye'nin toprak, etnik ve siyasi bütünlüğüne bağlılık, dünya milletleri camiası içinde memleketimize

ait haklar mevzuundaki şuur, vatana karşı BİR TAKIM VE-
CİBELERİN BULUNDUĞUNA SAMİMİ İNANIŞ milli duyguyu
ifade eder.

Kamu hukuku mevzuunu teşkil eden ve yirminci yüzyıl-
da insan topluluğuna ait en büyük bir içtimai teşekkül dev-
lettir. Devletin yapıcı unsuru ise millettir.

Bütün dünya milletlerinin müşterek görüşlerini teşkil
eden mevzuatlarında, devletin ebedi olması icap ettiği fikri,
bir temel prensip, bir temel görüş olarak kabul edilmiştir.

Türk devletinin de yapıcı unsuru Türk Milletidir. Türk
devletinin korunması için Türk milliyetçiliğinin himayesi
şarttır. İşte kanun koyucu, devletin unsuru olan "Millet"
mefhumunu, aynı zamanda muayyen bir duyguyu da ifade
eder manasında kabul etmiş ve "Milliyetçilik" fikriyatını hi-
maye etmek istemiştir.

Kanunun korumak istediği "Türk Milliyetçiliği" kafatası-
na, renge, dile ve yaşanılan bölgeye göre organik ve biyolojik
bir ırkçılık olmayıp, her türlü ferdi ve partici ifratlardan
uzak, megalomanlığa ve şövenliğe gitmeyen fakat devletin
çalışabilmesi ve müşterek hayatı idame edebilmesi için va-
tandaşlardan beklediği itimat unsurunu ifade eden bir his-
tir. Yani psikolojik ırkçılıktır.

Nitekim, Anayasa'nın 54üncü maddesinde (Türk devleti-
ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür), 3üncü
maddesinde (Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez
bir bütündür), 4üncü maddesinde (Egemenlik kayıtsız şart-
sız Türk milletindedir... Egemenliğin kullanılması, hiçbir su-
retle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz) 12nci
maddesinde (Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşüncesi, fel-
sefi inanç din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun
önünde eşittir) hükümleri getirilmiştir. Kanun koyucunun
hımaye etmek istediği milli duygu bunlardır.

Devletin varlığına kast eden, onun ebediliğini yok etme-
ye münzar olan bir fiilin suç addedilerek müeyyideye bağ-
lanmasında anayasaya ve ceza tekniğine aykırı bir cihet yok-
tur.

Kurtuluş savaşı sonunda milli bütünlüğümüzü bütün
dünyaya kabul ettiren Lozan Antlaşmasında bir kısım gayri
müslimlere azınlık hakları tanınmış olmasına mukabil,

menşeleri ne olursa olsun diğer gruplar asli unsur kabul edilmişlerdir.

Halen bütün Türk vatandaşlarının her türlü hak ve hürriyetleri demokratik düzen ve modern anayasamızın teminatı altında olup, Türk, Kürt, Çerkez, Pomak vs. herhangi bir ayrım yapılmamıştır.

Bu nedenlerle her Türk vatandaşı kanun önünde eşittir. Kamu hizmetlerinden yararlanmada, bu hizmetlere alınmada, seçme ve seçilmede eşitliği sağlanmıştır.

Bütün bu grupların Türk milliyetçiliği şuuru ile bir birlerine bağlı olması, tarihi, sosyolojik amillerle bir araya gelmiş, kaynaşmış etnik, ruhi, müştak, mürekkep ve mütecanis bir toplum teşkil etmesi lazım gelmektedir.

Aksi hareket ve davranışlar ve bu davranışların önerilmesi müeyyideye bağlanmıştır.

Bugün için Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bir kısım bölgelerinin, Batı Anadolu'nun bazı yerlerine nispetle geri kaldığı ve bu bölgeler arasında bir dengesizlik olduğu kabul edilebilir.

Ancak; Bunun nedenlerini etnik sebeplerde değil, tarihi, coğrafi ve ekonomik sebeplerde aramak icap eder.

Kaldı ki; bu halin Türkiye'ye mahsup bulunmadığı, bir çok memleketlerde ve meselâ İtalya'nın kuzeyi ile güney bölgesi arasında da mevcut olduğu ve bölgesel ve ekonomik bazı tedbirler alınmak suretiyle giderilmesine çalışıldığı bilinen bir keyfiyettir.

Ancak; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun geri kalmışlığının etnik sebepten ileri geldiği, bir Kürt sorununun var olduğu, Doğulu vatandaşlara yabancı gözü ile bakıldığı, zulüm ve işkence edildiği, kanunların tam ve doğru uygulanmadığı iddiaları, bunlardan fayda umanların kasten yaratmak istedikleri gerçek dışı davranışlardır.

Kürtlerin anayurdu ve Kürt deyiminin gerçek anlamı hakkında tam bir görüş birliği olmamakla beraber gerekçeli hükümde de açıklandığı gibi adı geçen topluluk Orta Asya'dan, Ön Asyaya göç etmiş bir Türk boyudur.

Lord Curzon bir eserinde ve **Şükrü Mehmet'in** **Question Kurde** adlı kitabında Kürtlerin Turani olduğunu yazmış-

tır. Kur. Binbaşı **Burhan Özkök (Devrim İsyancıları)** adlı kitabında (**Dr. Friç, Dr. Deyç** ve **Hard** gibi ilim adamlarının da tetkik ve itirafları ile teyit olunduğu gibi Kürtlerin Türk kökenine menup olduklarının tarihi bir hakikat olduğunu) kaydetmiştir. Öğretmen **M. Şerif FIRAT (Doğu illeri ve Varto Tarihi)** isimli kitabında Kürtlerin Türk olduğunu açıklamış ve nedenlerini detayları ile izah etmiştir. Bu bakımdan Türkçe ve Farsça'nın karışımından meydana gelen ve bu sebeple Türk dili ile lehçe farkı bulunan ve Kürtçe isimlendirilen bir lisanın konuşulması, onu konuşanların Kürt olduğunu gösteremez. Nitekim **Dr. Friç**, Petersburg Akademisi tarafından neşredilen lügattan derlediği 8307 Kürtçe kelimeden 3080'inin Türk ve 2640'nın Fars dil şubelerine ait olduğunu belirtmiştir.

Tanık Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde **Dr. Asistan Hüseyin Ayan** da bu hususları teyid eder görüşlerini sanığa anlatmaya çalıştığını fakat kabul ettiremediğini söylemiştir. (D. 2, Sh. 252/20) Bütün bunlara rağmen ve bölüm başkanı **Doçent Dr. Orhan TÜRKDOĞAN** tarafından **Hans Freyer**'in **Sosyolojiye Giriş** kitabını takip etmesi söylendiği halde sanık **İsmail BEŞİKÇİ**'nin sosyoloji dersi verirken, sosyolojinin temel bilgilerini anlatmadan ve hiç bir metne bağlanmadan Doğu Anadolu'nun sosyal yapısını ve göçebe aşiretleri izah ederken ders konusu dışına çıkıp; "Doğu Anadolu'da etnik bir grubun bulunduğunu, bunların Türk olmadığını, Kürt olarak tanındığını Türklerden ayrı bir ırk olduğunu, milli gelirden gereği gibi istifade edemediklerini, iktisadi yönden bağımsız olmaları ve azınlık haklarının tanınması lazım geldiğini, bunların bugün olmaz ise yarın kendilerini hissettireceğini söylemek ve Doğu'da bir Kürt halkı bulunduğunu, ayrı bir Kürt devleti kurmaları gerektiğini Doğulu öğrenciler aracılığı ile yaymak suretiyle Türk-Kürt ayrımı yaparak yukarıda niteliği açıklanan milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için faaliyet gösterdiği, Erzurum'da Kürtçü talebeleri teşkilatlandırmak için büyük gayret gösteren asistan İyonna Kıçuradi ile beraber önce toplantılar yaparak öğrencileri Kürtçülük konusunda eğittiği;

Prof. Ahmet KURT'un;

"... tahkikat komisyonunun başkanı idim. Dr. Beşikçi ile sıkı işbirliği yapan bir grup öğrencinin Kürtçülüğü tasvip ettikleri ve Beşikçi tarafından eğitildiği kanaatına varmıştım." (D. 2, Sh. 234/2)

Prof. Şaban KARATAŞ'ın,

"... Ders verme sırasında, ders konuları dışına çıkarak... bölücülük niteliğindeki fikirleri öğrencilerine telkin ettiği öğretim görevlileri ve öğrenciler tarafından bildirildi... Doçent Dr. Orhan Türkdoğan da aynı konularda bilgi verdi... yazılı olarak soruşturma talebinde bulundu... Ceza Hukuku Doçenti Turan Tufan YÜCE ile Prof. Selahattin OLCAY soruşturma ile görevlendirildi... sanığın üzerinde araştırma yaptığı Alikan Aşireti, Doğu Anadolu'nun yaşantısı, sosyal sorunları aksettirecek nitelikte ilmi bir örnek değildir. Buna göre bu eserden çıkarılacak sonuçlar Doğu Anadolu'nun sosyal yapısına teşmil edilmez. Alikan Aşireti ile ilgili araştırmasını ve Doğu Mitingleri ile ilgili teksirlerini bana getirip vermişti. Bu ikinci eseri öğrencilerine de tavsiye ettiğini idari soruşturma neticesinde anladım." (D. T., Sh. 59)

Prof. Orhan TÜRKDOĞAN'ın;

"öğrencilerin mütemadi, seri olarak yaptıkları şikayetlerden sanığın sosyoloji dersinde Kürtçülük propagandası yaptığı... bana intikal etmişti. Kendisini çağırıp niçin... Kürtçülük propagandası yaptığını sordum, cevaben Doğu Anadolu'da etnik bir grup olduğunu, Türk olmadıklarını, Kürtlerin ayrı bir halk olduğunu... ayrı bir kültür ve ayrı bir lisana sahip buldukları... memleket gerçeklerini görmediğini beyan etti... Doğu'da bir Kürt halkı vardır. Bugün olmazsa yarın, yarın olmazsa beş sene sonra kendisini belli edecektir dedi. Sanık bölücülük faaliyetlerini bizzat üzerine alan kişidir, derslerde Kürtçülük propagandası yaptığına kanaat getirerek keyfiyeti dekanlığa bildirdim." (D. 2, Sh. 235/2, D. T., Sh. 48),

Doçent Doktor Orhan TÜRKDOĞAN'ın, 26 Ocak 1968 tarihli,

"Sosyoloji Asistanı **Dr. İsmail BEŞİKÇİ** öğretim ve akademik faaliyetlerinde öğrenci ve öğretim mensupları arasında bölgecilik faaliyeti yapmaktadır... gerekli soruşturmanın yapılmasını rica ederim" şeklindeki yazı. (D. 2, Sh. 180)

Bu yazı ekini teşkil eden ve sanığın faaliyetlerini... bölgecilik olarak etraflı bir şekilde izah ile... doktora tezini, **Doğu Mitinglerinin Analizi** adlı derlemesinden bir çok kısımları hem ders notu ve hem de teksirlere ek yapmak suretiyle anlattığı, **Doktor Fahrettin Kırzioğlu**'nun... verdiği konferansta Kürtlerin Türk olduğu ve bir kaynaktan geldikleri tezi karşısında "Kürtler neden farklı dil ve kültür ortamı içindedir" diyerek... Kürt-Türk ıkdliğini ısrarla ileri sürdüğüne dair raporu (D. 2, Sh. 181) ve 15.2.1968 tarihli ikinci yazısı (D.2. Sh. 178)

Sanık hakkındaki ihbar ve şikayeti tahkike memur edilen **Prof. Selahattin OLCAY** ile **Doçent Dr. Turan Tufan Yüce**'nin;

"Sosyolojiye Giriş derslerinde öğrencilere bu ilmin elemanter ve umumi bilgilerini vermek daha uygun olacağı halde... bilhassa Kürt Aşiretleri'nin toplumsal yapıları üzerinde özel olarak durmayı ve derste yalnız bunları okutmayı, böyle bir giriş dersi ile nasıl bağdaştırdınız" şeklindeki sualler ile (D. 2. Sh. 183),

21.9.1968 tarihli rapordaki;

"Jeopolitik bakımdan nazik sayılan bir bölge üniversitesinde göçebe aşiretleri araştırırken 'Kürt' denilen vatandaş toplulukları üzerinde de durulması ilk bakışta ihtiyatsızca ve belki tehlikeli bir teşebbüs olarak görülebilir... bu böyle olmakla beraber komisyonumuzun **Dr. Beşikçi**'nin ilmi, tarafsız ve objektif prensiplere tam uygun bir öğretim yapmadığı, derslerine konu ile doğrudan doğruya ilgili ve gerekli olmayan aktüel, siyasi unsurları karıştırdığı..." şeklindeki raporu (D. 2, Sh. 18)

Raporu düzenleyen **Prof. Selahattin OLCAY**'ın;

"**Doçent Dr. Orhan Türkdoğan** sanığın bölücülük faaliyetlerinde bulunduğunu dekanlığa dilekçe ile şikayette bulundu... ben ve o zaman doçent olan cezacı **T. Tufan Yüce** şikayetleri değerlendirmemiz için. muhakak olarak görevlendirildik... Bu husustaki kanaatlerimizi bir rapor ile dekanlığa verdik... kanaatimce yapmış olduğumuz tahkikat son anketi hazırlayıp, vatandaşlara sunmasıyla esas gayesinin bölücülük olduğuna dair tam bir vicdanı kanaat tahassül etmiştir... Aksi halde böyle bir anket hazırlamazdı." (D. 2, Sh. 234/6)

Hukuk Öğretim Üyesi Prof. T. Tufan Yüce'nin;

"Sanık **Beşikçi** Doktor olduktan sonra Kürtçülük üzerinde faaliyetini devam ettirdi. Fakat bu sefer çalışması ilim planında kalan bir çalışma olmaktan çıktı. Kürt meselesini siyasi bir mesele yapmaya başladı. Öğrencilerin ve bazı öğretim üyelerinin şikayetini mucip oldu. Bunun üzerine... **Prof. Selahattin Olcay** ile beni... Suç teşkil edip etmedikleri bakımından incelemekle görevlendirdiler... Beşikçi bu notlarında Sosyolojinin umumi elemanter konularını bir yana bırakıp Doğu Anadolu'daki Kürt Aşiretleri'nin yaşayışını öğretiyor ve... Demokratik haklardan yoksun bırakıldıklarını, yoksul duruma düşürüldüklerini anlatıyordu... Bundan sonra Kürtleri, tahrik edici, Türkiye'yi açıkça bölmeye kalkışan, teviline imkan olmayan ve açıkça suç teşkil eden yazılarını gördüm" yolundaki beyanları; (D. 2, Sh. 234/2),

Prof. Doktor Mithat Torunoğlu'nun;

"... Ayrıca Kürtçülük konusunda öğrencilere telkinde bulunduğunu üniversite camiasında duydum" (D. T., Sh. 52)

Asistan İbrahim Erol Kozak'ın;

"... Zihniyet bakımından Kürtçülüğü savunurdu... Ankara'da olduğumuz sırada birçok gizli toplantıla-

ra gitti... Kürt talebeleri devamlı surette eğitir, onlarla sık sık temaslar kurardı... Bir Kürt ırkının var olduğunu iddia etmiştir yazılarında ırk esasından hareket eden görüşlere yer vermemiştir... talebe bölücü görüşü okumakla sınıf geçme arasında bir tercihe zorlamıştır." (D. 2, Sh. 233/c, D. T., Sh. 63)

Asistan Alaattin Başer'in;

"İsmail Beşikçi'yi Kürtçü... olarak tanıyorum. İsmail Beşikçi o sırada üniversitemizde bulunan ve Erzurum'da işçi partisini kurmak ve Kürtçü talebeleri teşkilandırmak için büyük gayret sarfeden ve Türk düşmanı olarak bilinen İyonna Kuçuradi ile çok sıkı teşriki mesai ediyordu. Kendisinin Kürtçülüğü öven bir çok makaleleri de vardır." (D. 2, Sh. 236/17, 256/7),

Asistan Celal Tarakçı'nın;

"İsmail Beşikçi Kürtçülük yolundaki fikirlerini Doğu'lu talebeler vasıtasıyla etrafa yaymış ve uygulamak istemiştir. Doğu'da müstakil bir Kürt halkından ve bu Kürt halkının ayrı bir Kürt devleti kurmasından bahsetmiştir. Özellikle üniversiteye gelen Doğulu vatandaşların çocukları ile temas kurmuştur." (D. 2, Sh. 252/12),

Okutman Yavuz'un;

"Ben sanığın öğrencisiyim 1967-1968 ders yılında bana sosyoloji dersi vermişti... Mütemediyen Doğu Anadolu'da Kürt toplumunun bulunduğunu Kürt ırkı ile Türk ırkının ayrı ırklar olduğunu söylerdi... Kürtçülük konusunda ayrı bir ırk olarak Kürtleri kabul ederdi. Hatta bu hususta bir kitabı da vardı." (D. 2, Sh. 234/6)

Öğretim görevlisi Mehmet İshakoğlu'nun;

"İsmail Beşikçi gerek yazdığı kitap ve yazılarla ve gerekse çeşitli tarihlerde, çeşitli yerlerde yaptığı konuşmalarla tamamen bölücü bir fikre sahip olduğunu ve hatta Türkiye'de ayrı bir Kürt devletinin kurulmasını arzu ettiğini göstermiştir." (D. 2. Sh. 236/9)

Öğrenci Yılma DURAK'ın;

"Sanık sosyoloji derslerinde Doğu Anadolu'nun toplumsal konusunu bize anlatırken burada yaşayan toplulukların ayrı bir ırk olduğunu ve bunların Kürt olarak tanındığını, Kürtlerin ırk olarak Türklerden ayrı olduğunu, bu bakımdan Kürtlerin iktisadi yönden bağımsız olmalarını, milli gelirden gereği gibi istifade edemediklerini, bunlara azınlık haklarının tanınmasını iddia ederdi... ders verirken mütemadiyen ders konusu dışına çıkardı... Doğu Anadolu'da bir bölünme olsun diye faaliyet göstermiştir." (D. 2, Sh. 234/8, 194)

Öğrenci Mahmut AKTAŞ'ın;

"Kürt olarak bilinen ve Kürtçülüğü savunan öğrencilerle devamlı olarak irtibat halinde bulunan bir kişidir." (D. 2, Sh. 233/a, 233/2)

Öğrenci Mustafa GÖKTAŞ'ın;

"Atatürk Üniversitesinde Kürtçülüğü ilk yayan... İsmail BEŞİKÇİ'dir. Kürtçü tanınan öğrencilerin mihmandarı durumuna geçmiştir. Kürtçülükten maksadım kendilerine bir nevi azınlık haklarının verilmesi, yani radyolardan kendi dilleri ile hitabedilmesi... Milli gelirden eşit bir şekilde istifade ettirilmesi..." gibi iddialardır. Sanığın bu fikirleri benimseyen kitapları da çıkmıştır. (D. 2, Sh. 233/a, 234/7)

Şeklindeki şahadetleri, diğer tanık beyanları, (D. 2, Sh. 235/3, 253/14), 252/20)

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nün "İsmail BEŞİKÇİ'nin derslerini vesile ve vasıta ederek... asılları Turani ve Türk olmakla beraber, son yılların siyasi ve maksatlı modası ile (kendilerine Kürt) diyen öğrenciler ile özel görüşme ve toplantılar yaptığına... İlmi objektif etüt ve çalışmalar yapmadığına..." dair yazısı (D. 2, Sh. 109)

Sıkıyönetim makamlarına yapılan ihbar, şikayet ve yazılar ve bunlara verilen cevaplar (D. 1, Sh. 30, 65, 9-1 Sh. 220, 212, 233, D. 3-Sh. 100)

Sanığın, Kürtçülüğü, sosyalizm amaçlarına alet etme vs.

bu yolda bölücülük faaliyetlerinde bulunan suçlarını tespit edildiğine dair **Prof. Dr. Ahmet KURT, Prof. Dr. Mithat Torunoğlu, Doç. Dr. Cevdet GÖKALP, Öğretim görevlisi Mehmet İsakoğlu** imzalı 28.4.1970 tarihli (tahkikat komisyonu) raporu (D. 1, Sh. 3),

Sanığın bazı kişilere ve öğrencilere dağıttığı (öğrencilerinin okumasını doğal kabul ettiği (D. 5, Sh. 22/5) gerekçeli hüküne bazı pasajları alınan **"Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme Geçiş Halindeki Toplumlar"** Ocak 1968-Erzurum ve **(Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde DOĞU MİTINGLERİNİN ANALİZİ)** Eylül 1967-Kasım 1967 ayındaki teksir münderecatları ile sübuta ermiş bulunmaktadır.

Ayrıca; sanığın 20 Haziran 1972 tarihli dilekçesinde (... Üniversiteler çalışma, yani bilimsel araştırma, gerçeği baskıdan uzak olarak arama faaliyetleri ile eş anlamlıdır. Bütün bunların ötesinde bilimsel çalışmaların ve bilimsel önerilerin kaderi siyasi iktidarın ve toplumun onu kavrayış biçimine de bağlı değildir şeklindeki açıklamasını müteakip (bütün bu verilerin ışığı altında; Türkiye'de Kürt halkının yaşadığını söylemek, Kürt dilinin Türk dilinden ayrı bir dil, Kürt kültürünün, Türk kültüründen ayrı bir kültür olduğunu söylemekle,

Doğu Anadolu'daki feodalizmin siyasi kurumu olan aşiret organlarının yıkılarak... ulusun ortaya çıktığını söylemek,

... Herhangi bir devleti bünyesinde birbirlerinin dil ve kültürlerine, hak ve menfaatlerine saygı duyan, birbirleriyle eşit, birden fazla "ulusun" yaşayabileceğini söylemek,

... Bu açıdan Kürt dilinin ve Kürt kültürünün de gelişme, geliştirilme haklarını söylemek bilimsel bir faaliyet sayılır mı? sayılmaz mı? dedikten sonra, bu konular hakkında bilirkişi tetkikatı yaptırılmasını istemesi (D. 5, Sh. 23) sanığın üniversite içinde bu doğrultuda faaliyet gösterdiğini teyid etmekte ve özellikle temyiz layihalarının 334 ve müteakip sahifelerinde ileri sürdüğü düşünceler hiçbir tereddüt bırakmamaktadır.

Propagandanın ne olduğu ise 1inci bölümde etraflı bir surette açıklanmıştır. Bu izahat müvacehesinde,

Sanığın ders teksirlerini ve yukarıda ismi yazılı teksir metinlerini, iddia vechile umumi, objektif, şahsî (sübjektif) görüşler dışında, tarafsız ve birbirlerine uygun neticelerinin ışığı altında yapılmış bilimsel bir inceleme olup olmadığı ve ya kötü maksadını bu yoldan gizlemeye çalışıp, çalışmadığı ise ancak sanığın şahsiyetine, propaganda konusuna ve sebeplerine bakılarak anlaşılacaktır.

Bu hususları tespit ederken suçun işlenmesinden önceki zaman ile, suçun işlenmesinden sonraki zaman yönünden bazı hallerde fark yoktur.

Başka bir deyişle işlenen bir fiilin propaganda niteliği taşıyıp taşımadığı, suçun işlenmesinden sonraki safhadaki sanığın tutum ve davranışları ile de tespit edilebilir.

Bu nedenle sanığın müteakip faaliyetleri büyük bir önem taşımaktadır.

Sanık Doktora tezinde "her ne kadar Türk, Kürt, Alevi-Sünni gibi gruplaşmaları KABUL ETMİYORSAK DA..." demesine rağmen (D. 6, Sh. IV), bu tezini 1969 yılında "**Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar (Göçebe Alikan Aşireti)**" adı altında yayınladığı kitabında aynen "her ne kadar henüz Türk-Kürt Alevi-Sünni gibi gruplaşmalar KABUL EDİLMİYORSA DA" demek suretiyle değişik bir ifade kullanmış ve bu surette Türk-Kürt gruplarının ayrı ayrı var olduğunu belirtmek istemiştir. (Kitap hakkında süresinde bir soruşturma yapılmadığı Ankara C. Savcılığı'nın 3.5.1971 tarihli yazısından anlaşılmaktadır. (D. 3, Sh. 111)

Sanığın (Doğu ve Güneydoğu Anadolu sınır kasabalarında sosyo-ekonomik yapının mukayeseli bir analizi) adında araştırma yapması rektörlüğün onayı ile kabul edilmiş (D. 1, Sh. 10; D. 3, Sh. 120) ve bu amaçla kendisine 494 lira yoluk verilip, Gaziantep, Mardin, Hakkâri, Van, Ağrı ve Kars valiliklerine yazılan yazılarla kendisine maddi ve manevi yardımı bulundurulması istenmiş olmasına rağmen (D. 1, Sh. 52, 58) sanık (açık müracatlar) şeklindeki metoddan (D. 1, Sh. 10-14) ayrılarak 30 sorulu yazılı anket şeklinde çalışmaya yürütmüş (D. 5. Sh. 19.) ve bu ankette;

- Siyasi sınır sözünden ne anlıyorsunuz?
- Jandarmadan hoşnut musunuz?

- Şeyh Said, Dersim, Zilan Deresi, Ağrı, Şemdinli, İsyanlarını hatırlıyor musunuz?

- Size göre Padişah, Şah, Barzani Koçero, Atatürk, Cemal GÜRSEL ne yapmışlardır?

- Size göre Arap, Acem, Kürt yaşaması mı yoksa Türk yaşaması mı daha rahattır? gibi sorular sormak suretiyle Türk- Kürt ayrımı ve Kürtlük davasına bürünen ayaklanmaların hatırlatılmasını yapmış **Profesör Dr. Selahattin OLCAY**'ın devlet şurasına gönderdiği cevap layihasında da açıkladığı gibi (D. 1, Sh. 30) milli bütünlük bilincini sarsan, telkin eden, teşvik ve tahriklerde bulunmuştur.

Robert Kolej Türk Folklor kültürü tarafından yayınlanan (Folkloru Doğru) aylık derginin Ocak 1970 tarihli 4. sayısında (Sizden-Bizden) sütunundaki yer alan 9 Aralık 1969 tarihli mektubunda (D. 1, Sh. 84) (... Şimdiye kadar daima gözden uzak tutulan bir yanlışa siz de düşmüşsünüz, izninizle bunu belirteyim... halbuki Anadolu'da geniş bir Kürt etnik grubunun olduğu şüphesizdir. Ve... Kürtlerin folkloru ile ilgili yayınları da olacaktır... Burada belki şöyle düşünüyorsunuz. Biz Türk derken Kürt'ü de kastediyoruz. Bu çok yanlış bir düşüncedir. Türk ayrındır, Kürt ayrı. Nasıl Kürt denildiği zaman Türk kastedilmiyorsa, Türk denildiği zaman da Kürt kastedilemez. Doğu Anadolu iktidarlar tarafından daima Türk görülmek istenmiş, Kürtler Türkleştirmeye çalışılmış fakat faşizme dönük bu politikalar Anadolu'nun bütünlüğünü sağlayamamıştır.

Ulusların ve halkların eşitliği ve kardeşliği hiçbir itirazı gerektirmeyecek kadar temel bir doğrudur... Demek suretiyle Türklerin ve Kürtlerin ayrı ulus, ayrı halklar olduğunu tereddüde yer bırakmayacak kadar açıklamıştır.

(Sanık hakkında bu yazısından dolayı basın kanununun 35inci maddesi gereğince takipsizlik kararı verilmiş, yazı münderecatı itibariyle 142/3üncü maddesindeki suç unsurlarını muhtevi görülerek İstanbul 4. Sulh Ceza Mahkemesinin 18.1.1971 gün ve 1971/4 sayılı Kararı ile derginin toplatılmasına ve 25.2.1971 gün ve 1971/31 sayılı kararı ile de toplanan dergilerin müsaderesine karar verilmiştir. (D. 1, Sh. 12-13-84; D. 2, Sh. 214-215-216-217)

Doğu Devrimci Kültür Ocağının Ankara Lokalinde

12.3.1970 tarihinde yaptığı konuşmada "uluslaşma, toplumların genel değişim süreci içinde kapitalizm ile ortaya çıkar... O halde merkezi otorite Doğu Anadolu feodalitesinin kapitalizme dönüşümünü engellemek zorundadır... Yani aşiretin ulusa dönüşü önlenmiştir... Ulus meselesinin ortaya çıkması kaçınılmaz bir şeydir. Çıkacak, fakat bu meseleyi mümkün olduğu kadar Doğu'lu ve Batılı emekçi halkların lehine, emperyalizmin aleyhine... zorundayım. Bunun da yolu... sosyalizm bir doğrultu oluyor... Bir Türk meselesi, bir ulusal mücadeledir.... Çünkü hem Türkiye'de, hem de diğer ülkelerde Kürtler vardır... Kuzey Irak'da... Devletleşme oluyor, aslında ulus olmuyor.... Aşiret yapıları hâlâ ayakta... Etnik mesele, sınıf meselesinden bağımsız ele alınamaz... devamlı etki tepki ilişkilerin içerisinde olmak gerekiyor" (D. 2, Sh. 201) demek suretiyle yine Türk-Kürt ayrımı yaptığı ve Kürt meselesinin ulusal bir mesele olduğunu anlatmak suretiyle toplantıda bulunanların kafalarına ve ruhlarına Kürt milliyetçiliğini ve Kürt şuurunu sokmak istediği anlaşılmıştır.

Esasen takdimcinin açış konuşmasından;

"... Asimiliye tabi tutulan bir ulus Doğu Anadolu Kürt toplumunun ilk namuslu bilim adamı tarafından varlığını ortaya konması, bizim için çok önemlidir... Kürt toplumunun, Kürt etnik yapının varlığını ortaya koymuştur." Sanığın faaliyetlerini amacına açıkça kavuşturmaktadır. Sanık tarafından Erzurum 3. Noterliği aracılığıyla Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne gönderilen ve rektörlüğün de 3.7.1970 tarihli yazısını hedef alan 13.10.1970 tarihli ihbarnamede;

"... Kürt kardeşlerimiz ırk itibariyle Turanidir... Asılları Turani ve Türk olmakla beraber, son yılların siyasi ve maksatlı olan modası ile kendilerine Kürt diyen... ifadeleri kullanmanın son derece yanlış ve ciddiyetten uzaktır. Bu fikirlere bugün kargalar bile gülüyor. Kürt halkı ile bir arada yaşamamanın yolu asimilasyon değildir. 'ulusların eşitliği ve kardeşliği' temel doğrusunu hiçbir zaman unutmamalıyım. Doğu Anadolu'da feodal yapılar yıkılıp, kapitalist üretim ilişkileri gelişirken ulus ve ulusçuluk akımının da meydana gelmesi, Kürt dili, Kürt kültürü, Kürt tarihi, Kürt folkloru araştırmaları değer kazanması kaçınılmazdır... Modern dev-

letin birkaç ulustan meydana geldiği gerçeğini hiçbir zaman unutmayınız. Kitabımda Türklerin Kürtleri hor görmediklerini yazdığım doğrudur... demek suretiyle (D. 2, Sh. 209) yine Türk-Kürt ayrımı yapmış, Türklerden ayrı Kürt halkının olduğunu, Doğu'da kapitalist üretim ilişkilerine geçişte Kürtlerin aşiret düzeninden çıkıp ulus olacaklarını Marksist görüşü ile iddia etmiş ve müşterek yaşama arzu ve inancı yerine ayrı ırk, ayrı millet ilkesinin savunuculuğunu yapmıştır. Sanık tarafından yazılan ve (E) yayınlarından Temmuz 1969 tarihinde Özbek Matbaası'nda bastırılan '**Doğu Anadolu'nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller**' isimli kitap hakkında yayınlandığı zaman yapılan incelemede suç unsuru görülmeyerek takipsizlik kararı verilmiş ise de, 1970 senesinin Aralık ayı içerisinde Ankara'da Sencer Matbaasında basılan '**DOĞU ANADOLU'NUN DÜZENİ, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller**' adlı kitabın ilaveli olarak neşrolunan 2. baskısının tetkikinde ilave edilen kısımlar itibariyle T.C.K.nun 142/3. maddesini ihlal niteliğinde olduğu tespit edilerek İstanbul Sulh Ceza Mahkemesi'nin 25.12.1971 tarihli kararı ile toplattırılması kararı alınmıştır. (D. 3, Sh. 112)

Adı geçen kitaptaki;

"Bazıları Doğu sorunu yoktur, Doğu-Batı birdir. Kürt yok, Türk vardır. Türk milliyetçiliği ayırıcı değil, bütünleyici bir milliyetçiliktir. Deyip gerçeği gizlemeye çalışmaktadırlar... Aşiret çıkarlarının söz konusu olduğu ekonomik ve siyasal yapıdan Kürt aşiretlerinin **Mustafa Kemal**'e evet demesi ile, İngiliz emperyalizmine evet demesi arasında hiçbir fark yoktur... **Mustafa Kemal**'in 1937'de Kürtlerin en yoğun olduğu Diyarbakır'da, Diyarbakır'ı tamamen Kürt olarak göstermeye çalışması doğal ölçüler içinde anlaşılması son derece güç bir olaydır... Devlet ve hükümet başkanı **Cemal GÜRSEL**'in nüfusu 4,5-5 milyon civarında olan kütleyi (Kürtler kastediliyor) 70-80 bin olarak nitelemesi şaşkırtıcıdır. Anayasaya Türk milliyetçiliğini koyup, bu milliyetçilik içinde Kürtleri de temsil etmek tutarsız, anlamsız ve şovenist bir tutumdur... Burada sözünü ettiğimiz milli demokratik devrim, Kürt halkına demokratik ve ulusal haklarını sağlayan bir devrimdir... 'Bu fakülteye komünistler ve köpekler

giremez' yazılı bir pankart asmışlardır. Buradaki köpekler sözcüğünde kastedilenler Kürtlerdir... Horlama, bir etnik grubun kendi dışındaki öteki etnik gruplar tarafından küçük görülmesi ve aşağılanması, giderek kendine güvenin sarsılmasıdır. Horlanma, bir halkın uluslaşma sürecine girmesi ile sona erer şeklindeki sözleriyle milletin asli unsurlarını teşkil eden, fertlerdeki gaye ve kader birliğini, müşterek yaşama arzu ve gücünü, milli duygunun birleştirici, psikolojik niteliğini zayıflattığı izahıta varestedir.

Bütün bu açıklamalardan maksat sanığın eylemlerinin bilimsel olmadığını ve fakat bilim ve bilim özgürlüğünü kendisine paravana yaparak milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için çalıştığını ortaya koymaktadır.

Mahkemede dinlenen tanıkların büyük bir çoğunluğu aynı üniversitede profesör, doçent ve öğretim görevlisi olduklarından, sanığın faaliyetleri ile ilgili beyanları TANIK-BİLİRKİŞİ niteliği taşımakta (**Prof. Dr. Faruk EREM Ceza Usul Hukuku**, Sh. 336) ve dolayısıyla sanığın milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak suretiyle bölücü faaliyette bulunduğu, bilirkişi tetkikatına lüzum bırakılmayacak derecede açıklığa kavuşmaktadır.

Keza muhtelif soruşturmalar vesilesiyle düzenlenen raporlar da aynı mahiyette bulunmaktadır.

Sanığın bu eylemler dizisindeki görüş ve açıklamaları, öncelikle "**Doğu Anadolu'nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller**" adlı kitabının (Doğu sorunu karşısında Türk emekçileri ve ilerici Türk aydınlarının tumumu ne olmalıdır) bölümündeki (Doğu Anadolu'daki halkı Türk görmekle Türkleştirmeye çalışmak her zaman başarısız kalmaya mahkûm bir davranıştır... O halde, Türkleşmede sınıfsal temeller üzerinde oturtulmaya çalışan DEVRİM STRATEJİSİ, (ULUSLARIN EŞİTLİĞİ VE KARDEŞLİĞİ) temel doğrultusunu çok iyi değerlendirmek zorundadır.

Üniversite, ancak (ulusların eşitliği ve kardeşliği) temel doğrultusundan ve bu doğrunun bilincinde hareket ederek ekonomik ve kültürel her türlü sömürüye karşı çıkıp, emekçi halk yığınları lehine SAVAŞA GİRDİĞİ ZAMAN varlığını ispat eder" şeklindeki önerileri ile ANT sosyalist teori ve eylem dergisindeki "Halklar meselesi' Türkiyelî devrimciler için ha-

yati bir meseledir... Rusya'da devrimin başansı özellikle 1917 ve onu izleyen yıllarda ve Rusya'daki diğer proleter devrimcilerin 'Milli mesele'deki gerçekçi tutumları sayesinde gerçekleşmiştir... Halklar meselesindeki devrimci tutumumuz, Türkiye'de emperyalistlerin ve ona bağlı unsurların alaşığı edilmesini son derece etkileyecektir. Kürt halkının varlığını kabul ettikten sonra Kürt halkının Türkiye çapındaki devrimci mücadeleye kazanılması, devrimden sonra yapılacaklar, ince ince tartışılacaktır" şeklindeki açıklamalar (D. 3, Sh. 244) ve sanık tarafından benimsenen Marksist-Leninist temel kurallarından birinde "ulusların kendi kaderini tayin hakkı dikkate alındığında" sanığın üniversite içinde faaliyetlerinin bilimsel bir nitelik taşımadığı, devrimci atılım için Türkten ayrı Kürt halkının bulunduğunu, ayrı bir ulus olduklarını ve dolayısıyla kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi gerektiğini önererek, bir milletin asli unsurunu teşkil eden fertlerini ayrı ırk, ayrı millet olarak milli hudutlar içinde bölmek, kader, gaye birliğini ve müşterek yaşama arzu ve gücünü kırmak suretiyle milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yaptığı ve eylemlerinde suçun manevi unsurunun olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Türkiye'de ihdasına çalışılan Kürtlük davasının tamamı ile beynelmînel komünizmin teşvik ve müzaharetine mashar olduğu, muhtelif tarihlerde toplanan Türk Talebe Kongrelerinde alınan kararlar ve nihayet Kürt talebe cemiyetlerinin İngiltere'de de şubelerinin bulunması göz önünde tutulursa, sanığın kitaplarının İngilizce'ye veya diğer yabancı dillere tercüme edilmesine teşebbüs edilmesinin, o kitapların bilimsel bir araştırma niteliği taşıması nedenine dayanmadığı da ortaya çıkmaktadır.

ANT DERGİSİNDEKİ MAKALE;

Sanığın ANT sosyalist teori ve eylem dergisinin Şubat 1971 tarihli sayısında yayınlanan (**Doğu Anadolu'da Geri Kalmışlığın Oluşumu**) başlıklı yazısında bu sorunu inceleyen, yine bilimsel hudutları aşarak gerekçeli hükme aktarılan pasajların ve özellikle (Kürt halkı uluslaşma süreci içine girdiği zaman... değer kazanacaktır. Bu arada çeşitli şubelere ağızlara ve diyalektlere ayrılan Kürt dili de... ulusal dile

doğru evrilecektir. D.D.K.O.lar da tesadüflerin sonucu kurulmuş değildir... Kürt olan kimse, Kürtlüğü ile övünmek şöyle dursun, (ben Kürdüm) bile diyememekte, çeşitli ceza tehditleri ile karşı karşıya bırakılmaktadır... Komisyon öğrenciye (Beşikçi, Kürt diye bir şeylerden bahsediyor, halbuki böyle bir şey yok ne dersin?) şeklinde bir soru sormuş öğrenci ise bu soruya sadece (ben Kürdüm) şeklinde cevap vermiştir... görüldüğü gibi her türlü baskı ve teröre rağmen BİLİNÇ GELİŞMEKTEDİR.. Doğu Anadolu'da devrimci mücadeleyi kazanabilmek için başka faktörleri aramak gerekir. Bu, ulusların eşitliği ve kardeşliği temel doğrultusunun fiili olarak gerçekleştirilmesi için mücadele etmektir. Doğu Anadolu'yu Türk görmek, Türkleştirmeye çalışmak başarısız kalmaya mahkûmdur. Halklar kendilerini sömüren, ezen sınıflara da emperyalist güçlere karşı kardeşçe ve dayanışma içinde etkin bir mücadele verebilirler. Bunun temel şartı (Halkların eşitliği) ilkesinin bütün şartlanmalardan kurtularak içtenlikle, tavizsiz kabul etmektir... Birbirlerinin varlığına, etnik özelliklerine saygılı olmadan... güven ortamı, yaratılamaz.... demek suretiyle milli hudutlar içinde yaşayan, eşit hakka ve eşit muameleye tabi olan, müşterek yaşama arzu ve inanç içinde tarihi ve sosyalist amillerle bir araya gelmiş, kaynaşmış, ruhi mütecanis bir toplum teşkil etmiş vatandaşlar arasında Türk-Kürt ayrımı yaparak "Türkiye'de Kürtlerin yaşadığını, bunları Türkleştirilmeyeceğini Kürtlere haklarının verilmeyip baskı yapıldığını, her türlü baskı ve teröre rağmen Kürtçülük bilincinin geliştiğini yazarak ve bu konularda önerilerde bulunarak milli duyguları yok etmek için propaganda yaptığı ve fiilinde bu suçun bütün maddi ve manevi unsurlarının tekavvün ettiği yazı münderecatı sanığının (Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığı değil, geri bırakılmışlığı söz konusudur. Bu geri bırakılma bilinçli olarak ve Doğu'daki Kürt halkını asimile etme zımnında merkezi otorite tarafından ihtiyaç olunmuştur.... Doğu Anadolu'da yaşayan halk Kürttür ve bu sosyolojik bir gerçektir...) şeklindeki sarıh ikrarı, **Ord. Prof. Dr. Recal Gallip OKANDAN**, **Ord. Prof. Dr. Sulhi DÖNMEZER**, ve **Asistan Suheyl DONAY**'ın katıldığı bilirkişi kurulunun 1.4.1971 tarihli raporu toplatma talebi ve kararı (D. 3. Sh. 163-165) ile hiç bir tereddüde yer bırakılmıyacak şekilde sübuta ermiş bulunmaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 5.10.1970 gün ve 4/527-325 sayılı ilamı ile As. Yargıtay 4. Dairesi'nin 26.10.1971 gün ve 1971/418-441 sayılı ilamı da bu kabul şeklini teyid etmektedir.

Sanığın, Mahkemede kabul edilen suçun ırkçılık olarak vasıflandırılan "anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazası ile kısmen veya tamamen kaldıramayı hedef tutan propagandadan ziyade milli duyguları yok etmek için propaganda yapmak olduğundan ırkçılık konusunda gerekçeli hükümde yer alan düşüncelere ilave edilecek bir husus görülmemektedir.

Bu nedenlerle sanığın ve sanık vekillerinin T.C.K.nun 142/1 ve 142/3. maddelerinde yazılı suçların maddi ve manevi unsurlarını tekavvün etmediğine değinen temyiz sebepleri varit ve kabule değer görülmemiştir.

UYGULAMAYA DEĞİNEREN TEMYİZ SEBEPLERİ

T.C.K.nun 79.ncu maddesi (işlendiği bir fiille kanunun muhtelif aksamını ihlal eden kimse; o aksamın en şedit cezası tasavvur eden maddeye göre cezalandırılır) hükmünü ihtiva etmektedir. Sanığın ise Atatürk Üniversitesi'nde 1967-1968 ders yılı içinde 3. sınıf öğrencilerine sosyoloji dersi vermeye başladığı 8.11.1967 tarihinden, ders vermekten alıkonduğu tarihe kadar muhtelif ders saatlerinde ayrı ayrı komünizm propagandası ve milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yaptığı anlaşıldığından ve bu iki konuda tekrar edilen eylemler, suçun tevail eden hareketleri olarak kabul edildiğinden mahal mahkemesince sanığın fiillerinin bir fiil olarak değil de iki ayrı fiil şeklinde kabul edilmesinde usul ve kanuna aykırı bir hal müşahade edilmemiştir.

T.C.K.nun 29. maddesinde "kanunun muayyen bir nispet dairesinde cezası arttırıp, eksiltmeyi emrettiği yerlerde mevcut olan teşdit veya tahfif edici sebepler nazara alınmaksızın, o fiil hakkında ne ceza tayin edilecek ise, tezyit ve tenkit keyfiyeti o ceza üzerinden icra olunur" hükmü yer almıştır.

Hakimin, (mevcut olan teşdit veya tahfif edici sebepler

nazara alınmaksızın o fiili hakkında ne ceza tayin edilecekse) o cezayı tayin etmesine, yani suçun cezası hakkında kanunun kabul ettiği hususi haller arasında bir ceza tayin etme ameliyesine (genel takdir hakkı) denmektedir.

T.C.K.nun bazı maddelerinde suçu önlemeye ve suçluyu islah etmeye yetecek ölçü ve nispetteki cezayı "sabit ceza" şeklinde bizzat tayin ettiği halde genellikle (mütevavid ceza) sistemini benimseyerek hakime aşağı ve yukarı hadleri arasında suçluya en uygun cezayı tayin ve hükümetmek yetkisini tanımış ve bu suretle (cezaların perdeleştirmesi)ni kabul etmiştir.

Bu ikisinin arasında, müşahhas hadlerde tatbik edilecek ceza miktarının tespitinde hakimin göz önünde tutacağı esaslar bazı kanunlarda gösterildiği halde (İtalya Ceza Kanunu gibi) T.C.K.nunda bir sarahat bulunmaktadır.

Bununla beraber hakim, fiilin mahiyetini, nev'ini, yaratılan tehlikenin ağırlığını, kastın kesafet derecesini, suç saiklerini, suçlunun mizacını, başka bir deyişle suçun objektif ağırlığı ile failin subjektif durumunu yani şahsiyetini göz önünde tutarak ve cezaya müessir olacağına inandığı diğer vakıaları da esas alarak takdir hakkını kullanacaktır.

Mahal mahkemesince de bu yolda hareket edildiği gerekçesi hükümde etraflı bir şekilde açıklanmış ve sanığın (sadece gerçeklerin ve ilmi sonuçların söz konusu edilip, tartışılacağı bir kurumda ÖĞRETİM GÖREVLİSİ SIFATINI taşıdığı sırada ve ayrıca propaganda niteliğinde görülen sözlerin muhataplarında ne derece yer ettiğini, yaptığı sınavlarda kontrol etmek suretiyle mezkür fiilleri işlemiş olması gibi suçun objektif ağırlığına ve suçlunun şahsiyetine taalluk eden hususları takdiri şiddet sebebi olarak kabul edilmiştir.

Bu nedenle takdiri artırmanın makul ve makbul gerekçeye dayandığı, ceza kurallarına uygun bulunduğu, suç ile ceza arasında adil bir nispetin temin ve tesisi gayesinin göz önünde tutulduğu anlaşıldığından, ceza tayin edilirken aşağı haddin uzaklaşmada kanuna aykırı bir cihet ve zaaf görülmemiştir.

Sanığın Atatürk Üniversitesi'nde sosyoloji dersi verdiği sırada, ders konusu dışına çıkarak sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek ve sosyal

bir sınıfı ortadan kaldırmak için propaganda yaptığı gibi 12 Mart 1970 tarihinde Ankara'da Doğu Devrimci Kültür Ocakları lokalinde de aynı mahiyette propaganda yaptığı sübuta erdiğinden ve zaman, yer ve muhatapları değişik bulunduğundan fiillerinin kanun hükmünün tek ihlali olarak kabulüne imkân görülmemiştir.

Milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yapmak suçu için de aynı hususlar varittir.

Bu nedenle mahal mahkemesince kanunun aynı hükmünün iki defa ihlal edildiğinin sabit görülmesinde ve suçun hususiyeti dikkate alınarak bunun bir suç işlemek kararının icrası cümlesinden olduğunun kabulüne bir hata ve kanuna aykırılık bulunmamıştır. Yargıtay İnci Dairesinin 18-11-1953 gün ve 2272-3070 sayılı ilamı da bu görüşü doğrulamaktadır.

T.C.K.nun 80inci maddesi uygulanırken tereddüp eden cezanın altında birden, yarıya kadar bir nispet dahilinde artırılması sırasında, bu nispetin tayini ise mahkemenin takdirine taalluk ettiğinden, bu takdirde bir zaaf tespit olunmamıştır.

Ceza mahkûmiyetlerinin neticelerini kanuni ve takdiri olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

T.C.K.nun 31. maddesinde (beş seneden fazla ağır hapse mahkûmiyet halinde müebbeden ve üç seneden beş sene kadar ağır hapse mahkûmiyet, hükmolunan cezaya müsvavi bir müddetle hidematı ammeden memnuiyeti müstelzimidir) şeklinde bir hüküm yer aldığından buradaki amme hizmetlerinden memnuiyet (kanunu netice)dir. Binaenaleyh hükümde tasrih edilmese dahi, hükümlü hakkında memnuiyet cereyan edecek ve müktesep hak doğmayacaktır.

Fakat mahkemece bu yola gidilmeyip T.C.K.nun 31inci maddesinin uygulanmasına karar verildiğine nazaran kamu hizmetlerinden müebbeden yasaklanmasına hükmedilmesi gerekirken, cezaya eşit süre kamu hizmetlerinden yasaklanmasına karar verilmesi kanuna aykırıdır. (Yargıtay 1.nci Dairesinin 16-4-1949 gün ve 97/732 sayılı kararı da bu hususu doğrulamaktadır.

Gerekçeli hükümde bu hatanın telafisi yoluna gidilerek (müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanması) denmiş ise

de, bu defa kısa karar ile gerekçeli hüküm arasında çelişki meydana gelmiştir.

Kısa karar esas alındığında kanuna aykırılık giderilmiş sayılmamaktadır. Bu nedenlerle sanığın ve şahsında Askeri Mahkeme Kurulan Komutanın "Kamu hizmetlerinden memnuniyet" tedbirine taalluk eden temyiz sebepleri yerinde görüldüğünden hükmün sadece bu yönden bozulması 353 numaralı kanununun 220nci maddesinin uygulanması icap etmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere sanık ve vekillerin iddiaları veçhile bilim yargılanmamıştır.

Bilakis anayasanın 20nci maddesi ile tanınan düşünce ve kanaat hürriyetini, 21.nci maddesinde teminatını bulan (ilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkını, 120nci madde ile sağlanan üniversite öğretim üyeleri ile yardımcılarının serbestçe araştırma ve yayında bulunabilme hak ve hürriyetlerini kötüye kullanarak ve telkinlerine ilmi bir renk ve mahiyet vererek anayasanın koyduğu temel nizamları devirmeye, Türk vatanını parçalamaya ve devleti yıkınaya yönelen eylemlerin yargılanması usul ve kanunlara uygun bir şekilde yapılmıştır.

NETİCE: Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde müesses ihtiyacı veya sosyal temel alanlardan herhangi birini devirmek için propaganda yapmak ve ayrıca milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yapmak suçlarından sanık ve tutuklu Sosyoloji Asistanı **Dr. İsmail BEŞİKÇİ** hakkında Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesince ikame olunan delillerin, duruşmada edinilen kanıya göre değerlendirilmesi sonunda suçların sabit görülmesinde, suç tavsiflerinde ve T.C.K.nun 142/1, 142/5, 80, 59/2, 173/3 ve 33üncü maddeleriyle 142/3, 142/6, 80 ve 59/2nci maddelerine istinaden yapılan uygulamada usul ve kanuna aykırı bir cihet ve takdir hakkının kullanılmasında bir hata ve zaaf müşahade edilmediğinden ve gerekçeli hüküm her yönüyle hukuki ve tatminkar bulunduğundan sanık ve

sanık vekillerini temyiz dilekçe ve layihalarında, ek temyiz layihalarında ve duruşmalı tetkikat sırasında sözlü olarak ileri sürdükleri usule noksan soruşturmaya sübuta, tavsife ve uygulamaya değinen bütün temyiz sebeplerinin ve tahliye isteklerinin 353 numaralı kanunun 217/2nci maddesine istinaden ve kısmen tebliğnameye uygulanarak REDDİNE,

Ancak T.C.K.nun 31inci maddesine göre müebbeden kamu hizmetlerinden yasaklanmasına hükmedilmesi gerekirken, hükmolunan cezaya eşit süre kamu hizmetlerinden yasaklanmasına karar verilmesi kanuna aykırı görüldüğünden hükmün sade bu yönden 353 numaralı kanunun 221inci maddesi uyarınca BOZULMASINA ve aynı kanunun 220nci maddesinin (A) bendi gereğince, T.C.K.nun 31inci maddesine tevfikeyen kamu hizmetlerinden müebbeden yasaklanmasına ve bu suretle hükmün BOZULARAK (Komutanın isteğine uygun olarak) ONANMASINA,

7 Mart 1973 günü oybirliği ile karar verildi ve usulüne uygun şekilde açıklandı.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Hak. Alb.	Hak. Alb.	Hak. Alb.	Hak. Alb.
A. AYRAL	A. ÜLGENER	A. AKÇA	H. TAVUKÇUOĞLI

(Resmî Mühür)
(ve imza)

Üye
Hak. Alb.
H. YAVUZEL

ASLI GİBİDİR

Refet AYATA

Top. Atğm.

Sıkıyönetim

1. Nolu

As. Kalem Amiri

(RESMÎ MÜHÜR

VE İMZA)

TASHİH-İ KARAR İSTEMİ

Merkez Cezaevi Müdürlüğü

ve

Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı

1 No'lu Askeri Mahkemesi Başkanlığı kanalı ile

Askeri Yargıtay Üçüncü Dairesi Başkanlığına

ANKARA

Tashihi Karar İsteyen : İsmail BEŞİKÇİ, Yahya Kemal Cad. Üçgen Sok. No: 5 Bankaevleri, Yenimahalle Ankara. Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyoloji Asistanı, Halen Diyarbakır-Merkez Cezaevinde hükümlü.

Tashihi İstenen Karar : Askeri Yargıtay 3. Dairesinin, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesinin 1972/6-34 Esas ve 14 Ağustos 1972 tarihli kararının onanmasına dair, 1973/18-40 esas sayılı ve 7 Mart 1973 tarihli kararı.

Kararın Tebellüğ tarihi : 20 Mart 1973

(Askeri Yargıtay 3. Dairesinin yu-

karda sözü geçen ve Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi Kalem Amiri Top. Atğm. Refet Ayata tarafından sureti çıkarılan -suretin çıkarıldığı tarih belli değil- 59 sahilik onama kararı)

20 Mart 1973 günü Sıkıyönetim Tutukevi Müdürlüğü ve Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi kanalı ile Dairenize müracaat etmiş, müddetin durdurulmasını talep ederek, kısa bir müddet içinde esas dilekçeyi sunacağımı bildirmiştim. (Dilekçe 20 Mart 1973 günü Sıkıyönetim Tutukevi yetkililerine teslim edilmiştir.)

Sözü geçen dilekçemde de bildirdiğim gibi: Dairenizce hakkımda verilen onama kararı tutuklu bulunduğum Diyarbakır Sıkıyönetim tutukevinde "hücre"de bulunduğum bir sırada tebellüğ ettirilmiş olduğundan "tashihi karar" sebeplerini muhtevi dilekçeyi hazırlamakta son derece güçlüklerle karşılaştım.

2 Mart 1973 tarihinden, Diyarbakır Merkez Cezaevine nakledildiğim tarih olan 20 Mart 1973 tarihine kadar "hücre"de tutulmama rağmen, bu cezaya sebep olabilecek bir olayla ilişkimin ne olduğu hâlâ bildirilmemiştir. Ayrıca her yönden olumsuz koşulların ne kadar süreceği, bu cezanın nev'i ve süresi belli değildi.

Öte yandan, 2 Mart 1973 sabahı keyfiliği artık açıkça ortaya çıkan iradenin tamamen dışında bir tasarrufla, zabıt tutulmaya bile ihtiyaç duyulmadan duruşmalarla ilgili her türlü belge ve kitaplarıma, bu arada:

1. Duruşma tutanaklarını kapsayan dosyaya,
2. Duruşmalar sırasında Mahkemeye verdiğim dilekçeleri ihtiva eden dosyaya,
3. Askeri Savcının iddianamelerini ihtiva eden dosyaya,
4. Askeri Savcının 140 sahifelik esas hakkındaki mütalaalarını ihtiva eden dosyaya,

5. 232 sahifelik savunmamı ihtiva eden dosyaya,
6. Mahkemenin 129 sahifelik gerekçeli kararını ihtiva eden dosyaya,
7. Danıştayda yürüyen davalarım ile ilgili belgeleri ihtiva eden dosyaya,
8. 364 sahifelik temyiz dilekçesini ihtiva eden dosyaya,
9. Avukatların Askeri Yargıtaya verdikleri layihaları ihtiva eden dosyaya,
10. Yukarıda sözü edilen çeşitli belgelerin suretlerini ihtiva eden dosyalara,
11. Dava ile ilgili birçok olayları aydınlığa kavuşturan çeşitli gazetelere, savunmalarda kullanılan gazete kopyaları, ne,
12. Yabancı dil ve sosyoloji ile ilgili çeşitli kitaplara,
13. Kağıt, karbon kağıdı ve daktiloya,
14. Mektuplara (ki idarenin kontrolünden geçmektedir) ve benzeri belgelere el konulmuştur.

Kararın tebellüğü dolayısıyla yaptığım müracaat üzerine sadece 364 sahifelik temyiz dilekçem, daha sonra da 1 numarada, 5, 10, 11 numaralarda sözü edilen belgelerin bir kısmı iade edilmiştir. (Müracaat dilekçemi Sıkıyönetim Müdürlüğüne 20 Mart 1973 tarihinde verdim. Sayı 1900 73/353)

Bütün müracaatlarıma rağmen öteki belgelerle eşyalarım bugüne kadar iade edilmemiştir.

Daktilo ve karbon kağıtlarının iade edilmeyeceği kesin olarak ifade edilmiştir.

Belgelere Askeri Savcılıkça el konulduğu belirtilmektedir.

Askeri Yargıtay 3. Dairesinin kararının hemen arifesinde yaratılan, karar açıklandığı sırada ve sonrasında da sürdürülen her yönden olumsuz bu koşulların savunma hakkını nasıl kısıtladığı, hatta ortadan kaldırdığı ve beni savunmasız bıraktığı bütün açıklığı ile ortadadır.

Daktilo kullanılmasının engellenmesi ve duruşmalarla ilgili her türlü belgenin ısrarla iade edilmemesinin, başka türlü bir anlamını bulmak mümkün değildir.

Bütün bunların dışında, tashihi karar talebini ihtiva eden dilekçelerin yazılacağı günlerin arifesinde Avukatlarım Şerafettin KAYA ve Ruşen ARSLAN'ın sırf avukatlık görevlerini yerine getirmelerinden dolayı tutuklanmaları, savunma yapma koşullarının ne kadar ağırlaştığını bir kere daha ortaya koymaktadır.

Tashihi-i karar talebinin hangi koşullar altında yazıldığını kısaca belirttikten sonra talep ve sebeplerini birer birer açıklayalım.

TALEP VE SEBEPLERİ:

1. EVRAK SAHTEKÂRLIĞI KATI SURETTE GİZLENEMEZ

Temyiz dilekçemin 327-328 sayfeleri arasında evrakta ağır bir sahtelik olduğunu, bu sahtekârlığın en somut delillerle ortaya konduğunu, bunu gizlemenin hiçbir olanağı kalmadığını,

Evrakta bu sahteliğin sadece bir bozma nedeni olmayıp, bu işleme katılanların hakkında cezai kovuşturmayı gerektirecek kadar ağır olduğunu belirtmiş, Askeri Savcılığın bunu ihbar telakki ederek gerekli işlemin yapılmasını istemiştim. (Temyiz dilekçesi, s. 328)

3. Daire bu sahte işlemi "... Zabıt katibi imza kısmında ismin yanlış yazıldığı iddiası..." (59 sayifelik 3. Daire onama kararının 27. sayfası) diye takdim ederek sahte işlemi gizlemeye çalışmaktadır.

Ben temyiz dilekçemde (s. 327-328) ismin yanlış yazıldığından söz etmedim. Sahtekârlık olduğunu iddia ettim ve ispatladım.

Durum bu kadar açıkken ve çeşitli Yargıtay Kararları muvacehesinde kararın bozulması gerekirken Askeri Yargıtay'ın bunu nazarı itibare almaması Hüküm Mahkemesinin yaptığı sahtekarlığa iştirak etmek anlamına gelir ki, Askeri Yargıtay'ın bünyesinde açacağı yara çok büyük ve onarılmaz olur.

Askeri Yargıtay devamlı bir mahkeme olduğunu ve bu belgelerin ilerde kamuoyuna muhakkak sunulacağını unutmamalıdır.

Tekrar ediyorum: Evrakta sahtekârlık yapılmıştır. Bu sadece hükmün bozulmasını değil, yapanlar hakkında kovuşturmayı da gerektirir.

Askeri Yargıtay bu çirkin işlemin ağırlığından kurtulmak için kararı muhakkak tashih yoluna gitmelidir.

2. GEREKÇELİ KARARIN İKİNCİ NÜSHASININ İMZALANMAMIŞ OLMASI:

Temyiz dilekçemin 47. sahifesinde belirttiğim gibi 353 sayılı kanunun 180. maddesinin son fıkrasına mutlak bir aykırılık vardır. Askeri Yargıtay'ın bu konuda ileri sürdüğü gerekçe (S. 27) büyük bir zorlama olup hukuk dışıdır. Kaldı ki 13 Eylül 1972 tarihinde kararın tevhimini hızlandırması için mahkemeye müracaat etmiş (Temyiz dilekçem, s. 46) ve bir sonuç alamamıştım. Üstelik bunlar mahkemenin re'sen dikkate alacağı hususlardır.

3. ASKERİ YARGITAY'IN 353 SAYILI KANUNUN 180/1 VE 174 MADDELERİ İLE AĞIR ÇELİŞMESİ:

Temyiz dilekçemin 45. sahifesinde 353 sayılı kanunun 180/1'e aykırılık hali tespit etmiş ve bozma nedeni olarak bildirmiştim. Askeri Yargıtay ise bu aykırılığı doğrulamaktadır. Ama "... gerekçeli hükmün son kısmında kanuni süresinde yazılarak dosyasına konulduğu açıklanmıştır..." denmektedir. (s. 27) Bunun kocaman bir yalan olduğunu temyiz dilekçemin yukarıda sözünü ettiğim kısmında belgelerimle ortaya koydum. 13 Eylül 1972 tarihli ve mahkemeye görevlerini hatırlatmak için sunduğum dilekçe (Temyiz dilekçem, s. 46) bunun en somut delilidir.

Bunun bir an doğru olduğunu, yani gerekçeli kararın, kanuni süresi içinde yazılıp dosyasına konulduğunu düşünsek bile evrakta yapılmış imza sahteliğini açıklamak nasıl mümkün olur. Eğer gerekçeli karar gerçekten kanuni süresi

içinde yazılıp dosyasına konulsaydı böyle bir sahteliğe gerek duyulmazdı.

Bunun gibi 353 sayılı kanunun 174. maddesine olan aykırılık da açıkça ortada durmaktadır. (Temyiz Dilekçesi, s. 47)

Bütün bunlardan dolayı, Askeri Yargıtay ağır bir çelişme gösteren bu durumunu düzeltebilmek için kararını muhakkak tashih yoluna gitmelidir.

4. ASKERİ YARGITAY TANIKLARLA İLGİLİ OLARAK KENDİNİ AĞIR BİR ÇELİŞMEYE SOKMUŞTUR

Askeri Yargıtay temyiz dilekçemin 32-33 sahifelerinde belirttiğim C.M.U.K. 54. maddesine aykırılık halini **tam bir bozma nedeni olarak** görmekle beraber sözü geçen tanıkların dava sonunda (tefrik edilerek gereği yapılmak üzere ... Savcılığına gönderilen dosya ile ilgili olduğunu) belirterek bozma nedeni sayınmaktadır.

Askeri Yargıtay şöyle demektedir: ... Karar verilmesi usul ve kanuna aykırı ve bu konu ile ilgili temyiz sebepleri tamamıyla varit ve kabule değer bulunmuştur.

Ancak adıgeçen tanıkların (tefrik edilerek gereği yapılmak üzere Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Askeri Savcılığına gönderilen) soruşturma dosyası ile ilgili olmaları ve dolayısıyla yapılan **bu hatanın mahkûniyet hükmüne etkisi bulunmaması nedeniyle bozma nedeni sayılmamıştır.**

Gerçekten sözü geçen tanıklar, yani **Hüsnü GÖKALP, Adnan ÜNLÜTÜRK** ve **Hamdi GÜLEÇ** TCK 141/1 ile ilgili olarak açılan ve karar sonucu tefrik edilerek Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığına gönderilen dosyanın tanıklarındır.

Duruşma tutanaklarınının 37. sahifesinde şu beyanların yer aldığını görüyoruz.

"... Sanığa müsned TCK 141/1 maddesini ihlal suçu ile alakalı tanıklardan olup halen Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde görevli veya öğrenci bulunan **Osman OKKA, Recal ÇINAR, Alaattin BAŞAR, Nurhan AKYÜZ, Celal TARAKÇI, Hamdi GÜLEÇ, Reza MÜFTÜOĞLU, Murat ALTIN, Hüse-**

yin **AYAN**, **Mehmet SOLAKOĞLU**, **Mehmet EYUPOĞLU**, **Celalettin ATAMANOĞLU**, (**Atamanalp**), **Cezmi GÜRBÜZ**, **Okan ŞENGÖZ**, **Muammer GENÇOĞLU**, **Hüsnü GÖKALP**, **Atamer GÜREŞ**, **Adnan ÜNLÜTÜRK** ve **Mustafa AYDIN**'ın ... tanık olarak yeminli ifadelerinin alınmasına...

Görüldüğü gibi TCK. 141/1 ile ilgili olarak karar sonucu tefrik edilerek Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığına gönderilen dosyada **Hamdi GÜLEÇ**, **Hüsnü GÖKALP** ve **Adnan ÜNLÜTÜRK**'ten başka **Alaattin BAŞAR**, **Nurhan AKYÜZ**, **Celal TARAKÇI**, **Celalettin ATAMANOĞLU**, (**Atamanalp**), **Mehmet SOLAKOĞLU**, **Rıza MÜFTÜOĞLU**, **Muammer GENÇOĞLU**, **Cezmi GÜRBÜZ**, **Mustafa AYDIN**, **Okan ŞENGÖZ**, **Hüseyin AYAN**... vs de dinlenmiştir.

Durum bu olduğu halde Askeri YARGITAY 3. Dairesi onama kararında muhtelif yerlerde, kararına dayanak yaptığı ifadeler arasında, yukarıda sözü geçen kişilerin ifadelerinin de yer aldığını görüyoruz.

Örneğin;

36. Sahifede **Alaattin BAŞAR**,

37. sahifede **Nurhan AKYÜZ**, **Celal TARAKÇI**, **Celalettin ATAMANOĞLU**, **Mehmet SOLAKOĞLU**, **Rıza MÜFTÜOĞLU**, **Muammer GENÇOĞLU**, **Cezmi GÜRBÜZ**,

38. Sahifede **Mustafa AYDIN**, **Okan ŞENGÖZ**,

45. Sahife **Celal TARAKÇI**, **Mustafa AYDIN**,

49. Sahife **Hüseyin AYAN**,

51. Sahife **Alaattin BAŞAR**, **Celal TARAKÇI**'nın ifadelerinin yer aldığını görüyoruz. C.M.U.K. 54. maddesine ve 353/148. maddesine aykırılığı varit ve tam bir bozma nedeni olarak gördüğü halde, sözü geçen tanıkların T.C.K. 141/1 ile ilgili ve tefrik edilen davaya ait olarak dinlenildikleri için "... hatanın mahkûmiyet hükümüne etkisi bulunmaması nedeniyle bozma nedeni sayılmamıştır..." diyen Askeri Yargıtayın yine sözü geçen dosya ile ilgili olarak dinlenen kişilerin ifadelerini onama hükümüne dayanak yapması gerçekten akıllara durgunluk verecek kadar büyük bir çelişmedir.

Askeri Yargıtay 3. Dairesi bu büyük ve uzlaşmaz çelişmesini gidermek için, kararı bu nedenle de düzeltmelidir.

5. HÜKÜM MAHKEMESİNİN DURUŞMA DIŞI VE SANIKTAN GİZLİ OLARAK MİT İLE YAZIŞMALAR YAPTIĞI, MİT'İN MAHKEMEYE TALİMAT VERDİĞİ VE MAHKEMENİN BU TALİMAT GEREĞİ HAREKET ETTİĞİ İDDİALARI TAMAMEN VARİTTİR.

ASKERİ YARGITAY BU İDDİALARIN VARİT OLMADIĞINI İLERİ SÜRERKEN YALAN SÖYLEMEK DURUMUNDA KALMIŞTIR.

Temyiz dilekçemin 11-12 sayfeleri arasında yer alan ve mahkemenin duruşma dışında ve benden habersiz olarak MİT ile gizli yazışmalar yaparak, duruşma salonuna gizli bir ses alma cihazı koyarak ve 353 sayılı kanunun 178. maddesine rağmen zapta dercetmeyerek aleniyet prensibini zedelediğini beyan etmiştim. Bu iddialar tamamen gerçektir.

Bu somut gerçekler karşısında Askeri Yargıtayın "... ve mahkemece ara kararları haricinde ve duruşma dışında bir takım yazışmalar yaptığı hususunda herhangi bir delil bulunmadığını..." (Askeri Yargıtay Kararı, s. 20) şeklindeki ifadesi yalandır.

Temyiz dilekçesinin yukarıda sözü edilen kısmında bu hukuk ve kanun dışı işlemler duruşma tutanaklarına birer birer dayanılarak ortaya konmuştur.

Askeri Yargıtay'ın "... özellikle 18.4.1972 tarihli celsede okunan MİT Diyarbakır ve bölgesi Daire Başkanlığının 1.3.1972 gün ve 2435 sayılı yazısı, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi Kd. Hakimliğinin 28.12.1971 tarihli ara kararına istinaden (D. T., Sh. 34) yazmış bulunduğu 28.12.1971 tarihli yazısına (D. 3, Sh. 33) karşılık yazılan 26.2.1972 gün ve 2258 sayılı yazıya (D. 2 Sh. 22 1) ek bu yazı olup (D. 2, Sh. 222) duruşmada okunduğuna..." (Onama kararı, s. 20) şeklindeki beyanı gerçeği kat'i surette aksettirmemektedir. Şöyle ki:

Duruşma tutanaklarınının 34. sayfasında görüldüğü gibi "Erzurum MİT başkanlığı ve Ankara MİT müsteşarlığına" ders notlarını ihtiva eden defterler ile ilgili yazılar yazılmıştır.

Fakat bu yazının cevabı 25.1.1972 tarihli celsede okunmuştur. (Duruşma Tutanağı S. 35)

Dolayısıyla 18.4.1972 tarihli celsede okunan ve MİT Diyarbakır ve bölgesi Daire Başkanlığı 1.3.1972 gün ve 2435 sayılı yazısı 28.12.1971 tarihli mahkeme istemi ile kat'i surette ilgili değildir. Tutanaklarda böyle bir istemde bulunduğuma dair bir beyan ve istem yoktur.

Yine bunun gibi Askeri Yargıtay'ın "... ve 2.5.1972 ve 23.5.1972 tarihli ara kararlarında ... (cevaplandırılmayan müzekkere cevaplarının beklenilmesini) karar verilmesi" (D. T., Sh. 81-91) de 24.4.1972 tarihli ara kararlarına istinaden (D. T., Sh. 77-78) Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi Kd. Hakimliği'nce muhtelif yerlere yazılarak (D. 3, Sh. 45-50) gelecek cevaplara matuf bulunduğu nazaran..."

(Onama kararı, s. 200) şeklindeki beyanı yine gerçeği değiştirme ve gizleme gayretlerinden başka bir şey değildir. Bu beyan ile Askeri Yargıtay bir kere daha yalan söylemek durumunda kalmıştır. Çünkü:

Talebirinde söz konusu olan, 2.5.1972 tarihli duruşma olmayıp, 23.5.1972 tarihli duruşmadır. Bu tarihte yapılan duruşmada ise 24.4.1972 tarihli onama kararına istinaden yazılan bütün müzekkerelere cevap geldiğini ve bu cevapların okunduğunu temyiz dilekçemin 17-19 sayfeleri arasında bütün açıklığı ile ortaya koydum.

O halde Hüküm Mahkemesinin 23.5.1972 tarihli duruşmada "... evvelce verilen kararlar gereği yazılıp henüz cevaplanmayan müzekkere cevaplarının beklenmesine..." (Duruşma tutanağı, Sh. 91, bent 2) şeklinde karar alması, gizli ilişkiler içinde olduğuna hiçbir itiraza yer bırakmayacak şekilde açıkça göstermektedir.

Öte yandan bu gizli ilişkilerin 2.6.1972 ve 9.6.1972 tarihli duruşmalarda da sürdürüldüğünü temyiz dilekçemin 18 ve 19. sayfelerinde gösterdim. Durum bu kadar açıkken Askeri Yargıtay'ın davanın başından sonuna kadar MİT ile gizli ve duruşma dışı yazışmalarda bulunmuş, böylece kanunun ve hukukun özüne ters düşmüş, icra organının direktiflerine göre çalışan bir hüküm mahkemesinin yaptığı böylesine işlemleri savunması, bunu yaparken de yalan söylemek durumunda bulunması kendisinde bulunması gereken ciddiyetle kat'i surette bağdaşmamaktadır.

Askeri Yargıtay hüküm mahkemesi gibi geçici bir mahkeme değildir, devamlıdır. Ve ilerde kamuoyu bu usulsüzlükleri ve keyfilikleri muhakkak öğrenecektir. Böyle olunca hukukun ve kanunun özüne ters düşmüş, bınbır türlü yolsuzluklar yapmış bir hüküm mahkemesinin kararının onaylanması, bütün bu yolsuz işlemlerin sorumluluğunu Askeri Yargıtay üzerine yıkacaktır ki bunun en büyük zararı ülkeye aittir.

Bütün bunlardan dolayı Askeri Yargıtay bu ağır isnadlardan kurtulabilmek için 364 sahifelik temyiz dilekçem muvacehesinde kararını tekrar incelemeli ve düzeltme yoluna gitmelidir.

6. BİLİRKİŞİ TAYİNİNİN GEREKLİLİĞİ KONUSUNDA ASKERİ YARGITAY AĞIR BİR ÇELİŞMEYE DÜŞMÜŞTÜR.

BU KONUDA ASKERİ YARGITAY'IN BİRİNCİ VE ÜÇÜNCÜ DAİRESİ ARASINDA ÇOK FARKLI VE UZLAŞMAZ ÇELİŞMELERLE DOLU KARARLAR ALINMASI YANINDA ÜÇÜNCÜ DAİRENİN BU KONUDAKİ KARARI ASKERİ YARGITAY DAİRELER KURULUNUN KARARI İLE DE ÇELİŞMEKTEDİR

Temyiz dilekçemin 246-251 ve 318. sahifelerinde dava konusu olan ders anlatınlarıyla, konferans ile ve ANT dergisinde yayınlanan makale ile ilgili olarak talep ettiğim bilirkişi tetkikatının reddedilmesini temyiz nedeni olarak Askeri Yargıtay Başsavcısı **Tuğ. Gn. Sabri KİRİŞOĞLU** 25.11.1972 tarihinde hazırladığı tebliğnamede "... ileri sürülen görüşlerin açıklık kazanabilmesi ve T.C.K.nun 142/1-3 maddelerinde öngörülen yıkıcı ve bölücü amaçlara yönlümlü olup olmadığının muhataplarına komünizmi sevdirep, benimsetmek suretiyle düşünce saptırmasına uğratmak özel kastının bulunup bulunmadığının, ilmi inceleme, öğretim araştırma sınırları içerisinde hazırlanıp hazırlanmadığının bilim açısından değerlendirilmesi için konu ile ilgili dallarda uzmanlık kazanmış kişilerin görüşlerine başvurulması zorunluk arzemektedir.

Bu bakımdan sanık ve vekillerinin ilim adamlarından kurulacak bir bilirkişi kuruluna dosyasını incelettilmeden ve ilmi görüşleri alınmadan noksan soruşturmak hükme varılmasının yolsuzluğuna değinen ve kabule değer görülen itirazlara atfen hüküm bozulmasına, “...” denilmektedir.

Askeri Yargıtay ise bu konu ile ilgili olarak verdiği kararda “... Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin hükme konu olan eylemlerinin tüm olarak ele alınıp, bunların bir sosyolog olarak yapmış olduğu araştırmalarından, bu araştırmaların yayınlanmasından, bilimsel bir araştırma ve sorun ile ilgili görüş ve düşüncelerinin açıklanmasından, ibaret olup olmadığı ve ayrıca teksir ettiği ders notlarının ve sınavlarda öğrencilere sorduğu soruların Anayasanın 20-21 ve 120. maddelerine ve Anayasa Mahkemesinin 26.9.1965 gün ve 1965/173-40 sayılı kararına göre bir suç teşkil edip etmeyeceğinin ve dolayısıyla ilmi inceleme, öğretim ve araştırma metodları içerisinde hazırlanıp, hazırlanmadığının ve suç kastı bulunup bulunmadığının tayini tamamiyle hakimın takdirine girdiğinden ve bir **hakim bu kararları herkesten iyi değerlendirebileceğinden** bu hususlarda bilirkişi tahkikatının yaptırılmaması noksan soruşturma sayılmaz...” denmektedir. (Onama kararı, s. 30)

Askeri Yargıtay 3. Dairesinin bu kararı, As. Yargıtay Daireler Kurulunun 14.7.1972 tarih ve esas No: 1972/52, karar No: 1972/50 sayılı kararı ile (**Prof. Mümtaz SOYSAL**'ın davası) büyük bir çelişme göstermektedir. (Temyiz dilekçesi, s. 247-248)

Askeri Yargıtay 3. Dairesinin, Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun kararının bu kadar açık bir şekilde dışına düşebilmesi ve o karara zıt bir karar alabilmesi esef ve ibret vericidir. Bu, Askeri Yargıtay 3. Dairesinin alabildiğine bir keyfîlik içinde olduğunu göstermektedir.

Askeri Yargıtay 3. Dairesinin bu iki davanın birbirine benzemediği yolundaki iddiası büyük bir zorlamadan başka bir şey değildir. Dava konusu fiillerin hepsi de bilimsel araştırmaya taallük ettiği için bilirkişi tetkikatına kesin olarak gerek vardır. Askeri Yargıtay Daireler Kurulu kararını başka türlü yorumlamak mümkün değildir.

Daireniz kararın tashihi yoluna giderek daireler kurulu kararı ile olan zıtlamasını çözümlemelidir.

7. DOSYADA İKİ AYRI BAŞSAVCI TARAFINDAN HAZIRLANAN, BİRBİRLERİYLE ÇELİŞEN İKİ AYRI MÜTALAA VARDIR.

Dosyada Baş Savcı **Tuğ. Gn. Sabri KİRİŞOĞLU**'nun yukarıda sözü edilen 25.11.1972 tarihli tebliğnamesinden başka yine şimdiki Başsavcı **Tuğ. Amr. Numan ÖZDALGA**'nın bir tebliğnamesi daha vardır.

Birbirlerinin halefi ve selefi durumunda olan iki ayrı Başsavcının birbirleriyle çelişen tebliğname hazırlaması elbette düşündürücüdür.

Bununla beraber Başsavcı **Tuğ. Amr. Numan ÖZDALGA** tarafından hazırlanan 25.1.1973 tarihli ikinci tebliğnamede şu husus dikkati çekmektedir. "Bundan önceki tebliğnamede ileri sürülen noksan soruşturmaya ilişkin bozma nedeni, dairece kabul edilmediği takdirde aşağıda açıklaması yapılan esasa ilişkin görüşlerin gözönünde bulundurulması gereği ve zorunluluğu hasıl olmuştur."

Buna rağmen **Tuğ. Gn. Sabri KİRİŞOĞLU** tarafından hazırlanan ve noksan soruşturmadan dolayı hükmün bozulmasını isteyen tebliğname 3. Daire tarafından tartışılmamış, bu tebliğnamenin kabule şayan bulunup bulunmadığı konusunda hiçbir açıklama yapılmaması kabul edilmediği bildirilmemiştir. Gerekçeli onama kararında ve duruşma tutanaklarında bu konuda herhangi bir beyan yoktur. 3. Daire özü itibariyle çelişen bu iki tebliğnameden sanığın lehine olana, neden itibar etmediğini, tartışmadığını açıklamalıdır.

Onama kararının bu nedenle de düzeltilmesi gerekir.

8. 3. DAİRENİN 2. DAİRE KARARINA UYMAMAK İÇİN GÖSTERDİĞİ GEREKÇE CİDDEN ESEF VERİCİDİR.

Temyiz dilekçesinin 26. sahifesinde 353 sayılı kanunun 131. maddesine mutlak bir aykırılık tespit etmiş, Askeri Yargıtay'ın İkinci Dairesinin bir kararı ile de görüşümü doğrulamıştım.

Askeri Yargıtayın 3. Dairesinin, sözü geçen muhalefeti gerçek olmakla beraber iki-üç kereden fazla olmamıştır, sek-

Merkez Cezaevi Müdürlüğü

ve

Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı

1 no lu Askeri Mahkemesi Başkanlığı kanalı ile

Askeri Yargıtay Üçüncü Dairesi Başkanlığına

ANKARA

Tashihi Karar
isteyen :

İsmail Beşikçi, Yahya Kemal Caddesi, Üçgen sok.
No 5 Bonka evleri, Yeni Mahalle - ANKARA, Si-
yasal Bilgiler Fakültesi Sosyoloji Asistanı, hâlen
Diyarbakır - Merkez Cezaevinde hükümlü.

Tashihi istenen
karar :

Askeri Yargıtay 3. dairesinin Diyarbakır-Si-
irt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1. no lu Askeri
Mahkemesinin 1972/6-34 esas ve 14 Ağustos
1972 tarihli kararının onanmasına dair, 1973/18-
40 esas sayılı ve 4-Mart-1973 tarihli kararı.

Kararın tebellüğü
tarihi :

20 - Mart - 1973

(Askeri Yargıtay 3. Dairesinin yukarıda sözü geçen
ve Diyarbakır-Siirt illeri Sıkıyönetim Komutanlığı 1.
no lu Askeri Mahkemesi Kalem Amiri, Top. A.t.ğ.m

İsmail Beşikçi

edilen "... Part Türkleri hikayesini ve Kürt marşla-
rını,, en bilimsel bilgi diye öne sürerek böyle bir
varlığın olmadığını, bu varlıktan söz edenlerin (vatan
haini) olduğunu söylüyor.

Ben ise bunu çok yutmuş buluyorum. Aynı za-
manda bu kadar çirkin bir ideolojik yalanı, bilimle, in-
san hakları ile hukukla eşdeğer demokratik toplum-
la bağdaştırıyormuş. Kürt halkının varlığını reddet-
meleri baskı, zorbalık ve terörle ideolojik bir ya-
lanı, kitlelere kabul ettirmeye çalışılan kriterler olarak
niteliyorum.

cc) Mademki mahkeme, fiilin maddi unsuru olarak buko-
nuyu göstermiştir; o halde bu da yargıtay denetimine
tabidir. Mahkeme "kürt diye bir halk yoktur, diyerek -
kendi fantezilerini ile hiç ilgisi olmayan bu ideoloji-
nin ve yalanın hizmetinde "yalan,, söylemiştir
Hüküm bu yönde bozulmalıdır," demişim.

Onama kararının 49. sayfasından anlaşılmaktadır ki AS.

Yargıtay da başını kuma tokarak 2. kanıt üzerindeki gerçeği
göremeyen devetkuru örneği; kürt yereğini çok sayarak, gayri rid-
di ve gülünç bir tavır içinde (üstelik bütün bu çirkinliklere de
bilim ve memleket sevgisi diyerek) hüküm mahkemesinin masal
ve hikayelerini tetkik ediyor.

Askeri Yargıtay günümüzdeki Sıkıyönetim mahkemeleri gibi ik-
ra organının bir pöçevlisi olmadığı ve devamlı bir mahkeme
olduğunu unutmamalı, icra organı tarafından baskı, zor-
balık ve terörle kitlelere kabul ettirilmeye çalışılan insan hak-
larına, eşitlik ilkesine, hukukun önüne ters düşen insan-
lık dışı yollarla onulmaz şekilde yaralayan ideolojik yalan-

Şmai Süit

Böyle bir tarih Asteri Yarışmayı bizzat kendisine^{ülkeye} ve
 ülkede yaşayan halklara büyük yararlar sağlayacaktır.

Saygılarımla.

26-MART-1973

İsmail Beşikçi

İSMAIL BEŞİKÇİ
 Merkez Cezaevinde
 hükümlü

DIYARBAKIR

NOT: İsbu tarih-i karar talebini ihtiva eden dilekçe
 44 (kırk dört) sayıdadır. Mavi tükenmez kalemle ya-
 zılmıştır. Ve her sahifesi tarafımdan imzalan-
 mıştır. j.B

İsmail Beşikçi

V. G.
 DIYARBAKIR
 İZLA VE TEMYİZ EVL. KODORU

26-3-1973 gün ve 973/229 sayılı

Darkekar olarak C. Savcılığına
 gönderildi

İnindeki beyanın usule ve hukuka uygun olduğu kat'i surette iddia edilemez.

Öte yandan "... 2. Daire kararının diğer daireleri bağlayıcı bir niteliğinin diğer daireleri bağlayıcı bir niteliği bulunmaması muvacehesinde ..." (Onama kararı, s. 21) şeklindeki beyan yine ciddiyyetten uzak ve hukuk dışıdır.

Son derece somut ve mahkeme tutanaklarına dayanılarak ispatlanmış bir usul hatasının hata olmadığını iddia için başka bir dairenin bu konudaki kararına dahi itibar etmeyen 3. Dairenin bu tutumu kişinin ve toplumun hukuka ve Askeri Yargıtaya olan saygısını haklı olarak kökünden zedelemektedir.

Askeri Yargıtay bu belgelerin hasıraltı edilemeyeceğini unutmamalı, kararını tashiş yoluna gitmeyi ve ağır sorumluluklardan kendisini kurtarmalıdır.

9. ASKERİ YARGITAY'IN 353 SAYILI KANUNUN 152. MADDESİ İLE İLGİLİ BOZMA NEDENİNİ VARİT GÖRDÜĞÜ HALDE SON DERECE GÜLÜNÇ BİR NEDENLE BOZMA NEDENİ SAYMAMASI İBRET VERİCİDİR.

Temyiz dilekçemin 50 ve 51. sahifelerinde iki belgenin duruşmalar sırasında okunmadığı halde hükme esas alındığını bildirmiş ve bunu bozma nedeni olarak sunmuştur. Askeri Yargıtay kararında şöyle demektedir. "... Yine gerekçeli hükmün 42-44 sayfalarında sözü edilen **Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme** isimli araştırma hakkında sanığın etrafılı bir şekilde görüşlerini **bildirilmiş olması bu delilin de ikame edildiğini fakat sadece ikame edildiğinin zapta geçmediğini gösterdiğinden..**" (Onama kararı, s. 27)

Bu beyan son derece çirkindir. Askeri Yargıtay gibi bir denetim organının böylesine gayri ciddi hukuk ve kanun dışı olabildiği keyfi bir davranış içine girmesini anlamak gerçekten zordur.

Önemli olan mahkûmiyete esas alınan bir belgenin duruşmalarda okunmuş olmasıdır. Herhangi bir belgenin du-

ruşmalarda okunup okunmadığını da duruşma tutanakları gösterir.

Duruşma tutanakları tetkik edildiği zaman benim bu belgelerle ilgili hiçbir beyanımın olmadığı açıkça görülmektedir. "Sanığın etrafı bir şekilde görüşlerini bildirmiş olması..." şeklindeki 3. Daire beyanı yalandır.

Ben hüküm mahkemesinin gerekçeli kararın 42-44 sayfeleri arasında sözü edilen belgenin analizini yaptığını, giderek hükmüne dayanak olarak kullandığını, oysa bunun usule aykırı olduğunu bildirerek bozma talep ettim.

Öte yandan herhangi bir belgenin tetkik edilmesi değil, okunması esastır.

Askeri Yargıtay kararını bu yönden de tashih etmelidir.

10. DURUŞMANIN SES ALMA CİHAZI İLE TESPİT EDİLDİĞİNİN ZAPTA DERCEDİLMEMESİ MAHKEMENİN ALENİYETİNİ ZEDELEMEDİR.

Askeri Yargıtay duruşmanın ses alma cihazı ile tespit edilmesinin son derece doğal olduğunu söylemektedir. Usul Kanunlarında ve doktrinde bu konuda hiçbir açıklık olmasına rağmen Yargıtay böyle bir görüşe sahip olabilir. Fakat sorun bu değildir.

Sorun duruşmanın ses alma cihazı ile tesbit edildiğinin duruşma tutanaklarına dercedilmemesidir. Bu elbette hüküm mahkemesinin gizli ilişkiler içinde olduğunu gösterir.

Askeri Yargıtay kararını bu yönden de tashih etmelidir.

11. ASKERİ YARGITAY HÜKÜM MAHKEMESİNİN UZLAŞMAZ ÇELİŞMELERİNİ HASIR-ALTI ETME VE GİZLEME GAYRETİ İÇİNDEDİR. BUNUN İÇİN BAZI TEMYİZ NEDENLERİNİ İNCELEMEMİŞ, DİKKATE ALMAMIŞTIR.

Askeri Yargıtay Onama kararının 39. sahifesinde diyalettik, üretim tarzı, ilkel komünal toplum, köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum, sosyalist toplum, üst yapı, Asya tipi üretim tarzı, üretim ilişkileri gibi kavramları kul-

landığım gerekçesiyle komünizmin propagandası yaptığımı onaylamaktadır. Aynı görüşü onayının 43. sayfasında sürdürmektedir.

Halbuki temyiz dilekçemin 227-230 sayfelerinde (4 no.lu paragrafta) hüküm mahkemesinin 29 Şubat 1972 tarih ve esas no 1972/1, karar no 1972/12 sayılı hükmünde,

12 Haziran 1972 tarih ve 1972/17 esas ve 1972/26 sayılı hükmünde,

7.8.1972 tarih ve 1972/59-33 sayılı hükmünde,

9.5.1972 tarih ve esas no 1972/8-22 sayılı hükmünde, sözü geçen terimleri ve benim ders anlatımlarıma benzeyen tahlilleri kendi felsefi görüşü olarak kabul ettiği halde benimle ilgili davada suç diye göstermesinin büyük bir çelişme ve zorlama durumunu gizleyebilmek için benim böyle bir talebim yokmuş gibi davranması, gereken temyiz nedenini hiç tartışmaması hukuk ve kanun dışı ve de çirkin olup denetleme görevleriyle bağdaşmamaktadır.

Askeri Yargıtay kararını tashih ederek bu konudaki temyiz nedenini de incelemelidir.

12. ASKERİ YARGITAY BAŞKA BİR TEMYİZ NEDENİNİ YİNE YUKARIDA SUNDUĞUM GEREKÇE İLE İNCELEMEMİŞ BÖYLE BİR TEMYİZ TALEBİ YOKMUŞ GİBİ DAVRANMIŞTIR

Temyiz dilekçemin 263-267 sayfeleri arasında Doğu Anadolu'da feodal üretim ilişkilerinden söz ettiğim gerekçeyle hükme varan hüküm mahkemesinin yine,

17.2.1972 tarih ve 1972/12-8 sayılı hükmünde,

13.6.1972 tarih ve 1972/57-28 sayılı hükmünde,

29.12.1971 tarih ve 1971/20-96 sayılı hükmünde bu kavramları ve konuları kendi dünya görüşü olarak benimseydiğini ve anlattığını belirtip bu çelişmeyi de temyiz nedeni olarak ileri sürmüştüm.

Askeri Yargıtay onama kararında bu temyiz nedenini de hiç tartışmayarak, nazara almayarak, hüküm mahkemesinin uzlaşmaz çelişmesini gizleme gayreti içine girmiş olmaktadır.

Onama kararı bu yönden de tashih edilmelidir.

13. ASKERİ YARGITAY SUÇUN MADDİ UNSURUNUN BULUNMADIĞINA DAİR TEMYİZ NEDENLERİNİ DİKKATE ALMAMIŞTIR, TARTIŞMAMIŞTIR. BÖYLE BİR TALEP YOKMUŞ GİBİ DAVRANMIŞTIR

Temyiz dilekçemin 240-241 sayfeleri arasında sözkonusu olan ders anlatımlarının ve imtihan sorularının komünizm propagandası suçunun maddi unsurunu teşkil etmediğini belirtmiş, temyiz nedeni olarak ileri sürmüştür.

Öte yandan yine **Turgut KARABEY**'in defterinin 16, (30) sayfasında "... Demirperde gerisinde siyasi partilerin (devletin) dedikleri olur, karşısında muhalefet yoktur. Bu tekli bir demokrasidir. Modern demokraside sosyal hareketlilik vardır." (Temyiz dilekçesi, s. 243-244 (6) nolu pragraf) şeklinde başlayan pragrafı Askeri Yargıtay'ın da görmemesi, hüküm mahkemesinin, son derece önemli, fakat sanık lehine olan fiilleri gizleme, hasıraltı etme taktığının Askeri Yargıtay tarafından aynen sürdürüldüğünü göstermektedir. Hüküm mahkemesi ısrarla ceza vermek durumunda olduğu için sanık lehine olan her fiili hasıraltı edip, tartışmayıp bunun yerine kendisinin suç yaratması normaldir. Ama tarafımdan tamamen deşifre edilmiş bu çirkin tutumun Askeri Yargıtay'ca da sürdürülmesi esef vericidir. Sanığın ısrarla "ahmak, anlamaz" yerine konulmaya çalışılmasıdır. Halbuki belgeler en somut şekilleriyle ortadadır. Dolayısıyla,

Askeri Yargıtay kararını bu yönden de düzeltmelidir.

14. ASKERİ YARGITAY SUÇUN MANEVİ UNSURU (KASIT) İLE İLGİLİ TEMYİZ NEDENLERİNİ DE HIÇ İNCELEMEMİŞ VE DİKKATE ALMAMIŞTIR

Temyiz dilekçemin (241-246) sayfeleri arasında suçun manevi unsurunun kati surette teşekkül etmediğini belirten temyiz taleplerim askeri yargıtayca dikkate alınmamıştır. Askeri Yargıtay onama kararınının 46. sayfasındaki "suçun manevi unsuru" konusundaki genel açıklama objektif taleplerimin karşılığı olamaz.

Askeri Yargıtay 3. Dairesi kararını bu yönden de tashih etmelidir.

**15. SUÇUN MANEVİ UNSURU İLE İLGİLİ OLARAK
ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLI OLDUĞUM
İDDİASINA KARŞI YAPTIĞIM TEMYİZ
TALEPLERİM ASKERİ YARGITAY TARAFINDAN
YİNE DİKKATE ALINMAMIŞ BÖYLE BİR TEMYİZ
TALEBİNDE BULUNULMAMIŞ İZLENİMİ
YARATILMIŞTIR**

Askeri Yargıtay, benim bir doçentin denetimine verildiğim halde, onun emirlerini dinlemeyip istediğim şekilde ders anlattığım iddiasını suçun önemli bir manevi unsuru sayan hüküm mahkemesinin görüşüne aynen katılarak hükmü onaylamıştır.

Askeri Yargıtayın bir doçentin denetiminde olmak konusundaki iddiayı onama kararının 2, 14, 16, 33, 34, 49. sahifelerinde yani sık sık tekrarlanması bu iddiaya da büyük önem verdiğini gösterir.

Halbuki ben temyiz dilekçemin 71-89 ve 221 sahifelerinde çok somut belgelere dayanılarak (tahkikatın genişletilmesine dair talebimin reddedilmesine rağmen son olarak ele geçirdiğim iki yeni belge ile birlikte (s. 84, 85) bu iddianın çirkin bir yalan olduğunu, sunduğum belgelerin bu yalanı bütün açıklığı ile ortaya çıkardığını belirtip temyiz nedeni olarak ileri sürmüştüm. Askeri Yargıtayın benim temyiz taleplerimi hiç dikkate almayı tek tarafı, art niyetli ve kasıtlı bir şekilde hareket etmesi gerçekten esef vericidir. Bu koşullar altında yapılan iş hakikatı aramak değil, hakikatı gizleyip, suç yaratıp sanığın mahkûmiyetini sağlamaktır.

Askeri Yargıtay hüküm mahkemesinin bu çok çirkin ve ayıp olan kurnazlıklar tarafımdan deşifre edilmemiş olsaydı bu kurnazlığı sürdürmekte başarılı kalabilirdi. Şimdi ise çok haksız bu davranışın düzeltilmesini, Askeri Yargıtayın baskı altında değil, gerçekten vicdanı kanaatlarına dayanarak karar almasını dilemekten başka yapılacak bir şey yok.

364 sahifelik temyiz dilekçesinin ilgili yerleri muvacehesinde onama kararı bu yönden de tashih edilmelidir.

**16. TANIKLARIN VE MUHBİR-TANIKLARIN
İDEOLOJİK YÖNDEN TANIKLIK SIFATLARINA
HAİZ OLMADIKLARINA İLİŞKİN TEMYİZ
TALEPLERİ ASKERİ YARGITAY TARAFINDAN
YİNE DİKKATE ALINMAMIŞ, TARTIŞILMAMIŞTIR**

Temyiz dilekçemin 206. sahifesinde (9 numaralı paragrafta) 28 Temmuz 1972 tarihli savunma dilekçemin 96 ve 97. sayfelerindeki belgelere atıf yaparak ve Askeri Yargıtay 2. Dairesinin 18.2.1972 tarih ve 1972/131-140 sayılı kararına dayanak yaparak tanık ve muhbir-tanık olarak dinlenen kişilerin ideolojik nedenlerle tanıklık yapamayacaklarını belirtmiştim. Nitekim tanık olarak dinlenen ve tanıklığı Askeri Yargıtayca da kabul edilen Alaaddin Başar isimli asistanın (onama kararı s. 36-51) Erzurum'da nur ayını yaparken yakalanan ve tutuklanan 69 kişi arasında olması (Bk. 10 Mart 1973 tarihli gazeteler) ne kadar haklı olduğumu göstermektedir.

Askeri Yargıtay 3. Dairesi bizzat kendisinin yukarıda sözü geçen kararı ve 2. Dairenin aynı mahiyetteki kararı karşısında ve bu konudaki temyiz taleplerimin ışığında kararını bu yönden de düzeltme yoluna gitmelidir.

**17. ASKERİ YARGITAY DAVANIN ÖZÜ İLE İLGİLİ
SON DERECE ÖNEMLİ BİR ÇELİŞMEYİ
ÇÖZÜMLEMEKTEN ISRARLA KAÇINMIŞ,
BU TALEBİMİ HIÇ DİKKATE ALMAMIŞTIR**

Temyiz dilekçemin (272-274) ve 319 sayfelerinde hükme konu olmuş, iki önemli evrakın hüküm fıkrasında ve gerekçeli kararda farklı farklı değerlendirilerek (Hüküm fıkrasında ve gerekçeli karardaki çelişme, Hüküm fıkrasında anlatıldığı ve dağıtıldığı, gerekçeli kararda dağıtıldığı ifade edilmektedir) büyük bir çelişme içine girildiğini, zira **anlatma** ve **dağıtma** eylemlerinin cezal sonuçlarının değişik olduğunu bildirmiş, çelişmesini çözmeyen hüküm mahkemesinin bu tutumunu da temyiz nedeni olarak ileri sürmüştüm.

Şimdi Askeri Yargıtayın da bu çelişmeyi çözümlenmekten kaçındığı temyiz taleplerimi hiç dikkate almadığı görülmektedir.

Sözü geçen temyiz talebimin incelenebilmesi için onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

**18. ASKERİ YARGITAY HÜKÜM MAHKEMESİNİN
BAŞVURDUĞU KURNAZLIĞI SÜRDÜREREK
TANIK VE MUHBİR-TANIK BEYANLARINI VE
BAZI İFADELERİ KISALTIYORAK, BÜTÜNLÜĞÜNE
RİAYET ETMEYEREK VERMEKTE BU ŞEKİLDE
ALEYHTE BİR SONUÇ ÇIKARMAYA
GAYRET ETMEKTEDİR**

Örneğin onama kararının 35 ve 51. sayfelerinde sözü edilen 21.9.1968 tarihli rapor gerek Askeri Savcı gerekse hüküm mahkemesi tarafından art niyetle kısaltılmış, raporun gerçek özü gizlenmeye çalışılmıştır. Askeri Yargıtay'ın da aynı tutumu sürdürmesi elbette art niyetli bir tutumdur.

Halbuki ben temyiz dilekçemde (100-101), (126-127), (175-176) sayfelerinde sözü geçen raporun baş kısımlarını da verdim.

Askeri Yargıtay bu hususun onama kararını bu yönden de tashih etmelidir.

**19. YALANCI TANIKLIK İLE İLGİLİ TEMYİZ
TALEBİ ASKERİ YARGITAY TARAFINDAN HİÇ
DİKKATE ALINMAMIŞ, BÖYLE BİR TALEPTE
BULUNULMAMIŞ İZLENİMİ YARATILMAYA
ÇALIŞILMIŞTIR**

Temyiz dilekçemin (131-206) sayfeleri arasında muhbir-tanık ve tanık ifadeleri eleştirilmiş (207-211) sayfeleri arasında da bazı muhbir tanıkların ve tanıkların yalancı tanıklık yaptıklarının kendi ifadelerine ve ifadelerinde sözü edilen belgelere dayanarak ispatlamış ve bozma nedeni olarak ileri sürmüştüm.

Askeri Yargıtay bu talebimi dikkate almamıştır. Bu koşullar altında kararın sözü edilen temyiz talebi muvacehesinde düzeltilmesi gerekmektedir.

20. DAVANIN ESASINA İNHİSAR EDEN, OKUNMAYAN İFADELERİN, OKUNMAMASI İLE İLGİLİ OLARAK ASKERİ YARGITAYIN TUTUMU CİDDİ DEĞİLDİR

Temyiz dilekçemin (196-198) sayfeleri arasında **Coşkun Ak, Turgut Karabey**'e ait iki ifadenin hüküm mahkemesi tarafından son derece art niyetli bir tutumla tartışmadığını belirtmiş bunu bozma sebebi olarak ileri sürmüştüm.

Askeri Yargıtay ise onama kararının 38. sayfasında "... gerekçeli hükümde tanık **Coşkun Ak** ile **Turgut Karabey**'in tanıklığının tartışılmamış olması esasa müessir görülmediği gibi tanık **Turgut Karabey**'in imtihanında sorulan bir sözün **Guevera**'ya ait olduğunu bilmeyecek kadar Marksist görüşlerle ilgilenmediği de meydandadır..." demektedir.

Askeri Yargıtayın bu beyanı gerçekten akıllara durgunluk vermektedir. Bu beyana göre tanık olmak için muhbir olmak, nur ayınlerine katılmak, Devrimcilere kan kusturmak, bilimsel kabiliyeti hiçe sayarak olayları tahrif etmek, yalan söylemek gerekir. **Coşkun Ak** ile **Turgut KARABEY**'in ifadelerinin kabul edilmeyip (lehime konuştukları için) ötekilerinin kabul edilmesinin başka bir anlamı yoktur. Askeri Yargıtayın yine onama kararının 38. sayfasında **Coşkun Ak** ile **Turgut KARABEY**'in ifadesi ile ilgili olarak söylediklerinin cevabı temyiz dilekçesinin 221-225 (2 numaralı paragraf) sayfeleri arasında verilmiştir. Bütün bunlar Askeri Yargıtayın gerçekten büyük bir şartlanmışlıkla ve art niyetle hareket ettiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bu durumda kararın bu yönden de düzeltilmesi gerekmektedir.

21. DOĞU ANADOLU'DA DİLİ-TARİHİ-KÜLTÜRÜ VE SOSYO-EKONOMİK YAPISI TÜRK HALKINDAN AYRI FAKAT ANAYASAL DEMOKRATİK HAKLARI YANİ TOPLUM OLMA ÖZELLİKLERİ, IRKÇI VE ŞOVEN İKTİDARLAR TARAFINDAN GASP EDİLMİŞ BİR KÜRT HALKI VARDIR. ASKERİ YARGITAY, HÜKÜM MAHKEMESİNİN

BU KONUDAKİ SON DERECE ÇİRKİN, İNSAN HAKLARINA VE İNSANLIK HAYSİYETİNE AYKIRI "YALANINI" ONAYLAYARAK, SÖZÜ GEÇEN GAYRİ CİDDİ, GÜLÜNÇ HUKUKUN VE ADALETİN BÜNYESİNDE ONARILMAZ YARALAR AÇAN TUTUMUNA BİZZAT İŞTİRAK ETMİŞTİR

Temyiz dilekçemin (272-318) ve (334-348) sahifeleri arasında esas hakkındaki savunmamın (167-226) sahifelerinde atıflar yaparak Türkiye'deki Kürt sorunu hakkında bazı bilgiler verdikten sonra 341. sahifedeki somut talebim şudur başlığı altında:

- aa)** Sıkıyönetim Mahkemesi Kürt Halkının varlığından söz etmeyi T.C.K. 142/3 ile ilgili suçun maddi unsuru saymıştır.
- bb)** Kürt halkının varlığı konusunda Hüküm Mahkemesinin ve benim görüşüm çok farklıdır. Mahkeme daha önce sözü edilen "... Part Türkleri hikayesini ve Kürt masallarını" en bilimsel bilgi diye öne sürerek böyle bir varlığın olmadığını, bu varlıktan söz edenlerin (vatan haini) olduğunu söylüyor.

Ben ise bunu çok gülünç buluyorum. Aynı zamanda bu kadar çirkin bir ideolojik yalanı, bilimle, insan hakları ile, hukukla çağdaş demokratik toplumla bağdaştıramıyorum. Kürt halkının varlığını reddedenleri baskı, zorbalık ve terörle ideolojik bir yalanı kitlelere kabul ettirmeye çalışan kişiler olarak niteliyorum.

- cc)** Madem ki mahkeme, fiilin maddi unsuru olarak bu konuyu göstermiştir, o halde bu da Yargıtay denetimine tabidir. Mahkeme "Kürt diye bir halk yoktur" diyerek kendi fonksiyonları ile hiç ilgisi olmayan bu ideolojinin ve yalanın hizmetinde "yalan" söylemiştir.

Hüküm bu yönden de bozulmalıdır, demiştim. Onama kararının 49. sahifesinden anlaşılmaktadır ki Askeri Yargı-

tay da başını kuma sokarak 2 karış ötesindeki gerçeği görmeyen deve kuşu örneği Kürt gerçeğini yok sayarak, gayri-ciddi ve gülünç bir tavır içinde (üstelik bütün bu çırkınlıklara de bilim ve memleket sevgisi diyerek) hüküm mahkemesinin masal ve hikayelerini tekrarlıyor.

Askeri Yargıtay günümüzdeki Sıkıyönetim Mahkemeleri gibi icra organının bir görevlisi olmadığını ve devamlı bir mahkeme olduğunu unutmamalıdır. İcra organı tarafından baskı, zorbalık ve terörle kitlelere kabul ettirmeye çalışılan, insan haklarına, eşitlik ilkelerine, hukukun özüne ters düşen insanlık haystiyetini onulmaz şekilde yaralayan ideolojik yalanların sözcülüğünü yapmanın kendi görevi olmadığını Askeri Yargıtay bilmelidir. Askeri Yargıtay kendisini tamiri imkânsız şekilde yaralayan ağır sorumluluklardan kurtulmak için kararını bu yönde de tashih yoluna gitmelidir.

**22. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN
36. SAHİFESİNDE (19/A) PARAGRAFINDAKİ
TEMYİZ TALEBİMİ DİKKATE ALMAMIŞ,
İNCELEMEMİŞTİR**

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

**23. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN
40. SAHİFESİNDEKİ (24) NUMARALI
PARAGRAFTAKİ TEMYİZ TALEBİMİ DİKKATE
ALMAMIŞ, İNCELEMEMİŞTİR**

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

**24. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN
(198-204) SAHİFELERİ ARASINDA (B) BAŞLIĞI
ALTINDA YAPTIĞIM "MAHKEME ÜYELERİ
HUZURUNDA DİNLENEN MUHBİR-TANIKLAR
VE TANIKLARLA, DURUŞMA BAŞLAMADAN
ÖNCE GÖRÜŞMÜŞ, SOHBET ETMİŞ, ÇAY-KAHVE
İÇMİŞLERDİR. VE BU BENİM VE VEKİLLERİMİN**

**GÖZÜ ÖNÜNDE CEREYAN ETMİŞTİR”
ŞEKLİNDEKİ TALEBİMİ HIÇ DİKKATE
ALMAMIŞ İNCELEMEMİŞTİR**

Hüküm mahkemesinin tarafsızlığını ortadan kaldıran ve sanığa karşı art niyetli ve kasıtlı davranışını ortaya koyan bu olaya iştirak etmediğini açıklamak için onama kararının bu yönden de düzeltilmesi gerekmektedir.

**25. ASKERİ YARGITAY ONAMA KARARI İLE,
TÜRKİYE'DE FEODAL BİR SINIFIN OLDUĞUNU,
FAKAT BUNUN ORTADAN
KALDIRILAMAYACAĞINI BU KONUDAKİ
BEYANIN YANI FEODAL HAKİM SINIFIN
GÜCÜNÜN KIRILMASI GEREKİR, ŞEKLİNDE
BEYANIN SINIF TAHAKKÜMÜ ANLAMINA
GELECEĞİNİ, BUNUN 142/1 MADDESİNİN
MADDİ UNSURU OLDUĞUNU BELİRTEREK
ORTAÇAĞ KALINTISI BİR GERİCİLİĞİN
YANINDA OLDUĞUNU VE BU GERİCİLİĞİN
YAŞAMA HAKKINI TESCİL ETMİŞTİR**

Temyiz dilekçemin (263-271) sayfeleri arasında Kürt toplumunun sosyo-ekonomik yapısının, ağalık, şeyhlik, aşiret reisliği, köy sahipliği gibi kavramların bilimsel analizi, Devlet İstatistik Enstitüsünün, Köy İşleri Bakanlığının vakalarının yardımı ile yapılmış, ortaçağ kalıntısı bir görünüş arzeden ve her türlü gericiliği bünyesinde bulunduran **feodal hakim sınıfın gücünün kırılması gerekir** vs. şeklindeki beyanın komünizm propagandasının maddi unsuru olamayacağını belirtmişim.

Nitekim T.C.K.nun 141 ve 142. maddelerinde 5844 sayılı kanun ile yapılan değişikliğin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki görüşülmesi sırasındaki komisyon başkanı tarafından yapılan açıklamada “sosyal sınıf” deyimini ile **burjuva** ve **proletarya** sınıflarının kastedildiği belirtilmiştir. (Onama kararı sahife 32)

Yine bunun gibi yukarda sözü edilen temyiz dilekçemin 271. sahifesinde gösterdiğim gibi Anayasa Mahkemesi'nin 26.9.1965 gün, esas: 1965/40 sayılı kararında feodalizmin savunulduğu anlamını çıkarmak mümkün değildir. Günümüzün koşullarında feodalizmi savunmak mümkün olmadığından Askeri Yargıtay kararını bu yönden de düzeltmelidir.

26. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN 44 VE 45. SAHİFELERİNDE YER ALAN (35 NUMARALI PARAGRAF) TEMYİZ TALEBİMİ DİKKATE ALMAMIŞ VE İNCELEMEMİŞTİR.

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

27. ASKERİ YARGITAY HÜKÜM MAHKEMESİNİN AĞIR BİR ÇELİŞMESİNİ DAHA ONAYLAMIS, ÇELİŞMESİNİ GÖRMEZLİKTE GELMİŞTİR

Duruşmanın çeşitli safhalarında (Örneğin 7.12.1971 tarihli duruşmada, yine aynı tarih ile Mahkemeye verdiğim 12-2 sahifelik dilekçede (duruşma tutanakları, s. 31) ve 20.6.1972 tarihli tahkikatın derinleştirilmesi taleplerimi ihtiva eden dilekçede (Duruşma tutanakları, s. 106) üniversite yöneticilerinin bana karşı hürmetleri olduğunu, Danıştay'da devam etmekte olan davaların bunun en somut delili bulunduğunu belirtmiştim.

Bu taleplerimi hüküm mahkemesi "sanığın üniversite idaresi ile olan ilişkileri dava konusu ile ilgili olmadığından..." gerekçesiyle reddetmiştir. (Duruşma tutanakları, s. 111)

Buna rağmen Hüküm Mahkemesi 'gerekçeli kararının (49-54) sahifeleri arasında "**sanık ile üniversite yöneticileri ilişkileri...**" başlığı altında ve tamamen husumet sahibi muhbirlerin görüşü açısından verilmiştir.

Sanığın, tahkikatın genişletilmesi ile ilgili talebinin görülen dava ile ilgisi yok gerekçesi ile reddedip, hükme varırken bunu kullanan Mahkemenin bu tutumunu elbette yargı denetimine tabidir. Fakat Askeri Yargıtayın onama kararına baktı-

ğımız zaman 3, 16, 54 sahifelerinde Hüküm Mahkemesinin taktığının sürdürüldüğünü görüyoruz.

Dava ile ilgisi yok gerekçesi ile araştırılması reddedilen bir konunun hem Hüküm Mahkemesince hem de Askeri Yargıtayca sık sık kullanılması sanığı gafil avlama gayretinden başka bir şey değildir.

Askeri Yargıtay onama kararını bu yönden de tashih etmelidir.

28. ASKERİ SAVCININ SORU SORMASI İLE İLGİLİ OLARAK ASKERİ YARGITAY AĞIR BİR ÇELİŞME İÇERİSİNDEDİR

Askeri Yargıtay "... Duruşmanın devamı sırasında sanığın veya vekilinin Askeri Savcıdan ve Askeri Savcının Sanık ve Vekilinden sual sormaya yetkileri yoktur..." (Onama Kararı, s. 23) demektedir.

Halbuki 5 Haziran 1972 tarihli ve 1972/53 esas sayılı dosya ile yürütülen davada (Bu dosya 5.6.1972 tarihinde 1972/6 esas sayılı dosya ile birleştirilmiştir. Duruşma tutanakları, s. 98) duruşma tutanaklarına baktığımız zaman 3, 4 ve 5. sahifelerinde "Askeri Savcının istemi üzerine sanıktan soruldu" ibaresi geçmektedir. Bu herhangi bir konunun tavzihini istemek değil, doğrudan doğruya soru sormaktır.

Bu durumda Askeri Yargıtay bu ağır çelişmesini gidermek için kararını bu yönden de düzeltmelidir.

29. ASKERİ YARGITAY, İDARİ TAHKİKAT KOMİSYON EVRAKININ DANIŞTAYA GÖNDERİLMESİ GEREKİRKEN MİT MÜSTEŞARLIĞINA GÖNDERİLMESİNİN USÜLSÜZ OLDUĞU VE BU USÜLSÜZLÜĞE HÜKÜM MAHKEMESİNİN GÖZ YUMMASININ USULE VE KANUNA AYKIRI OLDUĞUNA DAİR TEMYİZ TALEBİM İNCELENMEMİŞTİR. (Temyiz dilekçesi, s. 7, paragraf-VII)

Onama kararının bu yönden de düzeltilmesi gerekmektedir.

30. HÜKÜM MAHKEMESİNİN BİR KANUN MADDESİNİ YANLIŞ UYGULADIĞI YOLUNDAKİ TEMYİZ TALEBİM ASKERİ YARGITAY TARAFINDAN DİKKATE ALINMAMIŞ VE İNCELENMEMİŞTİR. (Temyiz dilekçesi, s. 4, paragraf IV, V, III)

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

31. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇESİNİN 22. SAHİFESİNDE (2 NOLU PARAGRAF) İLE İLGİLİ TEMYİZ TALEBİMİ DİKKATE ALMAMIŞ İNCELEMEMİŞTİR

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

32. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN 41. SAHİFESİNDE (26. NOLU PARAGRAF) İLE İLGİLİ TEMYİZ TALEBİMİ DİKKATE ALMAMIŞ, İNCELEMEMİŞTİR

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

33. ASKERİ YARGITAY SUÇUN MANEVİ UNSURU OLARAK KABUL EDİLEN ORHAN TÜRKDOĞAN'A BAĞLILIK İDDİASI İLE İLGİLİ OLARAK TEMYİZ DİLEKÇESİNE EKLENEN İKİ YENİ BELGEYİ İNCELEMEMİŞ DİKKATE ALMAMIŞTIR. (Temyiz dilekçesi s. 84-85)

Onama kararı bu yönden de tashih edilmelidir.

34. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇESİNİN (90-1 18) SAHİFELERİ ARASINDA YER ALAN "DAVAYA KONU OLAN MADDİ OLAY NEDİR" BAŞLIKLİ BÖLÜMÜN İNCELENMESİNİ HÜKÜM MAHKEMESİ GİBİ KASITLI OLARAK GEÇİŞTİRMIŞ, MUHBİR TANIK ORHAN TÜRKDOĞAN'IN YALAN BEYANLARINI, ÖZELLİKLE GİZLEMETE ÇALIŞMIŞTIR

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

35. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN (131, 196) SAHİFELERİ ARASINDA TANIK VE MUHBİR-TANIK İFADELERİNİ TARTIŞIRKEN SOMUT OLARAK GÖSTERDİĞİMİ ÇELİŞİK BEYANLARA HİÇ DİKKAT ETMEMİŞ VE İNCELEMEMİŞTİR

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

36. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN 204. SAHİFESİNDE (C) BAŞLIĞI ALTINDAKİ BOZMA TALEBİMİ DİKKATE ALMAMIŞ, İNCELEMEMİŞTİR

Onama kararı bu yüzden de bozulmalıdır.

37. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN (211-215) SAHİFELERİ ARASINDA YER ALAN (VII) NUMARALI BOZMA TALEBİMİ İNCELEMEMİŞ, BÖYLE BİR TALEPTE BULUNULMAMIŞ İZLENİMİNİ YARATMAYA GAYRET ETMİŞTİR

Onama kararı bu yönde de düzeltilmelidir.

**38. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN
(237-240) SAHİFELERİNDE YER ALAN 6, 7, 8, 9,
10, 11, 12, 13, 14 VE 15 NUMARALI
PARAGRAFLARI İNCELEMEMİŞ,
DİKKATE ALMAMIŞTIR**

Onama kararı bu yüzden de düzeltilmelidir.

**39. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN
(253-263) SAHİFELERİNDE YER ALAN
AÇIKLAMALARI VE TEMYİZ TALEPLERİNİ
DİKKATE ALMAMIŞTIR**

Onama kararı bu yüzden de düzeltilmelidir.

**40. ASKERİ YARGITAY İCRA ORGANI TARAFINDAN
GELİŞTİRİLEN İDEOLOJİK YALANLARIN
SÖZCÜLÜĞÜNÜ YAPABİLMEK İÇİN KÜRT
HALKININ VARLIĞINI REDDETMEKLE BERABER
TEMYİZ DİLEKÇEMİN (281-291) SAHİFELERİ
ARASINDA YER ALAN BEYANLAR HAKKINDA
VE TEMYİZ TALEPLERİ HAKKINDA GÖRÜŞ
BEYAN ETMEKTEN DE ISRARLA KAÇINMIŞTIR**

Onama kararı bu yüzden de düzeltilmelidir.

**41. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN
(298-299) SAHİFELERİ ARASINDA YER ALAN
“MAHKEME KÜRT HALKINA KARŞI DÜŞMANCA
HİSLERLE HAREKET ETMEKTEDİR” BAŞLIKLİ
AÇIKLAMALARI VE TEMYİZ TALEBİNİ DE
DİKKATE ALMAMIŞ VE İNCELEMEMİŞTİR.**

Onama kararı bu yüzden de düzeltilmelidir.

42. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN (299-318) SAHİFELERİ ARASINDA YER ALAN VE T.C.K.NUN 125, 141/4 VE 142/3 MADDELERİNİN TAHLİLİ İLE İLGİLİ OLARAK YAPTIĞIM TEMYİZ TALEPLERİMİ DE DİKKATE ALMAMIŞ, İNCELEMekten KAÇINMIŞTIR

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

43. ASKERİ YARGITAY TEMYİZ DİLEKÇEMİN (322-327) SAHİFELERİ ARASINDA YER ALAN VE "MAHKEME, MENSUBU BULUNDUĞUM SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİNDEN HİÇBİR ŞEY SORMAMIŞ, MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI'NDAN VE ONUN ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ AJANLARI OLDUĞU AÇIKÇA ORTAYA ÇIKAN MUHBİR TANIKLARDAN YARARLANMAYI VE YAZIŞMAYI DAHA UYGUN GÖRMÜŞTÜR" KONULU TEMYİZ TALEBİMİ DE HİÇ DİKKATE ALMAMIŞ VE İNCELEMEMİŞTİR

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

44. ASKERİ YARGITAY'IN, TEMYİZ DİLEKÇEMİN 331 VE 332 SAHİFELERİNDE BELİRTTİĞİM, UYGULAMA İLE İLGİLİ T.C.K. 79, ASGARİ HALDEN UZAKLAŞMA, TEŞDİT NEDENİ VS. TEMYİZ TALEPLERİME GÖSTERDİĞİ GEREKÇE (Onama kararı s. 57) HUKUKİ BİR GEREKÇE OLMAKTAN ÇOK UZAKTIR.

Onama kararı bu yönden de düzeltilmelidir.

SONUÇ

Buraya kadar yapılan açıklamalar açık olarak göster-

meiktendir ki sosyoloji bilimi ve bir halkın ulus olma özellikleri yani dili ve kültürü en ağır koşullarda yargı konusu yapılmış ve cezaya gidilmiş, giderek onaylanmıştır. Hüküm Mahkemesi savunmayı dikkate almayarak, Askeri Yargıtay da somut delillere dayandırılmış temyiz taleplerini incelemekten şiddetle kaçınarak bu sonucu sağlamışlardır.

Davanın esas konusu 1967-68 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesinde verdiğim **Sosyolojiye Giriş** ve Türkiye'nin toplumsal yapısı ile ilgili derslerdir. Bu dersler ikid öğrenci tarafından tutulan notları havı defterlerle belgelendirilmiştir. Ve bu defterlerin her ikisi de (bununla birlikte imtihan kağıtları vs. de) mahkemenin elinde ve Askeri Yargıtayın denetimindedir. Somut durum bu iken, Hüküm Mahkemesinin bu defterlerdeki anlatımları birer birer inceleyeceği yerde derslerle hiç ilgisi olmayan, sadece gazetelerde yayınlanan yazılarımı yarım-yamalak şekilde görmüş olan ve bana husumetleriyle, sağcı ve nurculuklarıyla tanınan 40'a yakın kişinin dinlenmesi, kargaşa yaratıp, hakikatı gizleme çabasından başka bir şey değildir.

Davanın esas tanığı olan ve sözü edilen defterlerin sahibi olan öğrencilerin ifadelerinin hüküm mahkemesi gibi Askeri Yargıtay tarafından da tartışılmaması ve benimsenmemesi, Askeri Mahkemelerin, sağcı güçlerin ne kadar yanında ve kontrolünde olduğunu açıkça göstermektedir.

Bu iki öğrenciye ait derslerde tutulan notları havı defterlerin ve imtihan kağıtlarının MİT müsteşarlığı ve üniversite yetkilileri tarafından, mahkemeye neden gönderilmek istenmediği, geç gönderildiği artık iyice anlaşılmıştır. (Temyiz dilekçesi, s. 114-118 ve 258-259)

Mahkeme tamamen bilimsel bir eylemi yargı konusu yapıp cezalandırmış, Askeri Yargıtay da bunu onaylamıştır. Anayasanın 20, 21 ve 120. maddelerine karşılık olarak da "sanık bilimsel görünüm altında, gayri bilimsel işler yapıyor" deniyor. Nereden çıkarıyor bunu? Herhangi bir yazının bilimsel olup olmadığını tayin elbette, mahkemelerin değil, bilim kurullarınınındır. Mahkemenin yazılarımı ısrarla bilirkişi heyetine göndermemesi, **Başsavcılık tebliğnamesine rağmen** Askeri Yargıtayın da bu tutumu onaylamasının nedeni ne olabilir? Bu tutum yazılarımın bilimselliğinin en somut

delilidir. **Tamamen icra organlarının bir kurumu haline gelen Mahkeme ceza vermenin en geçerli yolu olarak keyfiliği seçtiği için** bu keyfiliğe rağmen bilirkişilerin yazılarının hakkında verecekleri bir raporun da dosyaya girmesini elbette istemeyecektir.

Türkiye'de dili, tarihi, kültürü ve sosyo-ekonomik yapısı farklı 5 milyonu aşkın bir Kürt toplumunun olduğu, fakat insan haklarına, insanlık haysiyetine, anayasaya aykırı, terör ve zulümlerle ve katliamlarla ulusal haklarının yani dil ve kültürünün gasp edildiği büyük bir gerçektir. Büyük bilgin, namuslu ve dürüst insan Galile'nin en ağır şartlarda yargılanıp kilise tarafından idam edilmesi dünyanın dönüşünü nasıl durduramamışsa, mahkeme görünümü altında bir takım kurulların da Kürt halkı konusunda verdiği kararlar gerçeği elbette değiştiremez. Sadece 50 yıldır en çirkin yalanlara, baskı ve zulümlere dayandırılarak sürdürülen dil ve kültür katliamcılığına, her zaman düşünülen ve zaman zaman fiiliyata konan kitle katliamlarına yeşil ışık yakar.

Benim çalışmalarım her şeyden önce böyle bir temel gerçekten hareket ettiği için, bilimseldir. Fakat yalanlara dayandırılarak geliştirilen resmi ideolojinin sözcülüğünü yapmak kat'i surette mahkemelerin görevi olamaz. Eğer "Kürt yoktur, herkes Türktür" şeklindeki ideolojik yalanların sözcülüğünü yapmak, bu yalanı yapmak ve yaymak görevi Askeri Mahkemeler tarafından gerçekleştiriliyorsa, bu Askeri Mahkemelerin bağımsızlıklarını ne denli kaybettiklerinin ve icra organlarının denetimine girdiklerinin açık delilidir. Bütün bu yalanları savunmanın adı, Askeri Mahkemeler tarafından bilim ve memleket sevgisi diye konunca benim çalışmalarım elbette askeri mahkemelerin düşündüğünden başka bir şey olacaktır.

Ben bilimsel haysiyetimden zerre kadar taviz vermiyor ve mahkemeleri de kontrol edebilen her türlü dikta eğilimlerine rağmen, bu tutuma karşı çıkıyor, boyun eğmiyorum. Bilim haysiyetinin ve gerçek yurtseverliğin bu yolla korunabileceğini de çok iyi biliyorum.

Türkiye'de Anayasa ve Demokrasi ya vardır, ya yoktur. Eğer varsa Kürt halkının, Kürt toplumu olma özelliklerinin, yani dilini ve kültürünü her türlü baskıdan uzak bir şekilde

geliştirmesi hakkı da vardır. Hem insan haklarından, eşitlikten, demokrasiden söz etmek, hem Kürt halkının ana dilinin konuşulmasını yasaklamak, birbirleriyle çelişen davranışlardır. Aksi halde hakimler, diktatörlüğü, hukuk dışı tutum ve davranışları savunduklarını, insan haklarına karşı olduklarını söylemek için biraz daha cesur olmalıdırlar.

Bütün bunlara rağmen Askeri Yargıtay Hüküm Mahkemesi gibi geçici bir mahkeme olmadığını, devamlı bir mahkeme olduğunu, hükümü onaylamanın, hüküm mahkemesinin bütün usülsüzlük ve kanunsuzluklarını, hatta evrak sahtekarlığını aynen benimsediği anlamına geleceğini hiç bir zaman aklından çıkarmayarak onama kararını tashihi yoluna gitmelidir.

Böyle bir tashihi Askeri Yargıtayın bizzat kendisine, ülkeye ve ülkede yaşayan halklara büyük yararlar sağlayacaktır.

Saygılarımla

26 Mart 1973

İmza

İsmail BEŞİKÇİ
Merkez Cezaevinde
Hükümlü

DİYARBAKIR

Not: İş bu tashihi-i karar talebini ihtiva eden dilekçe 44 (kırkdört) sahifedir. Mavi tükenmez kalemle yazılmıştır. Ve her sahifesi tarafımdan imzalanmıştır. İ.B.

İmza

T.C.

DİYARBAKIR

Ceza ve Tevkif Evi

Müdürlüğü

26.3.1973 gün ve 973/229 sayı ile derkenar olarak C. Savcılığına gönderildi.

İmza

ve

Resmî Mühür

TASHİH-İ KARAR İSTEMİNİN REDDİ

T.C.
ASKERİ YARGITAY BAŞSAVCILIĞI
ANKARA

Ankara 25.4.1973

U. No : 1973/796

Teb. No : 1973/409

Konu : Karar düzeltilmesi istemi. R. : 11 hk.

D. Bakır-Sirt İleri Sıkıyönetim K.lığı As. Savcılığı'na
Diyarbakır

İlgi : Sıkıyönetim 1 nolu As. Mah. Hakimliğinin
6.4.1973 gün ve 1973/148-72-6/34 sayılı yazısı

T.C.K.nun 142/1 ve 142/3 maddeleri hükümlerini ihlal-
den sanık İsmail Beşikçi hakkında D.Bakır-Sirt İleri Sıkıyö-
netim K.lığı 1.numaralı As. Mahkemesince verilen 14.8.1972
tarih ve 1972/6-34 esas ve karar sayılı mahkûmiyet hük-
mü, Askeri Yargıtay 3. Dairesinin 7.3.1973 gün ve 1973/18-
40 esas ve karar sayılı ilamıyla söz konusu ilamın düzeltil-

mesini 26 Mart 1973 tarihli dilekçesiyle istediğinden yapılan inceleme sonucu aşağıda açıklanmıştır:

353 sayılı kanunun 225. maddesine göre kararın düzeltilmesi için temyiz dilekçe, beyan ve layıhasında , yada tebliğnamede ileri sürülen bir kusursuz ya da bunlar oluşmada esas hükme etkili olan noksan ve hataların temyiz incelemesinde dikkate alınmaması gerekli ve zorunlu bulunmaktadır.

Oysa, sanığın, kararın düzeltilmesi istemine ilişkin dilekçesinde ileri sürdüğü sübuta, kasta, delillerin değerlendirilmesine, suçun niteliğine, uygulamaya ve usul hatalarının varlığına değinen hususlar, sözü geçen daire tarafından nazara alınan, incelenen ve reddedilen usule ve esasa ilişkin nedenlerin tekrarından ibarettir.

Bu bakımdan kararın düzeltilmesine hak verecek nitelikte meskût kalmış bir cihet olduğu inancına varılmadığından, adı geçen daireden kararın düzeltilmesi isteminde bulunulmamış ve dosya ilişikte gönderilmiştir.

Gereğinin yerine getirilmesini ve istem sahibine de bilgi verilmesini rica ederim.

R. A.

EKİ:

(7 KLASÖR DAVA DOSYASI)

(İmza ve Mühür)

Numan Özdalga

Hakım Tuğamiral

As. Yargıtay Başsavcısı

ASLI GİBİDİR

Cemal KUŞAKÇI

P. Kd. Bşçvş.

Sky. As. Sav. Kalemi

İd. İş. Ast. Sb.

a/t

Sıkıyönetim Tutukevi Müdürlüğüne Diyarbakır

I. Askeri Yargıtay 3. Dairesi'nin hakkımda vermiş olduğu hükme karşı "tashih-i karar" talebinde bulunacağım. Bunun için 2 Mart 1973 sabahı, irademin tamamen dışında cereyan eden bir tasarrufla el konan belgelerimin eksiksiz olarak iadesi gerekir. O belgeler şunlardır:

1. Duruşma tutanaklarını kapsayan dosya,
2. Duruşma sırasında, mahkemeye verdiğim dilekçeleri ihtiva eden dosya,
3. Askeri savcının 140 sahifelik esas hakkındaki mütalaa-sını ihtiva eden dosya,
4. 232 sahifelik, savunmamı ihtiva eden dosya,
5. (4) numarada sözü edilen dilekçemin kopyası,
6. Mahkemenin 129 sahifelik gerekçeli kararı,
7. Danıştay'da yürüyen davalarım ile ilgili belgeleri ihtiva eden dosya,
8. 364 sahifelik temyiz dilekçesi,
9. Avukatların Askeri Yargıtay'a verdikleri dilekçeleri ihtiva eden dosya (avukatlara ait),
10. (9) numarada sözü edilen dosyanın kopyası,
11. Dava ile ilgili birçok olayları aydınlığa kavuşturan çeşitli gazeteler,
12. Çeşitli vesilelerle yapılan savunmalarda kullanılan ve kullanılacak olan pek çok gazete kupürleri,

II. 2 Mart 1973 tarihinden beri ilişimin ne olduğu belli olmayan ve yetkili merciler tarafından da hâlâ bildirilmeyen bir sebepten dolayı "hücre"de tutulmaktayım. Hücrenin gayri sıhhi ve her yönden olumsuz koşullarında böyle bir "tashihi karar" talebini muhtevi dilekçenin yazılamayacağı da aşikârdır.

Ayrıca hangi suçtan dolayı "hücre cezası"na çarptırıldığım ve bu cezanın nevi ve miktarının ne olduğu ve bu koşulların daha ne kadar süre devam edeceği de belli değildir.

III. Bu koşullar altında tebellüğe zorlanmam kanuni haklarımın kullanılmasının engellenmesi anlamına geleceği şüphesizdir.

IV. Adı geçen kanuni haklarımı kullanabilmem için gerekli araçların (Daktilo, kâğıt, karbon kâğıdı v.s.) kullanılmasına izin verilmesi dahi savunmasız bırakılmam anlamına gelmektedir.

V. Yukarda belirtildiği şekilde olanaklar tanınmadığı ve isteklerim yerine getirilmediği takdirde, amacın, beni savunmasız bırakmak ve hükmün bu şekilde tasdikini sağlamak olduğu açıkça anlaşılacağından, böylesine koşullar altında söyleyeceğim hiçbir şey olamaz.

Saygılarımla.

19 Mart 1973

Ismail Beşikçi
(İmza)

Ismail Beşikçi
Sıkıyönetim Tutukevi
Diyarbakır

Sayı: 1900-73/353
20/3.1973

**Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı
1 Numaralı Askeri Mahkemesi Kanalı ile
Askeri Yargıtay
3. Dairesi Başkanlığına**

Ankara

Tashih-i karar

İsteyen

: Sanık İsmail Beşikçi (Yahya Kemal Cad. Üçgen Sok. No. 5. Banka Evleri, Yeni Mahalle-Ankara, S.B.F. Sosyoloji Asistanı, halen tutuklu.

Tashih-i istenen

karar

: Askeri Yargıtay 3. Dairesi'nin, Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi'nin 1972/56 Esas ve 14 Ağustos 1972 tarihli kararının onanmasına dair, 7 Mart 1973 tarih ve 1973/18 esas sayılı kararı

Kararın tebellüğü

tarihi

: 20 Mart 1973

Talep ve sebepleri

: Dairenizce hakkımda verilen onama kararı tutuklu bulunduğum Diyarbakır Sıkıyönetim Tutukevi'nde, "hücrede" bulunduğum bir sırada tebellüğ ettirilmiş olduğundan "tashih-i karar" sebeplerini muhtevi dilekçeyi hazırlama olanaklarına sahip değilim.

2 Mart 1972 tarihinden itibaren "hücre"de tutulmama rağmen, bu cezaya sebep olabilecek bir olayla ilişkimin ne olduğu yetkili merciler tarafından hâlâ bildirilmemiştir. Ayrıca bu gayri sıhhi ve her yönden olumsuz koşulların ne kadar süreceği, bu cezanın nevi ve miktarının ne olduğu da belli değildir.

Öte yandan 2 Mart 1973 sabahı irademin tamamen dışında bir tasarrufla, zabıt tutulmaya bile ihtiyaç duyulmadan, duruşmalarla ilgili her türlü belge ve kitaplarımı, bu arada duruşma tutanaklarına, savunmalara, mahkeme ile ilgili çeşitli dilekçelere, gazetelere ve gazete kupürlerine vb. el konulmuştur. (Kararın tebellüğü dolayısıyla yaptığım müracaat üzerine sadece 364 sahifelik temyiz dilekçem iade edilmiş, geriye kalan hiçbir belge ve kitabım iade edilmemiştir.

Bu arada savunma hakkının rahatça ve genişçe kullanılmasını sağlayan daktilo, kâğıt, karbon kâğıdı gibi araçlar da alınmış ve kullanılmasına engel olunmuştur.

Bütün bu olumsuz koşulların savunma hakkını nasıl kısıtladığı, ortadan kaldırdığı ve beni savunmasız bıraktığı bütün açıklığı ile ortadadır.

SONUÇ: Bu olumsuz koşullara rağmen kararınızın tashihini talep etmekteyim. Bunun için, kanuni süresi içinde vaki tashih talebinin nazara alınmasını ve gerekli layihayı kısa bir müddet içinde hazırlayıp vereceğimden müddetin muhafazasını saygı ile dilerim.

20 Mart 1973
İsmail Beşikçi
(İmza)

İsmail Beşikçi
Sıkıyönetim Tutukevi
Diyarbakır

1 No'lu As. Mahkemeye gönderilmek üzere 20.3.1973
günü teslim alındı
(İmza)

**Merkez Cezaevi Müdürlüğü Kanalı ile
Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı
Sıkıyönetim Tutukevi Müdürlüğüne
Diyarbakır**

Özü : İstek ve irademin dışında ve zabıtsız olarak alınan mahkeme belgelerimin ve kitaplarımın iade edilmediği hakkında

1. 2 Mart 1973 sabahı, Sıkıyönetim tutukevinde, irademin ve isteğimin tamamen dışında cereyan eden bir tasarrufla ve zabıtsız olarak mahkeme ile ilgili belgelerim, kitaplarım vs. alınmıştır.

2. Bu belgelerin ve kitapların iadesi için, sıkıyönetim tutukevinde sivil cezaevi (Diyarbakır) nakledilirken iki adet dilekçe ile Sıkıyönetim Tutukevi Müdürlüğü'ne müracaat ettim.

Bu dilekçelerden biri mahkeme belgeleri ile ilgili olup 19 Mart 1973 tarihlidir ve Sayı: 1900-73/353 20/3/1973 tarih ve sayı ile kayıtlıdır.

Dilekçelerden ikincisi ise 20 Mart 1973 tarihli olup kitap ve öteki eşyaların iadesi talebi ile ilgilidir.

3. Bu dilekçeler üzerine belgelerin birkaçı iade edilmiş, iade edildiği düzenlenen zabıtla belirtilmiştir.

4. Yine bu arada, Sıkıyönetim Tutukevi görevlilerinden Tğm. Kemal, biri 7.4.1973 biri de daha sonra olmak üzere iki kere Diyarbakır Merkez Cezaevi'ne gelmiş ve bazı belgeleri zabıt karşılığında iade etmiştir.

5. Bütün bunlara rağmen belgelerimin çok büyük bir kısmı iade edilmediği gibi kitaplarım ve ilgili dilekçelerimde sözü edilen hiçbir dosya iade edilmemiştir.

Yukarıda sözü edilen dilekçelerimin tekrarı mahiyetinde de olsa iade edilmeyen mahkeme belgeleri, kitap ve öteki eşyaların listesini bir kere daha yazmakta yarar görüyorum.

1. Duruşmalar sırasında mahkemeye verdiğim dilekçeleri ihtiva eden dosya
2. Benimle ilgili olarak hazırlanan iddianameyi ihtiva eden dosya
3. Askeri Savcının 140 sahifelik esas hakkındaki mütalaası
4. Mahkemenin 129 sahifelik gerekçeli kararı
5. Çeşitli idari davalarla ilgili yazı ve belgeleri ihtiva eden dosya

İade edilmeyen kitap ve öteki eşyaların listesi de şöyle:

6. Mauger (Fransız Dili ve Medeniyeti) Kitap I
7. Mauger (Fransız Dili ve Medeniyeti) Kitap II
8. Mauger (Fransız Dili ve Medeniyeti) Kitap III
9. Mauger (Fransız Dili ve Medeniyeti) Kitap IV
10. Fransızca Sözlük (Türk Dil Kurumu, 632 s.) Naylon kapılı
11. Türkçe-Fransızca-Fransızca-Türkçe Sözlük
12. Fransızca kelime defteri (beyaz kaplı)
13. Fransızca kelime defteri (yeşil kaplı)
14. Fransızca kelime defteri (yeşil kaplı)
15. Fransızca defter (sarı renkli kapaklı)
16. Dil çalışmaları ile ilgili kırmızı kapaklı defter
17. Dil defteri, beyaz kapaklı (jelatin ile kaplanmış)
18. Dil çalışmaları ile ilgili dosya
19. Çeşitli gazeteler
20. Tarafıma gönderilmiş mektuplar
21. Gazetelerden kesilmiş kupürler (Bir kısmı kırmızı mukavva kutu, bir kısmı naylon torba içinde)
22. Fransızca fiil çekimleri ile ilgili kırmızı ciltli kitap
23. Sanchez'in Çocukları (Roman)

24. Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar

(Not: Son üç kitabı 390 kitaplık listede de işaretlemiş idim.)

6. Mahkeme ile ilgili belgelerin ne kadar gerekli ve vazgeçilmez olduğunu anlatmakta fayda görüyorum. Kitaplar ve öteki eşyalar da öyle. Öte yandan bunları tekrar elde etmek, kolay olmadığı gibi maddi durumum da aynı kitaba ikinci bir defa daha para yatıracak kadar güçlü değildir.

7. Talep

19 Mart 1973 ve 20 Mart 1973 tarihlerinde yazılan ve bazı mahkeme belgeleri ve kitaplarımın ve sair eşyalarımın iadesini isteyen dilekçelerime gerekli cevap verilmemiştir. Durumu bir kere daha hatırlatmakta yarar görüyor, yukarıda listesi bildirilen belge, kitap ve sair eşyalarımın iadesini talep ediyorum.

Saygılarımla 7.6.1973

İsmail Beşikçi

İsmail Beşikçi
Merkez Cezaevi
Diyarbakır

TEBELLÜĞ BELGESİ

Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığının 26MART 1973 tarih ve AD. MÜŞ. : 1973/321 tarih sayılı yazısını tebliğ ve tebellüğ ettim. 27.3.1973

TEBELLÜĞ EDEN

TEBLİĞ EDEN

İsmail BEŞİKÇİ
Umumi Cezaevinde
Tutuklu
(İmza)

Ahmet BALDOĞAN
P. Yarbay
SKY. Cezaevi Md.

Habip Özen, Musa Anter, Mahmut Kılıç, İsmail Beşikçi muhtelif tarihlerde Sıkıyönetim Komutanlığına yaptıkları müracaatlarda, mahkeme ile ilgili belgelerinin ve daktilonun alındığını, savunma yapma olanaklarının kalmadığını bildirmektedirler.

353 sayılı kanuna göre savunmaların daktilo ile yazılması mecburiyeti yoktur. Aramalar sırasında suç unsuru matbualar, el yazıları, daktilo edilmiş yazılar bulunmuştur. Daktilolar suç unsuru bir matbuayı çoğaltmakta kullanıldıkları için müsadere edilmiştir. Suç unsuru ihtiva etmeyen belgeler iade edilecektir.

Belgeler komutanlığımızca incelenmektedir.

DİZİN

ABADAN Nermin 88

ACAR Ziya 30

AK Coşkun 50, 97, 98, 152

AKÇA A. 18, 132

AKI Niyazi 27

AKMUT Özdemir 27

AKPINAR Yavuz 95

AKSOY İhsan 101

AKTAŞ Mahmut 95, 109, 119

AKYÜZ Nurhan 94, 138, 139

ALACA Abdurrahman 71

ALTIN Murat 138

Anayasa Mahkemesi 30, 31, 36, 41

Anayasaya aykırılık 32

Ant Dergisi 12, 15, 19, 21, 24, 25, 45, 126

ANTER Musa 174

ASLAN Ruşen 27, 29, 136

Asya Tipi Üretim Tarzı 22, 49, 99

ATAMANALP Celalettin 94, 139

Atatürkçülük 21

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü 23, 30, 72, 108, 119

AYATA Refet 132, 134

Aydınlık Grubu 39

AYAN Hüseyin 114, 139

AYDIN Mustafa 71, 96, 109, 139

AYLA Şeyhmus 28

AYRAL A. 18, 132

BALDOĞAN Ahmet 174

BAŞAR Alaattin 71, 94, 118, 138, 139, 150

"Batıcılık Gericiliktir" 12, 14, 22, 48, 92, 101, 107

BERKMAN İnyet 27

BIYIKOĞLU Kemal 64, 65, 78, 79, 93

BİLİCİ İbrahim 97

BORAN Behice 89

bölücü faaliyetler 22

bölücülük (Kürtçülük) propagandası 21

bölücü fikir 12

BUDAK Turgay 27

CASTRO Fidel 22, 38

Che Guavera 22, 91, 107, 109

ÇINAR Recai 138

Dev-Genç 39, 49, 95, 109

Devrimci Doğu Kültür Ocakları 12, 16, 21, 24, 25, 30,
47, 49, 50, 51, 52, 73, 101,
122, 127

devrimci ideoloji 39,

devrim stratejisi 125

DIRİCAN Rahmi 27

DIVİTÇİOĞLU Sençer 99

Diyalektik 99

Doğu Anadolu'nun Düzeni 124, 125

**"Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu" 19, 24,
45, 126, 127**

**"Doğu Mitingleri'nin Analizi" 15, 23, 30, 49, 51, 52, 63,
75, 100, 120**

"Doğu Sorunu" 15

DONAY Suheyi 127

DÖNMEZER Sulhi 127

DURAK Yılma 95, 119

DURAN Mehmet 109

DURSUN Mehmet 110

duruşmanın açıklığı prensibi 59

EKMEKYAPAN Tahir 27

ERDOĞAN Mükerrerem 31

emperyalist ilişkiler 22

ENGELS 22, 38, 107

EREM Faruk 40, 47, 53, 59, 67, 69, 79, 85, 125

evrak sahtekarlığı 136

eylem için teori 39

EYÜBOĞLU Mehmet 71, 139

FIRAT M. Şerif 114

feodal sınıf 16

feodal toplum 21, 105

feodal yapı 23, 101

Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) 39

Forum Dergisi 63

FREYER Hans 21, 50, 88, 89, 114,
FRİTC 114

Geçiş Halindeki Toplular 52, 120

GENÇOĞLU Muammer 96, 139

GERAY Cevat 88, 109

gerekçeli hüküm 20, 88, 137

Göçebe Alikan Aşireti 87, 121

Göçebe Kürt Aşiretleri 15, 23, 52, 75, 120, 145

GÖKALP Hüsnü 74, 75, 138, 139

GÖKALP Cevdet 93, 120

GÖKTAŞ Mustafa 96

görevsizlik iddiası 37

GÖZÜBÜYÜK Abdullah Pulat 12, 86

GÜLEÇ Hamdi 74, 75, 138, 139

GÜRBÜZ Casim 96, 139

GÜRSEL Cemal 124

GÜREŞ Atamer 74, 139

GÜRŞİN Naci 27, 109

Ho Şi Minh 38

ırk mülâhazası 21, 48

"İleri Asya Geri Avrupa" 12, 14, 22, 48, 101, 107

İlkel Toplum 21, 105

İSHAKOĞLU Mehmet 95, 118, 120

KALELİ Nazif 95, 109

KANDEMİR Sorguç 27

Kapitalist Toplum 21, 105

KARABEY Turgut 50, 97, 98, 148, 152

KARATAŞ Şaban 64, 78, 79, 89, 97, 107, 108, 115

KAYA Şerafettin 27, 29, 31, 44, 65, 66, 136

KEMAL Mustafa 124

KILIÇ Mahmut 174

KIRAY Mubeccel 87, 88, 90

KIRZIOĞLU Fahrettin 116

KIRIŞOĞLU Sabri 13, 142, 144

Komünist faaliyetler 21

Komünizm propagandası 20, 83, 84, 148

KOZAK İbrahim Erol 64, 79, 93, 107, 117

Köleci toplum 21, 105

KUÇURADI İoanna 114, 118

KUNTER Nurullah 53, 67, 80

KURT Ahmet 88, 115, 120

KUŞAKÇI Cemal 166

"Kürtlerin Türklüğü" 23

Lenin 22, 38, 110

Lord Curzon 113

MANGA Kadir 93, 109, 110

Mao 38, 109

MARAGUELLA Carlos 38

Marks 22, 38, 105

Marksist-Leninist görüş 21, 22, 24, 39, 49, 93, 96, 105

Marksizm propagandası 51

Mehmet Şökrü (Sekban) 113
Memurin Muhakematı 53
Milli demokratik devrim 110
Milli duyguları yok etmek 19, 111
Marksist idare getirmek 11
Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) 61, 65, 70, 73, 78, 140
Muhbir-tanık 76, 151
MÜFTÜOĞLU Rıza 96, 138, 139
Naip hakim 76
NAKİBOĞLU Mehmet 109

noksan soruşturma 74

OKANDAN Recal Galip 127
OKKA Osman 138
OKUTMAN Yavuz 118
OLCAY Selahattin 89, 91, 92, 115, 116, 117, 121
onama kararı 18, 141, 145, 153

ÖLÇMEN Mehmet 28
ÖZAKIN Nuri 109
ÖZEN Hâblp 174
ÖZEN Hayri 27
ÖZDALGA Numan 17, 144, 166
ÖZKÖK Burhan 114

ses alma cihazı 73, 146
SEYİDOĞLU Halil 27
SOLAKOĞLU Mehmet 139

sosyal değişme 15, 23

Sosyalist toplum 21, 105

sosyal sınırlar 84, 134

Sosyoloji dersinin kapsamı 80

SOYSAL MÜmtaz 82, 143

SÖZER Necdet 27

SUMER Tuncer 95, 109

ŞENGÖZ Okan 96, 139

ŞİMŞEK Şerif 27

TANER M. Tahir 40, 53, 67, 80

Tanzimat Fermanı 15, 22, 101

TARAKÇI Celal 94, 109, 118, 138, 139

Tashih-i karar 133, 136, 165

TAŞER Gülfer 27

TAVUKÇUOĞLU H. 18, 132

Tebliğname 11, 14, 31, 162

Temyiz Layihası 30, 31, 138, 161

tez-antitez 98

TOPÇUOĞLU Hamide 30, 71, 80, 81, 107

toplumsal konular 22

TORUNOĞLU Mithat 64, 79, 93, 117, 120

TORAMAN Ayhan 27

**TÜRKDOĞAN Orhan 62, 65, 78, 79, 87, 88, 89, 90, 91, 94,
107, 114, 115, 116, 117, 149**

Türk Halk Kurtuluş Cephesi (THKC) 39

Türk Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) 39

Türkiye İşçi Partisi 34

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı 21, 88
Türkleştirme 24

ÜLGENER A. 18, 132

Üniversite Asistanları Sendikası (ÜNAS) 25, 26

ÜNLÜTÜRK Adnan 74, 75, 138, 139

Üretim tarzı 99

Üretim İlişkileri 99

Üst yapı 99

Vietnam Kurtuluş Savaşı 92

YASA İbrahim 87, 88, 93

YAVUZ Fehmi 87

YAVUZEL H. 18, 132

yıkıcı fikir 12

yetkisizlik iddiası 42

YÜCE Turhan Tufan 89, 91, 92, 115, 116, 117

YÜKSEL Hasan 27

ZEYDANLIOĞLU Veysi 65

